

Revistă editată de Colegiul Medicilor Maramureș

Anul XXIII / nr. 85 / Septembrie 2021

MARAMUREȘUL MEDICAL



nr. 85

**DIN CUPRINS: Ce înseamnă excelență profesională medicală și farmaceutică? /
Biorezonanța și produsele naturale care cresc imunitatea împotriva virusurilor patogene /
Limitele actului medical / Un genius loci: Victor Babeș**

CUPRINS

Maramureșul medical – Bilanț aniversar la 85 de numere (Dr. Felix Marian, Baia Mare)	3
Ce înseamnă excelență profesională medicală și farmaceutică? (Dr. Coriolan Pop, Baia Mare)	4
Biorezonanța și produsele naturale care cresc imunitatea împotriva virusurilor patogene (Dr. Farm. Oana Pop, Baia Mare)	6
Limitele actului medical (Dr. Ioan Mara, Deva).....	8
Terapia Gua Sha (Dr. Marius Dan Pop, As. Kinetoterapeut Andrada Pop, Baia Mare)	9
Hipertensiunea arterială la persoanele vârstnice (Dr. Ioan Mara, Deva).....	10
Comportamentul indivizilor în psihologia socială. Obediența și conformarea (Dr. Dorin-Gheorghe Triff, Baia Mare)	12
Pe scara timpului: Colocviile revistei <i>Sănătatea</i> – Important remember educativ-sanitar, național! (Dr. George M. Gheorghe, Bucuresti)	14
Profesorul Dr. Florea Marin – Cel mai mare istoriograf al medicinei clujene (Ștefania Kory Calomfirescu, Cluj-Napoca).....	19
Un genius loci: Victor Babeș (Prof. em. Dr. Dana Baran, Iași).....	21
Profesorul Dr. Florea Marin despre marele profesor Dr. Iuliu Hațieganu (Ștefania Kory Calomfirescu, Cluj-Napoca).....	29
Portret aniversar: Dr. Valer Dragoș – la 90 de ani (Dr. Felix Marian, Baia Mare).....	30
Calendar 2021 de Istoria Medicinii și Farmaciei (III) (Farm. Pr. Maria Gabriela Suliman, Ist. Antoaneta Lucasciuc, București)	31
Pe urmele Sfântului Graal (Dr. Geta Elena Rădulescu, Dr. Claudia Lucia Ionescu, București)	39
Cele doua Americi (Prof. Liviu Tătaru, Baia Mare)	41
Mihai Eminescu – Un miracol al culturii române (Dr. Valeriu Lupu, Vaslui).....	43
Versuri (Dr. Geta Elena Răducanu, București).....	45

Mulțumim firmei AC HELCOR pentru sponsorizarea acestui număr al revistei.

Consiliul editorial:

Prof. Dr. DANA BARAN (Iași)
Prof. Dr. DORIN BARDAC (Sibiu)
Prof. Dr. CRISTIAN BÂRSU (Cluj)
Prof. Dr. ILEANA BENGA (Cluj)
Prof. Asoc. Dr. CONSTANTIN BOGDAN (București)
Dr. VASILE BONAȚ (Baia Mare)
Dr. LIVIU DRAGOMIR, dr. în șt. med. (Baia Mare)
Prof. Dr. DAN DUMITRAȘCU (Cluj)
Dr. GH. GRĂDINARU, dr. în șt. med. (Baia Mare)
Prof. Dr. ȘTEFANIA KORY CALOMFIRESCU (Cluj)
Dr. IRIMIE LENGHEL, dr. în șt. med. (Sigh. Marm.)
Dr. GIULIANO PETRUT (Baia Mare)
Lect. Univ. Dr. ANCA POP (București)
Conf. Dr. CĂLIN POP (Baia Mare)
Dr. RAREȘ POP (Baia Mare)

„MARAMUREȘUL MEDICAL„ – publicație trimestrială

editată de Colegiul Medicilor din Maramureș

ISSN: 1841-4508

COLECTIVUL DE REDACȚIE

Director fondator: Dr. CONSTANTIN PRIE

Redactor șef: Dr. FELIX MARIAN

Redactori: Dr. EMILIA ARMEANU, Dr. DAN FLORIN FILIP

Secretar de redacție: ELISABETA MOLNAR

Culegere: CORNELIA POP

Tehnoredactare computerizată, fotoredactare: ALEXANDRU BREZOVSKI

Redacția: Baia Mare, str. G. Coșbuc nr. 25A/4, Tel.: 0262-218018,

E-mail: office@colmedmm.ro, www.colmedmm.ro

Tipărit la CECONII SRL Baia Mare, Tel: 0722 366 945

MARAMUREȘUL MEDICAL

BILANȚ ANIVERSAR LA 85 DE NUMERE

Dr. Felix Marian, Baia Mare

ÎN MARTIE 1999 apărea la Baia Mare „Buletinul informativ al Colegiului Medicilor din Maramureș”, o publicație modestă, având doar opt pagini – director fondator Dr. Constantin Prie.

Dupa trei ani de apariție semestrială, începând cu anul 2002, odată cu schimbarea denumirii revistei în „Maramureșul medical”, s-a produs o cotitură importantă atât din punct de vedere cantitativ, dar mai ales calitativ. Publicația devenită trimestrială, a ajuns treptat la 40-56 pagini în prezent. Un nou colectiv de redacție, deși restrâns, a reușit să imprime revistei o prezentare cât mai elevată și un conținut din ce în ce mai diversificat.

În cei 23 ani de apariție continuă a revistei, de-a lungul celor 80 de numere însumând peste 1800 de pagini au publicat aproape 700 de medici dar și chimiști, fizicieni, psihologi, juriști, ingineri, profesori, biologi, din județul Maramureș. În același timp, în paginile revistei au apărut articole ale unor cunoscute personalități din marile centre universitare medicale din țară și de peste hotare. În cei 23 ani au fost publicate peste 900 de articole din toate domeniile și specialitățile medicale.

Pe lângă apariția materialelor de strictă specialitate și-au găsit locul, firesc, și articole din alte domenii conexe. Astfel au fost publicate numeroase recenzii ale unor noi apariții editoriale. De asemenea, au fost publicate recenzii ale unor prestigioase reviste din țară sau străinătate. Au fost evocate periodic unele preocupări cultural-artistice ale unor medici sau alte cadre medico-sanitare din Maramureș și nu numai. Au fost prezentate de-a lungul anilor portrete ale unor personalități ale medicinei maramureșene și din țară.

În paginile revistei au fost relatate aspecte de la numeroase manifestări științifice din țară sau de peste hotare, evocate de către participanți. Timp de trei ani (martie 2004 – decembrie 2006) – de-a lungul a 12 numere, precum și din Martie 2018 până în prezent, revista a cuprins un „Breviar Juridic” cuprinzând lista selectivă a actelor normative publicate în *Monitorul Oficial al României* cu aplicabilitate în sistemul sanitar.

Publicația a intrat și în patrimoniul unor mari biblioteci din țară. Astfel: Biblioteca Națională, Biblioteca Academiei Române, Biblioteca de Istorie a Medicinii din București, apoi Biblioteca Centrală Universară „Lucian Blaga” și Biblioteca Universității de Medicină „Iuliu Hațieganu” din Cluj, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Biblioteca Medicală din Spitalul Județean de Urgență „Dr. Constantin Opreș”, Biblioteca Muzeului Județean de Istorie și Arheologie din Baia Mare, ca și la Filiala Arhivelor Naționale din Baia Mare.

Sunt concludente numeroase recenzii apărute în publicațiile: *Viața Medicală*, *Clujul Medical*, *Pagini medicale bărlădene*, *Revista Română de Medicina Muncii* ca și *Revista Română de Istoria Medicinii*.

Vom specifica faptul că în vederea apariției în bune condiții a revistei, un sprijin substanțial a fost acordat de către o serie de sponsori care au contribuit alături de sumele alocate de către Colegiul Medicilor Maramureș. Vom remarca câțiva dintre ei: AC HELCOR – Baia Mare, HIPERICUM IMPEX – Baia Mare, WORWAG PHARMA – Cluj, SERVIER PHARMA – București, MEDCENTER – Baia Mare etc.

Trebuie să relevăm sprijinul acordat de către conducerea Colegiului Medicilor din Maramureș și în special al celor patru președinți: Dr. Constantin Prie, Dr. Augustin Bâlc, Dr. Mihai Șchiopu, Dr. Giuliano Petruț care au asigurat apariția cu regularitate a acestei publicații în condiții ireproșabile.

Desigur că „Maramureșul medical”, pe lângă rezultatele meritorii obținute, este perfectibil. În primul rând este necesară lărgirea colectivului de redacție, ca și promovarea medicilor în vederea publicării diferitelor materiale.

Nu în ultimă instanță ar fi utilă mărirea tirajului în funcție de numărul existent al medicilor, cât și o difuzare mai judicioasă a revistei pe teritoriul județului.

CE ÎNSEAMNĂ EXCELENȚĂ PROFESIONALĂ MEDICALĂ ȘI FARMACEUTICĂ?

Dr. Coriolan Pop, Baia Mare

Gala Elitelor Medicale 2021

Compania farmaceutică AC HELCOR a fost onorată să participe în 15 iulie 2021 la cea de-a V-a ediție a **Galei Elitelor Medicale**, găzduită în Baia Mare, organizată de Ziar Medical, în parteneriat cu Consiliul Județean Maramureș.

Pe parcursul evenimentului au fost abordate subiecte de actualitate din domeniul medical, cu participarea unor distinși **membri ai comunității medicale și academice** din România. În cadrul Galei, participanții au avut ocazia de a face schimb de experiență și de a-și împărtăși informații recente, de a se implica în dezbateri alături de experții prezenți la eveniment.

În cadrul prezentării companiei, în semn de recunoaștere a prestigiului profesional al doamnei **Farmacist Elena Pop**, șef de promoție absolvent al Facultății de Farmacie din cadrul UMF Iuliu Hațieganu Cluj-Napoca, fondator al Companiei Farmaceutice AC HELCOR și al Fundației HELENA PENTRU SĂNĂTATE și al domnului **Doctor Pop Coriolan**, medic chirurg, în prezent președintele AC HELCOR și al fundației, absolvent al Facultății de Medicină Cluj și pentru a continua tradiția fondatorilor de a premia studenții de la Universitatea de Medicină și Farmacie Iuliu Hațieganu, **AC HELCOR**, sub egida **Fundației HELENA PENTRU SĂNĂTATE**, a acordat două burse de excelență:

Bursa medicală de excelență "Dr. Pop Coriolan", pentru cel mai bun student la Medicină (an V, Baia Mare, centrul universitar Cluj-Napoca)

și

Bursa farmaceutică de excelență "Farm. Pr. Elena Pop", pentru cel mai bun student la Farmacie (an IV, Baia Mare, centrul universitar Cluj-Napoca).

O filă de Istorie Medicală și Farmaceutică din Maramureș, Baia Mare, 2021 – locul în care facem lucruri minunate, de excelență pentru sănătatea românească.



Student în Cluj-Napoca, Medicină Generală, anii '60

Studentă în Cluj-Napoca, Facultatea de Farmacie, anii '60



Privind cu nostalgie spre anii studenției, pașii timpului ne poartă spre anii '60 ai Clujului medical și până în zilele noastre, așezând Facultatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” din Cluj Napoca la loc de cinste, într-un top al performanței și al profesionalismului ca formator al viitorilor profesioniști.

• Ce înseamnă să fii medic în Maramureș, Baia Mare?

Înseamnă să aduci o contribuție medicală, o contribuție organizatorică, dar și una științifică în acest domeniu atât de riguros. Într-unul dintre interviurile acordate presei locale, doctorul Pop Coriolan, medic primar chirurg și doctor în Științe Medicale arăta: „*Timp de 37 de ani am avut pacienți proveniți din diferite medii sociale, de la omul simplu, nerecunoscut de nimeni, până la miniștri, directori de firme, înalte fețe bisericești, intelectuali de valoare. Pe toți i-am tratat cu același grad de responsabilitate, și cu aceeași compasiune și dorință de reușită.*”

Toate acestea au fost posibile în cadrul unității etalon a județului Maramureș, Spitalul Județean Baia Mare, considerat o adevărată Cetate de Sănătate, alături de oameni dedicați profesiei și cu un adevărat spirit de echipă.

În instantaneele immortalizate de a lungul timpului, pașii ne poartă înapoi spre anii de pionerat ai chirurgiei moderne, cu peste 2000 de tehnici chirurgicale practicate în-



Tehnici chirurgicale 1986-1987

Prima intervenție laparoscopică în județul Maramureș



Îngrijiri chirurgicale

tre anii 1986 și 1987 sau la prima operație laparoscopică din județul Maramureș.

Îngrijirile medicale chirurgicale precum și tehnica chirurgicală laparoscopică, tot mai mult practică, au contribuit la fondarea, în 2008, a primului spital privat din județul Maramureș – Euromedica Hospital®.

La nivel organizatoric, prin funcțiile de conducere la nivelul administrației Spitalului Județean Baia Mare și a Direcției Sanitare Maramureș, dr. Pop Coriolan a pus bazele reabilitării a cel puțin zece dispensare rurale prin atragerea de fonduri de la Banca Europeană, obținute de la Ministerul Sănătății și de care au beneficiat comunele județului Maramureș. Astfel, doctorii din mediul rural și-au putut desfășura activitatea în condiții civilizate.

Un pas important spre tehnologizare la standarde performante a investigațiilor radiologice a fost dotarea spitalului județean cu primul tomograf computerizat (CT) din zonă (între anii 1993-1996).



Congresul de Chirurgie de la Iași, 1984

Consfătuirea Națională de Angeologie Oradea 2002, prof. dr. Aurel Anderco (centru)



Consfătuirea Națională a USSM, cu participarea chirurgilor din Chișinău, Rep. Moldova, Mogosa 2000



Privind contribuția științifică, rememorăm aici multiplele participări la congrese naționale și internaționale alături de somități ale vremii și ale lumii academice medicale.

• Ce înseamnă să fii farmacist în Maramureș, Baia Mare

Înseamnă să fii:

- farmacist intern angrenat și în activități de cercetare farmaceutică,

- farmacist clinician sau în spital,
- farmacist în farmacie de circuit deschis,

- coordonator de farmacii județene,
- fondatorul primei farmacii private mai sus de Brașov, în Transilvania,

- fondatorul primei fabrici de medicamente din Baia Mare, **AC HELCOR**

- fondatorul **Fundației HELENA PENTRU SĂNĂTATE**

• Ce înseamnă să fabrici medicamente pentru români în Baia Mare

Farmacia HELENA, **prima farmacie privată** din nord-vestul țării, este locul în care fosta studentă a Facultății de Farmacie din Cluj-Napoca, apoi farmacist Elena Pop a pus a bazele activității de cercetare și microproducție farmaceutică, prin muncă asiduă și foarte laborioasă, ce a captivat-o și i-a dezvoltat spiritul creativ.



Farmacia HELENA, primii ani de activitate

Receptură farmacia HELENA, preparare rețete magistrale



Microproducție farmaceutică, bazele dezvoltării fabricii AC HELCOR



• Ce înseamnă să inovezi noi forme farmaceutice pentru prima oară în România

Spiritul creativ, prezent în toată cariera, a stat la baza dezvoltării:

- Primei formule farmaceutice retard din România
- Primei fabrici de medicamente la standarde GMP din nord-vestul țării – AC HELCOR
- Primei stații pilot și de cercetare.

Omul care în permanență a format și condus echipe de profesioniști, a organizat și condus obținerea **comprimatelor filmate** prin tehnologia de acoperire sau filmare pentru prima dată în România industrială. De asemenea a pus bazele primelor forme de ambalare în forma modernă de blistere.

Cu fiecare produs, compania farmaceutică AC HELCOR urmărește să-și îndeplinească crezul asumat de a se pune în slujba oamenilor, de a contribui la o viață mai bună și mai sănătoasă, îndeplinind misiunea companiei: **„Prin forțe proprii, prin cunoaștere, străduință și excelență profesională să punem la dispoziția milioanei de oameni medicamente sigure, moderne și accesibile”.**

• **Ce înseamnă să faci cercetare științifică în Baia Mare**

Compania farmaceutică AC HELCOR a fost este implicată direct în proiecte de cercetare științifică desfășurate prin intermediul unor organisme de cercetare de la nivelul Uniunii Europene. Astfel s-au pus bazele realizării unui supliment alimentar inovativ pentru sănătatea femeii la menopauză și a unui antidiabetic de generație nouă - prim generic românesc.

• **Ce înseamnă să susții sănătatea prin implicare în excelență**

În cadrul **Fundației HELENA PENTRU SĂNĂTATE**, cu sprijinul companiei AC HELCOR s-au derulat activități de susținere a mediului medico – farmaceutic și social concretizate în peste 200 acțiuni caritabile și de sprijin, burse și premii de excelență.



Fundația a susținut tinerii cercetători în diverse proiecte științifice, cu ajutorul premiilor și bursei de excelență. Aceste suțineri s-au concretizat în diverse activități științifice, de studiu doctoral, proiecte științifice și lucrări de licență desfășurate în cadrul UMF „Iuliu Hațieganu” Cluj Napoca, UMF „Victor Babeș” Timisoara, UMF „Gr. T. Popa” Iași, UMF „Carol Davila” București, UMF Târgu Mureș, cât și în cadrul Universității București și Institutul Național de Cercetare și Dezvoltare pentru Ecologie Industrială.

Răsfoind filele de istorie medical și farmaceutică din Maramureș, pașii ne duc spre **Muzeul “Farmacist Elena Pop”**, din cadrul **Fundației “HELENA PENTRU SĂNĂTATE”**, Baia Mare, Maramureș, înființat în 18.09.2010 menit să împărtășească profesioniștilor din domeniul farmaceutic și medical valorile omului de știință și totodată antreprenor, având ca obiectiv sprijinirea viitoarelor generații.



Câștigătoarele bursei de excelență și a premiului de excelență „Speranță la Sănătate” împreună cu dr. Pop Coriolan, la Gala Elitelor Medicale 2021



BIOREZONANȚA ȘI PRODUSELE NATURALE CARE CRESC IMUNITATEA ÎMPOTRIVA VIRUSURILOR PATOGENE

Dr. Farm. Oana Pop, Centrul de sănătate și terapii naturale "Sana Nobilis", Baia Mare

BIOREZONANȚA este un fenomen biofizic care are loc în organismul nostru și se referă la frecvențele electromagnetice fundamentale de funcționare celulară. Putem determina prin intermediul acestora o multitudine de parametri de bază ai corpului uman, printre care nivelul stresului oxidativ la nivel celular și statusul inflamator din organism, factori principali ai scăderii imunității împotriva unui mare număr de patogeni și mai cu seamă împotriva virusurilor patogene.

Cauzele principale care determină creșterea stresului oxidativ și a statusului inflamator în organismul nostru sunt:

1. Stresul cronic din viața cotidiană datorită supraincarcării glandelor suprarenale, ceea ce determină inhibarea sau diminuarea funcției tiroidiene care duce la menținerea unei temperaturi scăzute a corpului, iar prin aceasta este inhibată funcția enzimelor și scade producerea acestora în organism. Iar noi știm că enzimele înseamnă viața, iar păstrarea nealterată a funcției enzimatice este

vitală pentru menținerea homeostaziei, inclusiv a imunității. Datorită terapiilor energetice puse la dispoziție de aparatele de Biofeedback (biorezonanță), noi putem identifica și stimula în mod blând și total neinvaziv capacitatea organismului de biosinteză a enzimelor necesare dar și să reducem nivelul stresului cronic din organism.

2. Alimentația haotică: mese neregulate, mâncatul în grabă și la ore improprii, hrana procesată (fără enzime), prezența unor toxine sau aditivi, asocierea greșită a alimentelor, profilul nutrițional dezechilibrat (exces de carbohidrați, grăsimi saturate, sare etc). Cu ajutorul biorezonanței putem identifica din timp erorile de alimentare, carentele de nutrienți sau excesele de toxine și elemente chimice nocive. Mai mult chiar, putem determina nevoile particularizate de hrană a fiecăruia dintre noi, compatibilități sau incompatibilități alimentare, generale sau specifice.

3. Viața sedentară, care duce la stagnarea sistemului limfatic și hipofuncția acestuia, încălcarea organismului

cu toxine si grasimi excessive, ingrasare si scaderea vitalitatii. Putem masura indicele de vitalitate prin biorezonanta, starea functionala a limfei, supraincercarea cu grasimi inutile si vom primi sfaturi personalizate pentru controlul si managementul acestora.

4. Hidratarea insuficienta sau incapacitatea organismului de a folosi apa disponibila in corp in interesul sanatatii. Vom putea determina prin biorezonanta nevoile de apa ale organismului si diverse metode de a le satisface in mod senatos.

5. Odihna si somnul de slaba calitate, prin biofeedback putem avansa terapii de relaxare pentru inducerea somnului, determinarea si corectarea nivelului de neurotransmitatori precum serotonina, melatonina, dopamina etc dar si informatii despre managementul stresului si al oboselii, al anxietatii sau al depresiei.

6. Obiceiuri de viata nocive (alcool, fumat, abuzul de medicamente sau alimente etc). Aparatele de Biofeedback si biorezonanta ne ofera multe beneficii in intelegerea cauzelor care stau la baza acestor obiceiuri, precum si metode de terapie moderna alaturi de schema de personalizare a suplimentelor alimentare necesare in modelarea comportamentelor daunatoare sanatatii.

Datorita acestor factori care, pe termen lung, duc la aparitia sau cresterea peste nivelul de control al organismului al fenomenului de stress oxidative dar si al nivelului aciditatii tisulare coroborat cu incarcarea toxica a corpului ce vor induce un status inflamator cronic in organism, raspunsul imunitar la patogeni devine necorespunzator, imunitatea scade in fata virusurilor, precum si in fata erorilor de diviziune celulara care apar sporadic sau haotic intr-un organism dezechilibrat. Virusurile in seze vor suferi mutatii si vor deveni mai puternice si mai agresive cu organismele dezechilibrate la mai multe niveluri.

Ce putem face pentru imunitate in aceasta situatie? Vom folosi solutiile oferite de plante medicinale valoroase pentru sanatate:

1. Pelinul alb (*Artemisia absinthium*) si Pelinul negru (*Artemisia vulgaris*) pentru continutul natural de artemisinina cu actiune imunostimulenta, antivirala, citotoxică, antimutagenică

2. Turmericul (*Curcuma longa*) pentru continutul in curcuminoid natural cu proprietati antiinflamatoare, analgezice si antioxidante

3. Salcia alba (*Salix alba*) pentru continutul in salicina si derivati ai acidului salicylic cu proprietati antiinflamatoare, febrifuge, antiagregant plachetar, stimulant circulator.

4. Macesul (*Rosa canina*) pentru continutul in vitamina C naturala si bioflavonoide cu proprietati imunostimulente si antioxidante.

Artemisinina continuta in Pelin este o substanta studiată tot mai mult in ultimii ani, ea este o substanta cu proprietati farmacologice exceptionale in terapia infectiilor cu virusi diversi dar si cu alti patogeni, precum bacterii sau paraziti intestinali, efectul antiviral este insotit de cel imunomodulator dar si detoxifiant pentru un rezultat complet in intretinerea imunitatii organismului. De asemenea a fost studiat efectul antitumoral si citotoxic

a artemisininei, ceea ce o recomanda si pentru reglarea nivelului diviziunii celulare.

Turmericul a fost folosit de catre indieni in terapiile Ayurveda, ca si condiment vindecator. In China, UE si SUA este folosit demult in industria alimentara ca si colorant (are o culoare intense galben-portocaliu), iar in prezent este din ce in ce mai folosit pentru efectul antiinflamator al curcuminoidelor continute la nivelul intregului organism si mai ales in afectiuni osteo-articulare si musculare. Este un puternic antioxidant si antimutagenic, analgesic si antiseptic local, sustine sanatatea aparatului digestiv, e detoxifiant hepatic, coleretic si colagog, hipocolesterolemiant, dar si anticoagulant. Pentru o mai buna asimilatie in organism se recomanda asocierea Turmericului cu Piper negru pentru continutul de piperina.

Salicina este substanta activa din Salcia alba cu proprietati antiinflamatoare si calmante, febrifuge si stimulative a circulatiei periferice avand si rolul de antiagregant plachetar si fluidizant al sangelui. Supranumim Salcia alba ca aspirina vegetala sau naturala. Salcia are un istoric de folosinta de peste 6000 de ani la triburile de indieni din America, Hipocrate a mentionat de asemenea proprietatile sanogene ale acestei plante. Salicina si acidul salicylic au stat la baza sintezei aspirinei in anul 1897. Derivati ai acidului salicylic (salicilati) au fost introdusi in produse cosmetice pentru efectul benefic in acnee, dermatita seboreica, inflamatie la nivel tegumentar. Salicina are efectul antiinflamator prin capacitatea de a inhiba prostaglandinele si tromboxanii. Spre deosebire de aspirina de sinteza care irita mucoasa gastro-intestinala si creste eliminarea vitaminei C din organism, aspirina naturala nu are aceste efecte negative.

Vitamina C insotita de bioflavonoidele din Maces este o substanta activa foarte valoroasa pentru organismul omenesc. Proprietatile imunostimulente si antioxidante o recomanda intr-un mare numar de infectii dar si pentru reducerea stresului oxidative celular care face numeroase daune in homeostazia organismului. Vitamina C naturala insotita de bioflavonoide are o biodisponibilitate mai mare spre deosebire de acidul ascorbic de sinteza pentru ca in Maces acidul ascorbic se afla in matricea alimentara naturala. Este essential sa suplimentam vitamina C pentru sanatatea organismului deoarece ea se distruge usor prin oxidare si preparare termica, de asemenea factorii de stres ca fumatul sau administrarea de antiinflamatoare de sinteza si anticonceptionale, produse ce contin hormoni etc maresc viteza de eliminare a vitaminei C din organism. Vitamina C ajuta la diminuarea perioadei de convalescenta care insoteste unele afectiuni si creste biosinteza hormonilor de adaptare la stress. Avand si un rol activ in sinteza colagenului din piele, ligamente, articulatii, oase, precum si in absorbtia fierului la nivelul sangelui, Vitamina C este foarte importanta pentru redresarea unui mare numar de dezechilibre la nivel scheletic, sangvin, nervos.

Dupa cum vedeti, avem o multime de produse naturale la indemana noastra cu rol benefic pentru sanatatea organismului, avem de asemenea o multime de optiuni de evaluare si terapie oferite de tehnicile moderne de Biofeedback, nu ne ramane decat sa le imbinam si sa gasim cea mai buna combinatie terapeutica pentru nevoile noastre particularizate in intretinerea sanatatii.

LIMITELE ACTULUI MEDICAL

Dr. Ioan Mara, Deva

SECRETUL profesional, deși pare o noțiune simplă, presupune multe nuanțe, implică multe fațete. Problema determinării întinderii obligației de păstrare a secretului profesional este tot atât de veche precum și secretul însuși. Ba putem spune că s-a născut în contextul urmărilor dezastruoase ce le-ar avea divulgarea acestui secret. Preotul nu are dreptul să rostească nimic din ce a aflat de la enoriașii săi, avocatul și medicul nu pot dezvălui ceva ce au aflat de la pacienții lor. Părintele medicinei, grecul Hipocrate (460-370 IC) a redactat un jurământ pe care îl depun toți absolvenții de medicină la terminarea studiilor și primirea dreptului de practică medicală și care a devenit un cod moral al oricărui medic în exercitarea profesiei sale de-a lungul vieții. „Orice aș vedea și aș auzi în timp ce îmi fac meseria sau chiar în afară de aceasta, nu voi vorbi despre ceea ce nu-i nicio nevoie să fie destăinuit, socotind că în asemenea împrejurări, păstrarea tainei este o datorie.” În prezent însă, confidențialitatea informațiilor medicale și obligația medicului de a păstra secretul medical este reglementată în diverse acte normative și etice, atât naționale, cât și internaționale. De altfel, chiar jurământul lui Hipocrate, după ce a primit o formă actualizată, a depășit statutul de normă etică medicală, devenind o normă juridică. Articolul 17 din Codul de Deontologie Medicală al Colegiului Medicilor din România prevede astfel: „Medicul va păstra secretul profesional și va acționa în concordanță cu dreptul legal al fiecărei persoane la respectul vieții sale private din punct de vedere al informațiilor referitoare la sănătate. ”Divulgarea informațiilor medicale confidențiale este pedepsită penal atunci când este făcută „fără drept legal”. Legea drepturilor pacientului Nr. 46 din 2003 stabilește și ea, la articolul 21 că „toate informațiile privind starea pacientului, rezultatele investigațiilor, diagnosticul, pronosticul, tratamentul, datele personale sunt confidențiale chiar și după decesul acestuia.” Articolul 22 „Informațiile cu caracter confidențial pot fi prezentate numai în cazul în care pacientul își dă consimțământul explicit sau dacă legea o cere în mod expres.” Cu alte cuvinte, dacă pacientul decedează fără a fi apucat să-și dea consimțământul, ducă cu el datele din foaia de observație, acestea rămânând secrete în vecii vecilor. Există câteva situații speciale când secretul medical, profesional poate fi divulgat: când pacientul însuși sau aparținătorii/familia își dă acordul preferabil în scris pentru împărtășirea informațiilor confidențiale, când viața cuiva sau a unei comunități este în pericol, când datele sunt necesare altor specialiști medicali pentru tratamentul pacientului, când este nevoie de o intervenție de urgență pentru un pacient cu tulburări psihice. În comunicările științifice, cazurile vor fi prezentate încât identitatea pacientului să nu poată fi recunoscută. În normele de aplicare a Legii drepturilor pacientului, după articolul 10 s-a introdus un articol cu următorul cuprins: „1. La internare sau pe parcursul furnizării serviciilor de sănătate, după caz, medicul curant are obligația să aducă la cunoștința pacientului faptul că are dreptul de a cere să nu fie informat în cazul în care informațiile medicale i-ar produce suferință, precum și dreptul de a alege altă persoană care să fie informată în

locul său. 2. Accesul pacientului privind desemnarea rudelor sau prietenilor ce pot fi informați despre evoluția investigațiilor, diagnostic și tratament se exprimă în scris, prin completarea formularului prezent în anexa care face parte integrantă din aceste norme”.

Ce se întâmplă în cazurile în care pacientul moare fulgerător sau este într-o stare în care nu mai are capacitatea de a-și exprima sau da acordul ca rudele să dobândească, ulterior, acces la datele din dosarul său? Cazul „COLECTIV” este ilustrativ în acest sens. Ce se întâmplă în alte țări?

- În Ungaria și Slovacia dosarul medical este pus automat la dispoziția rudelor.

- În legea franceză din 2002 (legea Kouchner) a dispărut modelul de putere medicală, modelul medicului atotputernic, a raportului de forță cu pacientul. Această lege a consacrat dreptul de acces direct și fără o motivație particulară a pacientului la dosarul său medical. În caz de deces, acest drept îl au urmașii săi legali. Legea prevede că „secretul medical nu reprezintă un obstacol în obținerea informațiilor privind persoana decedată, în măsura în care ele sunt necesare pentru a cunoaște cauzele morții, de a apăra onoarea defunctului... în afară de voința contrară exprimată înainte de decesul său.” Pacientul sau familia defunctului poate mandata pe un avocat sau o altă persoană de încredere să acceadă la dosarul medical, iar aprobarea se obține în urma unei cereri adresată unității respective. Eliberarea dosarului se face într-un termen de maximum de opt zile pentru cele cu o vechime de până la cinci ani și de două luni pentru cele cu vechime de peste cinci ani. Cunoașterea dosarului se poate face pe loc sau prin copii expediate prin scrisoare recomandată, cu confirmare de primire. Copiile vor fi pe un suport analog cu cel utilizat în sectorul medical. Legea nu prevede vreo sancțiune pentru instituția ce nu eliberează dosarul medical, sau nu respectă termenul. În această situație, poate fi sesizată Comisia de acces la documentu medical (CADA) care are menirea de a veghea la respectarea libertății de acces. În ultimă instanță se poate intenta acțiune în Justiție la Tribunalul Administrativ. Legea prevede ce informații pot fi comunicabile: „Ansamblul informațiilor privind sănătatea sa, deținute de profesioniștii și instituția de sănătate... și au contribuit la elaborarea diagnosticului și tratamentului... au făcut obiectul schimbului de scrisori între profesioniștii din sănătate, în special rezultatele examenelor, bilanțul consultațiilor, al explorărilor, al intervențiilor și prescripțiilor terapeutice.”

În țara noastră, o legislație mai permisivă privind accesul la dosarul medical nu ar avea niciun efect negativ. Dimpotrivă, s-ar reduce neîncrederea unora în sistemul sanitar, s-ar da satisfacție multor cetățeni care ar dori mai multe informații cu privire la modul cum au fost îngrijiți aparținătorii lor (mai ales în caz de deces), ar contribui la înlăturarea unor deficiențe din spitale și, de ce nu, ar spori atenția medicului față de conținutul foii de observație.

TERAPIA GUA SHA

Dr. Marius Dan Pop, As. kinetoterapeut Andrada Pop, Baia Mare

MEDICINA tradițională chineză include o gamă largă de practici medicinale, unde se împărtășesc concepte comune, care au fost elaborate în China și se bazează pe o tradiție veche de peste 5.000 de ani, incluzând diferite forme de medicină naturistă, acupunctură, masaj (Tui Na), exercițiu (qigong) și terapie dietetică. Aceasta este utilizată în principal ca o abordare complementară a medicinei alternative. Medicina tradițională chineză este utilizată pe scară largă în China și este, de asemenea, utilizată în alte părți ale lumii

Multe din descoperirile majore în domeniul medicinei, considerate remarcabile în Occident, au fost întrecute de terapii chinezești, adesea, cu câteva secole.

Denumirea terapiei este formată din doi termeni – „gua” se referă la acțiunea de „frecare” a pielii, iar „sha” (care înseamnă „nisip”) face trimitere la rezultatul acestui proces, respectiv la punctele și petele mici roșii care apar pe piele, de forma nisipului.

Acest masaj al pielii duce la înroșirea ei, efectul fiind considerat o reacție terapeutică și un semn bun al procesului de vindecare. Similară acestei tehnici este și terapia cu ventuze, principiile de bază fiind aceleași, diferind doar modalitatea de aplicare. urma acestei manipulări destul de agresive a pielii capilarele se rup și apar sângeri și vânătăi care pot dura câteva zile. În ciuda acestor neajunsuri, practica Gua Sha a început să devină cunoscută și în cultura vestică, fiind preluată de la comunitățile asiatice imigrante care o utilizează frecvent.

Cum funcționează tehnica Gua Sha?

Terapeutul Gua Sha întinde ulei pe piele pentru a o lubrifia, apoi cu ajutorul mâinilor, dar mai frecvent a unor instrumente netede speciale din jad sau os, presează și fricționează destul de puternic pielea, urmând punctele de acupunctură și meridianele. De obicei masajul Gua Sha se realizează pe spate, dar și pe alte zone ale corpului (gât, umeri, membre). Sunt vizate în

principal zonele musculare mai încordate, dar și cele mai deschise la culoare, unde nu se observă o circulație intensă a sângelui. Intensitatea fricționării pielii este în funcție de problema de sănătate care se dorește a fi rezolvată și forța fizică a terapeutului.

Masarea și presarea pielii se realizează până când pe piele încep să apară puncte și pete roșii (echimoze) numite sha, semne ale spargerii capilarelor, considerate a fi un indicator favorabil pentru procesul de vindecare, pentru că arată că sângele s-a pus în mișcare. Intensitatea culorii acestora este importantă pentru terapeut, pentru că îi indică nivelul de congestione a sângelui și a forței Qi (dacă de exemplu acestea sunt închise la culoare, înseamnă că sângele a fost blocat pentru o perioadă mai lungă de timp în capilare). Dacă aceste urme dispar mai greu, faptul este considerat un indicator al unei circulații sanguine defectuoase sau al unei ineficiențe funcționale a organelor din zona respectivă.

După ședințe se recomandă odihnă și masajul blând al zonelor implicate, pentru a stimula circulația sângelui chiar și după ce „tratamentul” a încetat.

Una dintre teoriile care explică mecanismul de vindecare utilizând tehnica Gua Sha spune că prin această modalitate de fricționare a pielii se eliberează reziduurile de acid lactic sau uric care rămân în mușchi sau sub piele și ajută la decongestionarea sângelui, ducând ulterior la vindecare. Prin această stimulare, nu doar sângele ar fi ajutat să circule, consideră acești terapeuți, ci și forța Qi.

Totodată filosofia Gua Sha susține că în urma fricționării pielii sângele care a stagnat prea mult în capilare este forțat să iasă și să fie înlocuit cu sânge proaspăt, cel vechi fiind reciclat în organism. Totodată este restabilit echilibrul energetic, pentru că și surplusul de energie sau energiile negative sunt eliminate.



HIPERTENSIUNEA ARTERIALĂ LA PERSOANELE VÂRSTNICE

Dr. Ioan Mara, Deva

“Sunt puține istorii în medicină care au conținut atâtea erori și ineptii decât istoria hipertensiunii arteriale și a tratamentului ei.”

Prof. Marwin Maser (1925-2015)
Yale Univ. of Med.

Hipertensiunea arterială (HA) reprezintă un obiectiv major de sănătate publică, fiind principalul factor de morbiditate și mortalitate, cu implicații importante în plan uman, social și economic. Complicațiile cele mai importante sunt reprezentate de accidentul vascular cerebral, infarctul miocardic și insuficiența cardiacă. Prevalența hipertensiunii arteriale este în continuă creștere ca urmare a înmulțirii persoanelor vârstnice. Hipertensiunea arterială este atât de legată de vârsta la nivel mondial încât o persoană de 66 de ani are 98% șanse să dezvolte hipertensiune în viața lor. Se apreciază că o treime din consultațiile de medicină internă sunt legate de HA. În US National Nutritional Survey (1988-1995) 60% din subiecții peste 65 de ani aveau hipertensiune arterială sistemică (HAS). Aceasta, dintr-o tensiune arterială anterior normală. În Uniunea Europeană, în 2016 erau 2,7 milioane de persoane de 80 de ani și peste. Numărul paturilor de îngrijire medicală în Franța a crescut între 2011-2015 de la 61.000 la 22.000, iar în Italia de la 22.000 la 30.000. Până în anul 2060, numărul proiectat al populației de 65 de ani și peste va atinge în SUA 25%, din care, aproape 20 milioane vor depăși decada a 8-a. Peste 50 de ani din populația născută astăzi în SUA va atinge 100 de ani. Presiunea arterială se modifică odată cu vârsta, până la 58-60 de ani, atât sistolică precum și diastolică cresc. În jur de 60 de ani, în majoritatea cazurilor, tensiunea arterială sistolică (TAS) crește, în timp ce cea diastolică (TAD) rămâne constantă sau descrește spontan. Presiunea medie crește, de asemenea, odată cu vârsta datorită creșterii rezistenței vasculare combinată cu un debit cardiac destul de bine conservat. Tensiunea arterială prin sine nu este o valoare constantă la același individ. TAS depinde atât de perfuzia ventricolului stâng cât și de rigiditatea arterială și în special a vaselor mari. Pe o perioadă mai lungă se constată diferențe de la normotensiv la hipertensiv la același individ. Este greu a defini o valoare oarecare a TA fără o urmarire ambulatorie într-un fel oarecare (automăsura sau monitorizare ambulatorie). Același lucru este valabil și în a defini limitele beneficiului terapeutic. După închiderea valvei aortice, TA scade treptat pe măsură ce sângele se scurge în rețelele vasculare periferice. TAD minima este determinată de durata intervalului diastolei și de viteza cu care scade presiunea în vasele mari. Evaluarea clinică a persoanelor de 80 de ani și peste diferă de obicei de evaluarea medicală standard. În primul rând, medicii trebuie să țină seama că gestionarea persoanelor în vârstă cere mai mult timp din cauza unor factori: comorbidități multiple, lentoare fizică și cognitivă și de faptul că de multe ori pacienții sunt însoțiți de membrii de familie și îngrijitori cu care medicul trebuie să discute mai multe probleme, iar examenul fizic poate dura

două ședinte. HA este de obicei silențioasă și nu se manifestă prin simptome tangibile și de aceea este imperios a o detecta, trata și controla. Simptomele asociate cu HA observate la persoanele în vârstă sunt mai puțin specifice. Totuși, când la un vârstnic apare o creștere abruptă a TA (sistolice și diastolice) trebuie să atragă în mod serios atenția medicului. Cu cât o populație este mai în vârstă, cu atât proporția normotensivilor atribuibile unor comorbidități detectate sau nedetectate este mai mare. Aceasta poate explica parțial asocierea TA ridicată cu supraviețuirea. Creșterea TAS cu vârsta se explică prin modificările suportate de sistemul arterial. Acest sistem are două funcții majore. În primul rând, acționează ca niște tuburi pentru a furniza sânge oxigenat la nivelul organelor. În al doilea rând, ofera o elasticitate pentru a atenua pulsațiile generate de ventricolul stâng, astfel că fluxul de sânge capilar să fie aproape continuu. Acest flux a fost descris adesea ca funcția VENDKESSEL, și necesită un înalt grad de complianța aortică definită ca o schimbare de volum ca răspuns la o presiune. Modificările peretelui vaselor mari suferă cu trecerea timpului modificări importante. Media unei artere mari este compusă din elastina și țesut muscular, în timp ce arterele periferice contin relativ mai mult colagen. Odata cu îmbătrânirea, aceasta structura se schimbă. Are loc o degradare a matricei de elastină, fragmentarea fibrelor musculare, creșterea colagenului, depozitarea de material mucoïd, o infiltrare de macrofage, necroze focale. Are loc și o disfuncție endotelială cauzată de generarea de radicali liberi oxigenați în loc de oxid de azot în peretele arterei. Ca urmare crește tonusul vascular, cu atenuarea vasodilatației NO mediate și slăbirea relaxării ventriculare. Îngrosarea intima-medie se triplează între 20 și 98 de ani. Ca rezultat, varful presiunii sistolice va fi cu atât mai mare cu cât peretele vascular este mai rigid. Creșterea TA odata cu vârsta se explica de regula nu doar prin schimbări ale sistemului arterial ci și prin scăderea nivelului aldosteronului plasmatic precum și sensibilitatea la baroreflexe. Cu toate acestea, modificările arteriale ce duc la creșterea TA induc și o remodelare ventriculară, afectând astfel structura și funcția cardiacă. Forma tipică a acestui tip de remodelare este hipertrofia ventriculară concentrică ce are ca rezultat o creștere a structurii miocardului cu creșterea funcției de pompa, și s-a dovedit că generează o creștere suplimentară a TA. Creșterea rigidității arteriale este responsabilă în timpul ejecției de o accelerare a vitezei medii de puls ce se propagă de-a lungul vaselor mari, crescând TA sistolică, ajungând la periferia sistemului arterial. Aceasta unda se reflectă și revine rapid la inimă. Așadar, unda de presiune arterială este compusă din două unde, anume o undă anterograda dată de unda ventriculară și ejecția sângelui în aorta și o alta undă retrogradă, creată de reflexia undei la nivelul ramificațiilor arteriale. Viteza de propagare a undei se numește viteză de propagare sau VINDKESSEL. În cazul peretelui arterial tanar, reflexia undei se întoarce înapoi la emergenta aortei în timpul diastolei. Odată cu vârsta are loc îngrosarea peretelui arterial și crește viteza undei de puls și unda reflectată se întoarce în circulația centrală în timpul sistolei. Aceasta se adaugă la unda anterograda crescând presiunea sistolică și lărgind presiunea pulsatilă (PP). Așadar, tensiunea ridicată

la varstnici este o afecțiune complexă și eterogenă. Când se încearcă stabilirea tintelor tensiunii arteriale, devine evident că o singură dimensiune nu se potrivește tuturor. Anamneza pacientului vârstnic, deși nu întotdeauna ușoară, precum și examenul clinic, trebuie să pună accent deosebit pe aflarea comorbiditatilor. Trebuie să se facă palparea arterelor și aflarea suflurilor. Luarea TA să se facă în cele trei poziții: sezând, culcat și în ortostatism. Este bine ca măsurarea TA să se facă și prin automăsurare pentru a se evita "efectul halatului alb". Deși măsurarea ambulatorie (MAPA) este de interes limitat și nu întotdeauna bine tolerată, interesul principal al acesteia este detectarea posibilităților relației între TA și simptome. Există încă dezbateri cu privire la țintele optime ale TA la vârstnici. Colegiul American al Medicilor 2017 și Asociația Americană a Medicilor de Familie propun să se vizeze TA 150/90. Dovezile recente sugerează pentru majoritatea pacienților conceptul "cu cât mai puțin cu atât mai bine", punct de vedere neînșușit unanim. Se precizează că ar fi necesară o strategie diferită față de persoanele tinere. Se recomandă ca medicii să evalueze critic dovezile deoarece există puncte tari și puncte slabe ale discuțiilor cu privire la obiectivele tratamentului la adulții în vârstă. Sunt necesare discuții între medic și pacient, luarea în considerare a unor factori cum ar fi comorbiditățile, speranța de viață și preferințele pacientului. Aici este un loc pentru medicina personalizată. Din păcate, acești pacienți nu sunt incluși în trialurile randomizate din mai multe cauze: autonomie limitată, multiple comorbidități, diferite niveluri de decizie (implicarea membrilor de familie sau a altor persoane), suportul medical (echipe medicale numeroase), probleme administrative, consum mare de timp.

Managementul hipertensiunii arteriale la varstnici

Intervențiile non-farmacologice ale stilului de viață ar trebui încurajate ca îngrijire preventivă pentru dezvoltarea HA și ca terapie adjuvantă pentru hipertensivul stabilit. Recomandarile actuale pledează pentru activitatea fizică regulată, controlul greutății, renunțarea la fumat, reducerea stresului și evitarea consumului excesiv de alcool. O dietă cu conținut de carbohidrați, vegetarian, mediteraneană. Consum de fibre, aport crescut de proteine, consum de usturoi, cafea, ciocolată, aport scăzut de sodium. Unele studii au susținut că aportul scăzut de sare poate fi asociat cu activarea sistemului renina-angiotensina-aldosteron cu o activitate crescută a sistemului simpatic. Un regim fără sare poate crește deshidratarea și denutriția.

Tratamentul medicamentos

Ghidul American privind HA la persoanele peste 60 de ani listează efectele adverse ale medicamentelor, dar nu susține în mod specific o anumită clasă. Ghidul European favorizează în mare parte: blocanțele canalelor de Calciu, un diuretic tiazidic în doză mică, apoi inhibitorii enzimei de conversie și antagoniștii ai receptorilor de angiotensina. Posologia să fie la început mai slabă și să fie crescută progresiv. Betablocanțele scad frecvența cardiacă dar cresc stocul pentru a menține debitul cardiac ceea ce poate duce la creșterea TA. Inițierea oricărui medicament trebuie făcută cu evaluarea hipotensiunii ortostatice și titrarea treptată în funcție de toleranță. Funcția renală trebuie evaluată pentru a detecta posibile creșteri ale creatininei ca urmare a reducerii TA în perfuzia renală. Se recomandă evitarea unor medicamente precum antiinflamatoarele nesteroidiene, antidepresivele, efedrina,

prednisonul. În ciuda dovezilor convingătoare ale beneficiilor scaderii TAS sub 150 mm Hg, ținta optimă rămâne neclară. În general alegerea unei TA țintă necesită discuții între medic și pacient, luând în considerare mai mulți factori cum ar fi comorbiditățile, speranța de viață și preferințele pacientului. Să se țină seama nu numai de vârsta ci și de caracteristicile generale medicale, fizice, sociale și mentale ale pacientului. Aici este un loc pentru medicina personalizată. Medicul trebuie să fie conștient de problemele medicale concurente, polifarmacie, viteza mersului, costul mediu, efectele secundare, disponibilitatea îngrijitorului și fragilitatea pacientului.

Depistarea HA la orice vârstă și atitudinea medicului față de aceasta declanșează în mintea medicului atitudinea de a scădea considerând-o nocivă, pentru că medicina se practică într-un mediu cultural. Justificarea tratării unei afecțiuni, mai ales asimptomatice, în orice program se bazează pe două criterii: în primul rând, afecțiunea trebuie asociată cu un risc crescut de evenimente de sanătate ulterioare. În al doilea rând, tratamentul să nu provoace mai mult rău. Un exemplu bun este studiul Framingham care a furnizat cele mai bune dovezi pentru cunoașterea consecințelor adverse ale HA odată cu înaintarea în vârstă. Studiul a descoperit o relație liniară pozitivă între TA și mortalitate cardiovasculară atât la populația tânără (35-60), cât și la cea mai în vârstă de (65-80 ani). Dar când eșalonul a fost împărțit în 4 grupe de vârstă (45-54; 55-65; 65-74; 65-80), mortalitatea a fost invers asociată cu vârsta, atât la bărbați cât și la femei. Într-adevăr, programele naționale de recunoaștere și tratarea a HA au fost creditate cu o reducere a mortalității generale și a evenimentelor cardiovasculare în ultimile două decenii ale secolului XX. Dar oamenii în vârstă cu HA? La aceștia, HA asimptomatică este mai degrabă un marker de supraviețuire. În al doilea rând tratamentul nu pare să ajute. Dimpotrivă, poate avea efecte negative. Asadar, la persoanele în vârstă și foarte în vârstă, hipertensiunea arterială pare a fi cu totul alta boala decât la celelalte persoane. Studiile de screening excludeau în mod tradițional adulții de 75-80 de ani și peste. La aceștia tratam mai degrabă o „îmbătrânire”.

Regulile pe care le avem pentru a conduce discuția dacă cineva ar trebui să facă tratamentul X pentru condiția Y nu funcționează.

Istoria cohortei de la Tampere (Finlanda) este uitată. În 1977-78 vreo 600 de locuitori născuți în 1922 sau înainte, au fost repartizați în două grupe după nivelul lor de TA și urmăriți până în 1982. Cei cu TA 200 mmHg și peste aveau probabilitatea cu 64% să fie în viață, decât cei cu TA 120-140. Rezultate similare au fost raportate și în studiul Helsinki, studiu la care au participat 174 de persoane cu vârsta de 80 de ani și 146 de persoane cu vârsta de 85. Raportul de risc găsit pentru mortalitatea la 5 ani a scăzut cu 10% la fiecare 10 mm Hg creștere a TA sistolice. Studiul Portage: pe 187 de persoane de 80 de ani și peste, fiecare creștere cu 10 mmHg a TA era asociată cu o scădere de 17% a mortalității între 2 și 10 ani. O metaanaliză a 5 studii dublu-orb de tratament antihipertensiv care au inclus persoane de 80 de ani și peste, s-a observat reducerea riscului de accident vascular cerebral și insuficiență cardiacă, dar o creștere a mortalității totale. Trebuie ținut cont că efectele secundare ale tratamentului sunt mai frecvente, mai severe și mai puțin specifice la vârstnici. Toate medicamentele antihipertensive pot fi responsabile de anumite manifestări clinice cum ar fi oboseala, confu-

zia, hipotensiunea arterială și cadereile. Coexistența HA cu hipotensiunea ortostatică reprezintă o dilemă terapeutică. O problemă o reprezintă faptul că nivele crescute ale TA sunt văzute adesea de medicul de la urgență, care are tendința să prescrie tratament „mai forte”. Astfel geriatrul nu tratează astfel de pacienți. De exemplu, într-un studiu francez, unui număr de 119 pacienți hipertensivi internați la secția de geriatrie, a fost modificat tratamentul 75,5%. Un obstacol ce împiedică obținerea unui echilibru tensiional optim este legat de profesioniștii din sănătate care fac proba unei inerti terapeuțice. O altă problemă o constituie aceea că diferența dintre TA clinică și cea ambulatorie pare mai pronunțată la vârstnici și o TA anormală la pacienții hipertensivi tratați poate duce la a considera greșit ca o HA refractară. Clinicienii pot crește dozele sau adăuga noi droguri, crescând astfel riscul de efecte nedorite inclusiv compromiterea circulației coronare și cerebrale. Când apare o creștere brutală a TA (S sau D) sau o deteriorare bruscă a unei TA stabile se vor suspecta și investiga cauze reversibile. Nici un studiu nu a probat că o TA crescută ar fi un factor de risc la o persoană în vârstă aflată într-o stare bună de sănătate. Este dificil de a identifica pe cei ce ar putea beneficia de scăderea TA. O scădere pasageră a TA la o persoană hipertensivă este frecventă. Această scădere este asociată cu o mortalitate crescută. Un studiu retrospectiv a arătat că scăderea TA ce a precedat decesul este mai mare decât la supraviețuitorii. Această scădere ar putea fi explicată prin survenirea unei

insuficiențe cardiace, a unei malnutriții sau altor comorbidități. Când scade tensiunea este un marker de situație rea, o TA mai înaltă este un marker de situație bună. S-ar putea ca o comorbiditate detectată sau nedetectată să fie responsabilă atât de scăderea TA cât și de mortalitatea ulterioară. Subiecții vârstnici cu TA „normală” sunt alcațuți din două populații: cei cu presiunea cu adevărat normală și cei la care presiunea normală este un produs al unui sistem cardio-vascular care nu reușește să o mențină. Profesorul American Goodman își pune o serie de întrebări:

- „poate că HA este o ajustare homeostatică pentru supraviețuire;
- poate că se cere menținerea perfuziei;
- poate că medicamentele utilizate pentru tratarea HTA ar putea avea un spectru diferit sau o altă magnitudine a toxicității;
- poate că există o clasă cu o toxicitate necunoscută până acum. Cu siguranța este dificil să se recunoască toxicitatea medicamentoasă într-o populație cu o rată de deces de 150/1000 de persoane.”

Nu există nici o certitudine asupra beneficiilor reale ale tratamentului antihipertensiv la un vârstnic oarecare. Persoanele vârstnice nu sunt egale față de HA ceea ce necesită o mare prudență în materie de decizie.

(Bibliografia la autor.)

COMPORTAMENTUL INDIVIZILOR ÎN PSIHOLOGIA SOCIALĂ. OBEDIENȚA ȘI CONFORMAREA

Dr. Dorin-Gheorghe Triff, Baia Mare

Definirea conceptelor

Conformarea reprezintă procesul de influență socială în care opiniile și comportamentele unui individ se modifică datorită presiunii (reale sau imaginată de către individ) din partea membrilor având statut egal în cadrul grupului. Individul care se conformează percepe că se găsește în opoziție cu membrii grupului (Cocoradă, E., 2014). Obediența reprezintă procesul de influență socială având ca rezultat schimbarea atitudinii sau/și comportamentului printr-un ordin primit din partea autorității (a unui membru cu statut diferit) (Cocoradă, E., 2014).

În procesul de influență socială de tipul conformării, sursa modificării opiniilor și comportamentelor o reprezintă membrii (indivizii) cu statut egal (sau percepuți de individul care se conformează ca având statut egal cu al său). Este vorba de membri și nu un singur individ adică un grup și prin urmare sunt minim 2 indivizi care îl influențează pe individul care va fi conform cu ei. Procesul social al conformării, modelează individul afiliat la cerințele grupului social și crește coeziunea grupului (Bocchiaro, P. Zamperini, A., 2012). Spre deosebire de conformare, în procesul de influență socială de tipul obedienței, sursa modificării comportamentului o reprezintă unul (sau posibil și mai mulți indivizi) perceput fără dubiu de către obedient ca având un statut ierarhic superior (autoritate superioară, decizională). Prin urmare, în obediență se vorbește de o poziție ierarhică iar în conformare de egalitate ca „statut ierarhic”. În conformare individul percepe presiunea

grupului („socială”) pe când în obediență această presiune este clară, ierarhică, stabilă. În conformare indivizii percepuți ca „presori” („conformatori”) sunt minim 2, în caz de obediență, autoritatea („superiorul”) poate fi un singur individ. Există o afiliere a individului ce se conformează, la un grup, de a cărui opinii ține seama sau de care urmărește să fie acceptat sau să aparțină acelui grup. Există un raport („raport social” „de forță”) impus între indivizi în obediență de tipul decizie- lipsă decizie („execuție” sau executare a ordinului). În general putem vorbi de presiunea (percepută) a mai multora asupra unui individ (sau a unui număr mai mare asupra unui număr mai mic) în relația de tipul conformării și de lipsa de importanță a numărului în cazul obedienței (poate fi un singur individ dar cu autoritate și mai mulți obedienți). Dacă după gen biologic conformarea este mai exprimată la femeile cu experimentator bărbat și respectiv egală între sexe dacă experimentatorul este femeie, în cazul obedienței nu pare a fi diferențe de gen (Blass, T. 1999). După alți autori, bărbații pare a fi mai obedienți comparativ cu femeile și totodată se pare că obediența scade cu vârsta (Geffner, R., Gross, MM., 1984.) Caracteristicile autorității sunt importante în obediență comparativ cu caracteristicile grupului care au importanță în cazul conformării.

Atât obediența cât și conformarea au în comun rezultatul modificării, fie dacă și numai conjuncturale, a comportamentului individului. Atât obediența cât și conformarea depind de caracteristicile individului care își adaptează comportamentul cerințelor (impuse în obediență sau per-

cepute în conformare). Alianțele celor ce au altă poziție decât cea așteptată sau impusă scad efectul atât în conformare cât și în obediență.

Exemplificări din viața socială

În cadrul populației secției unui spital compuse din medic șef, medici, asistenți medicali, infirmiere, bolnavi, prin contractul de muncă și fișa postului respectiv ale fiecărui angajat sunt stabilite atribuțiile specifice la locul de muncă precum și relațiile ierarhice (de subordonare, de colaborare sau de superioritate ierarhică). Astfel pe diferitele arii de activitate medicală, medicii sunt subordonați medicului șef în domeniul administrativ dar sunt independenți în opiniile și exercitarea directă în raport cu pacientul, ale actului medical. Asistenții medicali sunt subordonați tuturor medicilor, iar infirmierii la rândul lor sunt subordonați asistenților medicali și medicilor. Bolnavii pot fi, fără voia lor (și sunt în fapt din punct de vedere decizional), în poziție de obediență (deși sunt "beneficiarii" actului medical) frecvent chiar datorită bolii. Ei depind de infirmieră, asistentă, medic. Scăderea autorității asistenței medicale asupra infirmierei poate fi determinată de ordine contradictorii primite de la alți asistenți medicali sau de cele aflate în contradicție cu ale medicului. Relațiile în grupurile sociale profesionale ale personalului medical dintr-o secție de spital sunt de tip ierarhic între grupurile profesionale (de tip obediență, cu mențiunea că acestea sunt limitate la sarcinile și atribuțiile postului, conform fișei postului) și de conformare în cadrul aceluiași grup profesional. Pentru cabinetele medicale individuale acestea, datorită numărului mic de angajați, relațiile sociale sunt frecvent de tip ierarhic.

Cu excepția internării prin Unitățile de primiri Urgențe, situație în care pacientul nu decide alegerea medicului curant (a procedurilor de tratament a bolilor care se impun în folosul pacientului), atât în sistemul public cât și în cel privat obediența pacientului față de medic se bazează pe percepția pacientului asupra pregătirii corespunzătoare ca profesionist, pe reputația și pe încrederea privind medicul. Feedback-ul lor asupra calității actului medical, mai ales în sistemul privat, prin plata directă a serviciilor medicale dar și în sistemul public aprecierea favorabilă, reclama și recomandările ulterioare a unui pacient mulțumit de serviciile medicale poate uneori inversa între anumite limite relațiile de obediență, postând pacientul într-o poziție decizională sau de participant activ la luarea deciziilor și a cărui satisfacție asupra tratamentului recomandat și suportat este de mare importanță.

"Populația" sau grupurile sociale ale unei școli (director, profesori, personal auxiliar, elevi) au caracteristici relativ similare de stabilire a unor relații de tip conformare și obediență. Relațiile de conformare sunt pregnante însă ca și notă distinctă, la grupurile de elevi, cu o personalitate în formare și prin urmare expusă în măsură mai mare influenței grupului. Elevul este obedient față de profesor și frecvent se conformează față de grupul de apartenență al colegilor.

Absenteismul, abaterile de la normele de conduită ale școlii de la ore poate fi rezultatul conformării unor elevi la presiunea unui grup majoritar de elevi rebel, dominant din cadrul clasei supus unor influențe externe dăunătoare (idei frecvent noi, propagate prin diferite canale de comunicare, utilizarea unor droguri etc., în general cele care mizează pe curiozitatea de a experimenta a tinerilor). Intervenția pro-

fesorilor, a părinților și chiar a unor factori de autoritate suplimentari (oameni de ordine, psihologie etc.) vor impune obediența elevilor respectivi față de normele și regulamentele școlare. Conformarea, în procesul învățământ, este influențată de factorii culturali ai societății de proveniență ai elevului (Darwish, AFE., Huber, GL., 2003).

Relații de conformare pregnante sunt încă prezente în comunitățile rurale, mai ales în cele izolate ("gura satului") și care creează o presiune crescută asupra individului în vederea adaptării comportamentului la normele de conduită general acceptate ale comunității rurale. Frecvent tinerii de la sat nu au comportamente care vin în contradicție cu valorile comunității sătești desi nu au o autoritate care să le-o ceară. În istoria recentă a României comunitatea rurală, prin conformarea membrilor la valorile comunității, au format oameni cu înaltă ținută morală, cu caractere și personalități morale ferme. Relațiile de obediență erau mai degrabă față de reprezentanții valorilor spirituale ale comunității sătești: preot, învățător, vârstnicii satului. Prin aceste relațiile din cadrul grupurilor sociale ale comunității rurale au fost un exemplu istoric pozitiv, de apartenență la valori culturale, religioase, spirituale ale membrilor comunității.

La polul opus, exemplificând predominanța relațiilor de tipul obedienței, regimul autoritar dictatorial (spre exemplu cel comunist anterior datei de 22 decembrie 1989 din România) prin structurile de forță statale (Securitate, Miliție, Armată) exemplificând punctual la persoanele cu caracteristici ce se abat de la medie (predispuși de a nu accepta autoritatea) consecințele lipsei de obediență, a uniformizat percepția fricii în mase, susținută de normalizarea comportamentului obedient în societate, prin schimb de opinii între cetățeni (schimbul de opinii atunci, datorită fricii, era limitat la dialog direct în cercuri de încredere sau mai frecvent fiecare individ deducea rolul pe care semenii lui îl jucau prin tăcerea în public sau prin "limbajul de lemn". Acesta era practic generalizat în grupurile sociale datorită temerii că printre ei pot exista informatori). Conformarea putea lua forme ciudate, acceptarea unui individ în grupurile sociale fiind condiționată de lipsa comportamentului rebel (a comentariilor critice la adresa autorității) de teama consecințelor punitive care puteau apare pentru întregul grup. Prin frică, obediența în societate era generală. Indivizii, de teamă, se conformau (în același sens al obedienței) deoarece o opinie exprimată sincer, într-un grup social, ar fi determinat respingerea individului din partea grupului datorită temerii de represiune din partea dictaturii pe care o percepea întregul grup, întreaga societate. În fapt, în acest sens, la locul de muncă, acceptarea din partea grupului ocupațional crea o conformare din partea unui individ, de acceptare a unui comportament lipsit de critici la adresa autorității și structurii sociale (Trüding, EM., Hildebrandt, A., 2012).

Concluzii

În fapt individul experimentează acest tip de relații sociale în cadrul familiei, în copilărie în cercul de prieteni și ulterior în grupurile organizate (învățământul preșcolar etc.). Importanța cunoașterii manifestărilor de tipul obedienței li conformării, a intervențiilor corective, acolo unde este necesar și unde ele pot produce efecte rele, periculoase în grupurile sociale (spre exemplu în mediul școlar) este esențială atât pentru cei aflați în poziție de autoritate și responsabilitate cât și pentru membrii grupurilor sociale.

(Bibliografia la autor.)

PE SCARA TIMPULUI: COLOCVIILE REVISTEI SĂNĂTATEA – IMPORTANT REMEMBER EDUCATIV-SANITAR, NAȚIONAL!

Dr. George M. Gheorghe, Bucuresti

VĂ SPUN cu sinceritate, că tot ceea ce o să aflați din această însemnare din inimă și suflet, este direct legată de activitatea mea la Societatea Națională de Cruce Roșie din România. Unde timp de 36 de ani – din 1958 până în 1960, ca voluntar, apoi din 1960, 1 Mai până în 1994, angajat – am desfășurat o complexă activitate de Cruce Roșie și de ziarist-publicist, la Revista Sănătatea. Organul de presă al acestei Societăți social-umanitare, ce s-a născut în urmă cu 145 de ani (15 iulie 1876) din inițiativa unui comitet din care făceau parte: Dimitrie Ghica, Dr. Carol Davila, Dr. Nicolae Kretzulescu, C. A. Rosetti, Ion Ghica și medicii militari, Androcle Fotino și Iulian Theodor.

Dacă acest preambul, pare ceva mai sec, raportat la titlul „Colocviile Revistei Sănătatea – dialog despre sănătate și viață – eu mă voi strădui să vă dovedesc contrariul. Deoarece, această inspirată formă de informare despre sănătate și educație sanitară cu publicul, a prins viață (în premieră națională) încă din anul 1965. Și fără modestie, ideea îmi aparține, ca de altfel și alte inițiative, într-o perioadă când, „cei de sus“ te suspectau de încercări de „carierism“ sau, în ceea ce mă privește, de „tendință de avangardism“. Dar, la cei 28 de ani pe care îi aveam, aceste aprecieri le-am luat ca o „glumă“ și dintr-un în alta, m-am trezit în prag de pensionare, după 36 de ani de activitate pe același loc de muncă.

- Colocviile revistei Sănătatea? Doamne, până când să se realizeze a trebuit să-l conving mai întâi pe redactorul-șef de atunci – fie-i țărâna ușoară – un fost activist de partid, recunosc, priceput în alei presei – dar care nu privea cu ochi buni, elanul unui tânăr, fost medic militar. Apoi a trebuit să-i lămuresc și pe cei din conducerea Societății Crucii Roșii de atunci, care, culmea, s-au dovedit mai omenoși și receptivi, decât propriul meu șef... De fapt, a mai fost și un al treilea hop, cel al Secției de presă de la C.C. al P.C.R., care, după cum se știe, răspundea de toată presa și activitatea literară din țară.

Dar ei s-au dovedit – fiindcă unii proveneau din rândul intelectualilor – oameni de înțeles, atât vreme cât acțiunea colocviilor nu afecta imaginea partidului. Dar, ce erau acestea? O formă de dialog educativ-sanitar, între un grup de personalități ale vieții medico-sociale – colaboratori ai Crucii Roșii, Revistei Sănătatea – și marele public. De regulă, muncitori de toate vârstele, femei și copii școlari, cadre didactice și intelectuali de diverse profesii, țărani, pensionari etc. Deci o sferă largă de audiență. Însă, pentru a-i deplasa, pe spezele și-n organizarea Crucii Roșii, în calitate de for tutelar al revistei Sănătatea, subsemnatul, trebuia să facă un plan de acțiune al tematicii de colocviu, al auditoriului, al locului de desfășurare în amănunțime și bineînțeles cu aprobările de rigoare: Secția presă și propagandă, Ministerul Sănătății și Crucea Roșie.

- Am și acum la îndemână (având „cultul documentelor“) un „Raport privind preocuparea revistei «Sănătatea» pentru organizarea colocviilor sale, în vederea ridicării

gradului de cultură sanitară a populației, prevenirea îmbolnăvirilor și factorilor de risc“. El a fost mai întâi avizat de conducerea Crucii Roșii române, condusă în acea perioadă de dr. Veronica Ciobănete cât și în calitatea sa de ministru adjunct al Sănătății. Ajuns la Secția de presă și propagandă a Partidului aceștia au aprobat raportul. Mai am și-acum în fața ochilor, o copie (de mai târziu), a unui asemenea raport, în care, cu argumentațiile de rigoare, sunt sollicitate colocvii în județele: Teleorman, Ilfov, Mureș, Gorj și Prahova. Desigur că, documentul respectiv, eu l-am elaborat în calitate de secretar responsabil de redacție (pe atunci) și Maria Silea l-a semnat, fiind noul redactor șef al publicației (căreia îi păstrez cu toată neîncrederea ei de la început, față de capacitățile mele de adjunct și organizator, o respectoasă amintire) chiar și după ce mai târziu, eu am promovat în locul ei (după pensionarea sa).

- Iar, fiindcă veni vorba despre această simpatică și isteată doamnă, cu care am rămas totuși în relații de respect și bun simț, pentru istoria revistei Sănătatea (dacă se va scrie după reparația ei; desființată fiind de un președinte al Crucii Roșii Terminator), reproduc mai jos și câteva însemnări, lăsate subsemnatului de către redactoare șefă de atunci ca „sarcini urgente“, când lipsea din redacție (fie cu probleme de serviciu, fie chiar în concediu). Le-am catalogat în „trei volume“ și iată ce spicuiesc (ca amuzament) din ele, la întâmplare: „doctorul Gheorghe: completați aceste liste, cu numele și prenumele participanților, la colocviile revistei (ca și cum eu nu aș fi făcut acest lucru, fiind principalul organizator), citiți toate manuscrisele numărului de revistă în lucru și corecțiunile ceea ce nu vă convine, vedeți micro-macheta la număr și înlocuiți ceea ce nu corespunde medical, chiar și ale mele... aranjați-mi un consult la prof. dr. Mircea Olteanu pentru o activistă voluntară de Cruce Roșie, nepoata președintelui. S.O.S. nu uitați programarea colocviilor de la Sibiu din 13.03.1976, trimiteți soției redactorului-șef de la, medicamentul Saridon; aranjați un fotoreportaj cu «Ion Cucu, la tabăra de la Arbănași», discutați cu organele locale despre colocviile de la Tulcea și formați echipa participantă; vedeți cum mai stăm cu hârtia pentru revistă, almanah și supliment și nu luați nici o hotărâre în lipsa mea, fără să mă anunțați; pregătiți pe Academicienii Ștefan Milcu, Constantin Anastasiu și Leonida Gherasim, pentru o întâlnire la Apaca cu activul de Cruce Roșie; faceți statele de plată ale revistei și sumarul almanahului și nu uitați de gărzile (cu 23 August); vedeți că suvenierii ne-au solicitat și ei colocvii, deci abordați-i, luați aprobările de la șefii mari... În rest, descurcați-vă...

- Revenind la colocvii, nu de puține ori, cu toată argumentația, „dat afară pe ușă“, intram pe geam, folosind de fiecare dată, diverse formule inspirate din Statutul Crucii Roșii, pentru „acoperire“, iar în final, când mai subliniam că, echipa de somități medicale acordă și consultații gratuite unor auditori suferinzi, selecționați din timp de către „colegi medici locali“, iar câțiva membri ai cenaclului „Hipocrate se amuză“ pe care am avut onoa-

rea să-l înființez în anul 1980 și să-l conduc, vor prezenta și momente vesele cu caracter educativ-sanitar... abia atunci câștigam partida. Desigur că mi-a fost oarecum mai ușor, de-a lungul timpului, când, eu însumi devenind după probele de rigoare redactor-șef, am avut mai multă mână liberă (de inițiative) și acest lucru se întâmpla din anul 1984. Dar până atunci, tot eu am fost „fata în casă” în calitate de secretar responsabil de redacție, timp de 25 de ani (record național). Colocviile revistei Sănătatea, mi le amintesc și-acum. Fiindcă ele au făcut parte din sufletul meu, din mintea mea și eu gândeam numai spre binele Instituției și revistei, pe care le-am slujit cu dragoste și credință timp de 36 de ani. Colocviile nu au însemnat numai un dialog „între și între”, pentru că, în calitate de principal pion organizatoric, mă ocupam de „întregul tacâm”: de la aprobările de rigoare ale acțiunii, până la transport, bilete de tren, cazare, hotel, masă, consultații, întâlniri cu autoritățile locale etc. Le făceam însă, pe toate cu mult entuziasm și mai conduceam și eu (obligatoriu) cât și altcineva din redacție, dialogul cu publicul. Și bineînțeles prezentam partea finală, momentul vesel de satiră și umor educativ-sanitar, cu sprijinul unui grup de actori și umoriști (activitate compensatoare – cu prime financiare de la Crucea Roșie – pentru ei, la finalizarea salariului destul de mic). Ce-i aveam ca membri activi și în cenaclul Hipocrate se amuză (afiliat pe atunci, Clubului Sindicatelor Sanitare). Sindicate ce aveau la conducere, o personalitate deosebită, Dr. Lidia Orădean. Care în anii ce au urmat, mi-a devenit și șefă directă, înainte de Revoluție, în calitate de președinte al Societății Naționale de Cruce Roșie.

- Răsfoiesc și acum cu emoție, decupajele din presa vremii ce anunțau aceste originale acțiuni. Iată unul apărut în revista „Flacăra” la 8 iunie 1968 și purtând titlul: „Profesorii doctori la țară”: Axintele... o comună în inima Bărăganului, la extremitatea de răsărit a județului Ilfov. Niciodată în istoria acestei localități rurale, care numără 6.800 de locuitori, n-a putut fi văzut un număr atât de mare de somități medicale. Datorită inițiativei revistei „Sănătatea”, renumiți medici ai Bucureștiului și ai țării, și-au petrecut duminica printre țărani: prof. dr. docent Ion Stoia (reumatologie, socotit atunci, ca cel mai bun din Europa), prof. dr. docent Constantin Stanca (obstetrică-ginecologie), prof. dr. docent Ștefan Gârbea (ORL), prof. dr. docent Octav Costăchel (oncologie), prof. dr. docent Ion Prăgoi (ortopedie), prof. dr. docent Ștefan Teodorescu (dermatologie), conf. dr. Mihai Stănescu (interne), conf. dr. Traian Feldioreanu (parazitologie) și doctorii în științe medicale, col. dr. Mircea Olteanu (eminentul oftalmolog și generalul de mai târziu, prof. dr.) și Mr. dr. Fane Boeraș (col. dr., peste ani, în oftalmologie). Ei au acordat nenumărate consultații gratuite, după o interesantă consfătuire – dialog cu localnicii prezenți în sala Căminului Cultural...

- „Oaspeți dragi la Herești” jud. Ilfov, notă apărută sub acest titlu în „Agricultura socialistă” la 5 decembrie 1968.

...Un grup de cunoscuți profesori doctori, conferențieri și docenți, conducători de clinici medicale și institute din Capitală, au făcut într-una din duminicile trecute, o deplasare în comuna Herești. Întâlnirea între aceștia și țărani din comună a avut loc la Căminul Cultural comunal, cu care prilej, cei prezenți în sală și oaspeții bucureșteni au purtat un deschis dialog educativ-sanitar. Printre oaspeții s-au numărat: prof. dr. doc. Constantin Stanca (obstetrică-ginecologie), prof. dr. doc. Ion Stoia (reumatologie), prof.

dr. Marcela Pitiș (endocrinologie), prof. dr. doc. Rudolf Brauner (boli interne), prof. dr. Răzvan Prișcu (pediatrie), dr. în științe medicale asistent univ. Jean Eskenasy (neurologie, azi profesor universitar în Israel), prof. dr. Aurel Conu (dermatologie), conf. dr. Iulian Mincu (diabetologie, profesorul doctor și ministru al sănătății după Revoluție) etc.

Post-dialog, un număr de țărani suferinzi au fost consultați de oaspeți, în tip ce, restul din auditoriu, au urmărit câteva filme cu caracter educativ-sanitar. La buna reușită a acestei acțiuni au contribuit redacția revistei Sănătatea, serviciul de educație sanitară al județului Ilfov (șef dr. Vasile Dumitru), spitalul Budești și dispensarul medical Herești (Dr. Natașa Masariu).

- „Medici bucureșteni de înaltă calificare în comuna Radovanu”, este titlul articolului apărut în ziarul Steagul Roșu în aprilie 1969.

...Ieri, țărani din comuna Radovanu au avut ca invitați la căminul cultural oaspeți din Capitală, respectiv pe medicii profesori doctori: V. Petrescu-Coman directorul spitalului de copii „Grigore Alexandrescu”, prof. dr. Răzvan Prișcu (pediatrie), prof. dr. N. N. Gheorghiu (obstetrică-ginecologie), prof. dr. Vintilă Mihăilescu (interne), col. prof. dr. doc. Gheorghe Niculescu (ortopedie, Spitalul Militar Central), conf. dr. Valeriu Tempea (ORL), prof. dr. Iancu Ivan (epidemiologie), conf. dr. Mihail David (oftalmologie), dr. în științe medicale asis. univ. Jean Eskenasy (neurologie) etc. După dialog, oaspeții au acordat și un număr de consultații medicale gratuite, la dispensarul comunal. Acțiunea revistei Sănătatea, a fost o veritabilă reușită.

- Iată și o altă notă apărută în ziarul România liberă, la 14 aprilie 1978, la rubrica Zigzag, sub semnătura distinsului confrate într-ale presei, dl Petre Mihai Băcanu și căruia îi mulțumesc și pe această cale, pentru amabilitatea și sprijinul acordat pe tot timpul acțiunilor educativ-sanitare ale revistei Sănătatea, cât și a celor de la Crucea Roșie.

„Sub egida Societății de Cruce Roșie, au avut loc recent în județul Suceava, colocviile revistei Sănătatea. Prof. dr. doc. Alla Vâță (contagioase) și prof. dr. doc. Petre Brânzei (psihiatrie) de la IMF Iași, prof. dr. Roman Vlaicu (cardiologie) și dr. în științe medicale Nicolae Pațiu, de la IMF Cluj, prof. dr. Răzvan Prișcu (pediatrie), prof. dr. doc. Ștefan Șuțeanu (interne și reumatologie), prof. dr. Alexandru Ioan (interne) și dr. în științe medicale Mioara Mincu, toți de la IMF București, au purtat un amplu dialog educativ-sanitar cu salariații de la întreprinderea Zimbrul și Combinatul de Celuloză și Hârtie din Suceava și la căminele culturale din comunele Vama și Vatra Moldoviței, urmat de consultații medicale gratuite la dispensarele medicale.

„Mai doresc să punctez și unele precizări că, deseori, în finalul acestor acțiuni, echipele Crucii Roșii Române din zonele respective, făceau și demonstrații de prim-ajutor și difuzau pliante cu această tematică, auditoriului.”

- Colocviile revistei Sănătatea, socot că, au fost deosebite și originale în felul lor, demonstrând forța unicii reviste reale de informare și educație sanitară și de Cruce Roșie. Sacrificată din păcate post-revoluționar – deși adusesse mari servicii în cei peste 50 de ani de activitate atât mișcării de Cruce Roșie, educației sanitare cât și editorului, chiar și sub aspect economic – din cauza unei grandomanii și a unor interese meschine a fostei conduceri a acestei Organizații. Mi-au rămas și acum întipărite în min-

te, cuvintele unui sinistru personaj după Revoluție, care spunea: EU MI-S CRUCEA ROȘIE! Dar corect Crucea Roșie, mai târziu a renunțat la el...

Derulând mai departe filele de arhivă ale colocviilor, iată ce mai întâlnim:

- 17 decembrie 1975 – Uzinele Grivița Roșie – tema: Sănătate-muncă-randament – 400 de participanți; echipa de dialog: prof. dr. Marin Voiculescu (infecțioase), conf. dr. Petre Penciu (educație sanitară și igienă), dr. Marius Iorga (medicină generală), dr. Constantin Bogdan (gerontologie), dr. Mircea Constantinescu (chirurgie spital CFR), dr. Emil A. Popescu (medicina de urgență, cel ce a făcut de-a lungul anilor o adevărată istorie din această specialitate, prezență activă și la alte colocvii) etc.

- 15-17 februarie 1976 – Casa de cultură a sindicatelor Iași (700 de participanți), Combinatul de fibre sintetice (300 de participanți, muncitori, funcționari). Casa de cultură a studenților (300 de studenți – cadre didactice). Tema: Alcoolul și efectele sale negative asupra organismului. Echipa de dialog: prof. dr. Petre Brnzei (psihiatrie), prof. dr. Alla Vătă (contagioase), prof. dr. Ion Triandaf (interne), prof. dr. Gheorghe Crețeanu (diabetologie), prof. dr. Victor Tacu (interne), prof. dr. Gh. Pendefunda (neurologie), prof. dr. Marțian Cotrău (toxicologie). Un distins grup de personalități medicale, la care îmi permit să adaug și pe inimoasa colaboratoare și activistă sanitară, d atunci, dr. Ilea Eugenia, șefa Ed. sanitare județene IAȘI.

- 5 martie 1976, dialog - colocvii cu cititorii revistei de la Lehliu, cu participarea prof. dr. Sebastian Dumitrache (igiena alimentației), prof. dr. Toma Niculescu (medicina muncii) și a medicilor Constantin Bogdan (geriatrie), dr. Emil A. Popescu (medicina de urgență). Jorel Bratosin (ORL) și Maria Antoaneta Ciochircă (chirurgie).

- 19-20 aprilie 1976 – jud. Olt. Amfiteatrul liceului Radu Greceanu din Slatina (500 de participanți), Casa de cultură din Caracal (500 de participanți). Tema: „Alimentația rațională a omului sănătos”. Echipa de dialog: prof. dr. Iulian Mincu, conf. dr. C. Dumitrescu – azi prof. dr. – și conf. dr. C. Ionescu-Târgoviște (azi acad. prof. dr., directorul Institutului Național „Paulescu”) și dr. Elena Popa diabetologi. După care au urmat – ca de obicei, consultații gratuite.

- O amintire nemuritoare de peste ani și ani, de un 8 Martie 1978, mă emoționează și-acum – să tot fie vreo 43. Având în prim plan, pe excepționala maestră - artistă de teatru și cinema – TAMARA BUCIUCEANU. M-am trezit și eu invitat, cu câțiva membri-actori și umoriști din Cenaclul pe care îl conduceam „HIPOCRATE SE AMUZĂ” la aceiași dată, la fosta mare fabrică de ciorapi ADESGO. Excepțional și emoționant de amabilă mi-a propus să o introduc și pe Domnia sa, în programul meu de spectacol, făcând un „front comun”. Și mai ales că în echipa mea de acțiune, aveam și câțiva actori, precum HORIA ȘERBĂNESCU, RADU ZAHARESCU, PUIU CĂLINESCU, EMIL GAVRAȘ, DOINA GHÎTESCU și LUCIA ZORINI, cu vechi ștate de participare hipocratică... Am condus cu emoție și fericire, programul artistic având un final super-reușit. A fost odată, ca niciodată...

- Între anii 1972 – 1985 (sub patronajul Crucii Roșii Române, la conducerea căreia s-au aflat și câțiva generali (nemedici) precum Mihai Burcă, Ion Dăncuș, Ion Ioniță și Ioan Geoană (tatăl distinsului Secretar general adj. al NATO, dl MIRCEA GEOANĂ). Și care au fost deosebit de re-

ceptivi, la acțiunile revistei – răspunzând direct de această publicație. Practic au avut loc colocvii ale revistei Sănătatea în mai toate județele țării. La care au participat cu entuziasm, populația zonelor respective. Fiind de diferite profesii, vârste și categorii sociale. Beneficiind, atât de dialog direct, cu personalități ale medicinei românești (din toate centrele medicale), cât și de consultații deosebite și la final completate cu momente vesele, cu membrii-actori, cântăreți și umoriști ai Cenaclului Hipocrate se amuză. Asemenea acțiuni precedate de colocviile revistei Sănătatea și la care au participat multe mii și zeci de mii de persoane, au mai avut loc în județele Hunedoara, Tulcea, Argeș, Vaslui, Dâmbovița, Maramureș, Giurgiu, Ialomița, Bistrița-Năsăud, Vrancea, Vâlcea, Galați, Buzău, Gorj, Brașov, Satu Mare, Dolj, Drobeta Turnu Severin etc. Și în care temele abordate au purtat titlurile: Femeia și problemele ei de sănătate, Sănătate și civilizație, Arta de a fi sănătos, Sănătatea și factorii de risc, Sănătatea la vârsta tânără, Copiii – viitorul națiunii noastre, Educația pentru sănătate, un act de cultură civică etc. De remarcat că, la toate aceste colocvii despre sănătate, pe lângă membrii Consiliului Științific al revistei, au participat și alte personalități medicale, din centrele IMF din țară, colaboratori externi ai revistei și Crucii Roșii Române. Cu același respect, îi reamintesc astfel, pe: prof. dr. Marcel Burdea (pediatrie) din Iași, prof. dr. Ion Vinți (obstetrică-ginecologie), prof. dr. Crișan Mircioiu (chirurgie), prof. dr. Iulian Căpușean (dermatologie), toți trei din Cluj Napoca, acad. prof. dr. Constantin Anastasatu (ftiziologie), prof. dr. Radu Paun (interne), prof. dr. Mircea Angelescu și prof. dr. Marin Voiculescu (infecțioase), prof. dr. Alexandru Dimitrescu (dermatologie), prof. dr. Remus Nestor (reumatologie), prof. dr. Pompiliu Popescu (cardiologie), prof. dr. Ion Lemente (obstetrică-ginecologie), prof. dr. Dumitru Dona (interne), prof. dr. Victor Ciobanu (interne), prof. dr. Petre Firu (stomatologie), acad. prof. dr. Valentin Popescu (chirurgie maxilo-facială), prof. dr. Alexandru Oproiu (gastroenterologie), prof. dr. George Meiu (psihiatrie), prof. dr. Ursea Nicolae (nefrologie), prof. dr. Emanoil Manolescu (farmacologie), prof. dr. Valeriu Popescu (pediatrie), conf. dr. Lucica Butucea Vătășescu (puericultură), dr. George Marinescu Dinizvor (infecțioase), conf. dr. Marin Mârșanu (pediatrie), general dr. Ion Cîrciumaru (O.R.L.), toți din București. Iar prof. dr. Șerban Crețu (pediatrie), prof. dr. Maria Cernea (obstetrică-ginecologie), prof. dr. Valeriu Neșteianu (explorări funcționale), de la Craiova.

Și la care am fost ajutat și de către fotoreporteri ai revistei în diferite perioade de timp, cum au fost: Copos Aurel, Ion Vodă, Ion Cucu (socotit încă de-atunci, cel mai bun fotoreporter din țară, cu premii și expoziții, la Uniunea Scriitorilor cât și peste hotare) și Nicolae Medianu – director al filialei de Cruce Roșie a sectorului 2. (Din nefericire, azi toți aceștia fiind în neființă. Dumnezeu să-i țină în paza Sa...). Iar când și când, prin rotație, câte un coleg sau colegă din redacție (precum Valeria Chilău, Cristian Ionescu, Nicolae Turturescu, Maria Predosanu, Lucian Huiban, Constantin Popovici) mă sprijineau și ei la aceste acțiuni.

- De asemenea, nu uit nicidecum, că, în timpul inundațiilor din 1970 și mai ales din 1975, în timp ce eram într-o salvare plină cu vaccinuri și ne îndreptam către spitalul Bolintinul din Vale, drumul fiind totalmente inundat. Eu aflându-mă cu bunul meu coleg fotoreporterul Ion Cucu, în acest autovehicul sanitar, ca să urgentăm traversarea zonei inundate, ne-am aventurat cu mașina printr-o porțiune de drum – socotită de noi bună – și ne-am trezit răsturnați – gata, gata să ne înecăm într-un

șanț cu vârtejuri, în timp ce apa ne ajunsese până la gât. Numai prezența de spirit a unui tractorist și a celor ce-l însoțeau, ne-a tractat din „șanțul morții”, în timp ce apa depășise doi metri adâncime! Dar Dumnezeu și cei din jur au făcut ca noi să trecem și peste acest impas neprevăzut și să scăpăm cu viață... Ca o paranteză, la aceea oră, una din surorile mele se căsătorea la raionul (pe atunci) Tudor Vladimirescu, actualul sector 3 și nu am putut fi prezent, nici măcar la Sfatul Popular. Era în anul 1975, când inundațiile se năpustiseră haine (ca și-n anul 2005) peste multe teritorii din țară, iar oamenii – cu și fără ajutoare – încă mai credeau în bunul Dumnezeu și reprezentanții săi pe pământ, Biserica și organizațiile obștești și mai ales Crucea Roșie. Și nu pot, în cadrul acestei treceri în revistă – a mai mult de jumătate de anii din viața mea, petrecuți la Crucea Roșie – să nu-mi aduc aminte și de cutremurul din 1977 și alte dezastre, la care, Crucea Roșie Română, ca o bună mamă, a sărit ca arsă pentru fiii săi, cu ajutoare de tot felul, făcând și mobilizarea donatorilor săi onorifici de sânge, atât de mult ignorați și chiar uitați azi...

- Revenind (conform obiceiului pentru a nu pierde firul subiectului de bază) la tema colocviilor, organizând ori conducând o bună parte dintre acestea, am avut fericitul prilej de-ai cunoaște și pe cei mai buni profesori universitari medici, șefi de școală românească în specialitățile lor, luându-le interviuri și publicându-i în presa centrală și de profil, precum și într-o suită de cărți cu tematică educativ-sanitară, popularizând în același timp și aportul Școlii medicale românești în diferite domenii. Împreună cu fiicele mele, azi, medici în importante unități sanitare, iar în particular, scriitori și publiciști.

- Și iarăși întorcându-mă la Colocvii, după care, de-a lungul anilor, au mai apărut și ale altor publicații și mă bucură acest lucru – mai trebuie să amintesc că, în jurul acestor acțiuni educativ-sanitare, am organizat și alte forme educaționale, pentru toate vârstele precum: crosurile revistei Sănătatea – Crosul tinerilor prieteni ai Crucii Roșii la sfârșit de primăvară și Crosul vârstnicilor la început de toamnă – cu frumoase premii oferite de editorul nostru, Societatea Națională de Cruce Roșie din România. Appreciate la timpul respectiv de oficialități, populație și mass-media, ca originale și eficiente, activități pentru sănătatea omului. De fapt, ele s-au născut ca o necesitate sanogenă, desfășurate între colocvii.

- De asemenea, tot cu ocazia acestor colocvii și mai ales în perioada anilor 1982-1990, am finalizat aceste acțiuni pentru cei ce nu au beneficiat de consultații gratuite și momente de divertisment umoristic-educativ-sanitar, cu concursul cenaclului de satiră și umor Hipocrate se amuză. Patronat în ultimii ani, de revista Sănătatea și inspirat de antologia de satiră și umor educativ-sanitară apărută în Editura Medicală în anul 1980. O serie de scriitori epigramiști, umoriști și actori, caricaturiști prezenți în această carte, ca și-n cenaclu, au participat la colocvii susținând momentele vesele. Dintre aceștia, amintesc cu aceiași emoție pe: epigramiștii George Zarafu, Gheorghe Penciu, Alexandru Clenciu, Nicolae Ghițescu, D. C. Maziliu, Vasile Boghiță, Nicolae Meianu, Ioan Năstoiu, dr. Corneliu Zeană, dr. Grigore Lupescu, (Tg. Jiu), Silvia și Marian Popescu (Cluj-Napoca), Dimitrie Jega și dr. Victor Garșcovăz (Timișoara); scriitorii Fred Firea, Aristide Mircea, Tache Nicolae, prof. dr. Mircea Angelescu, dr. Constantin Bogdan, Gabriel Teodorescu, Tudor Heica, Nicolae Stelea, dr. Dinu Mareș, Cornel Tabacu, Cornel Udrea; actorii Amza Pellea, Ștefan Bănică, Horia Șerbănescu, Horia Căciulescu, Radu

Zaharescu, Ion Arcudeanu, Arcadie Donos, Corbeanu Petre, George Enache, Corado Negreanu, Doina Ghițescu, Rodica Țuțuianu, Vasile Mentzer, Voicu Petruța, Lucica Zorini, Sergiu Stanciu, Ștefan Niculae etc. Pe lângă aceștia îmi permit să o mai amintesc și pe mânătoarea de păpuși Irina Popescu și bineînțeles – chiar dacă nu le place popularitatea – și pe fiicele și colaboratoarele mele, dr. Geta Elena Răducanu, pe atunci și ea mânătoare de păpuși, dr. Claudia Lucia Ionescu cu versuri pentru copii. Iar împreună cu ele, și alte două tinere artiste amatoare, Cristina Iordache (a fost mânătoare de păpuși, azi fiind în Italia coordonatoarea unui miniteatru de păpuși pentru copii) și Denise Penișoară (cântăreață vocală și la chitară, căsătorită cu un medic iranian și stabilită în Canada). Mulți dintre epigramiști și actori, ca de altfel și dintre cadrele medicale universitare, nu mai sunt în viață. Dar nu am să uit niciodată, dăruirea și dragostea cu care aceștia participau atât la colocvii, în acțiuni organizate de noi, în cadrul revistei Sănătatea și Cenaclul Hipocrate se amuză, în: unități sanitare (pentru bolnavi), case de copii orfani, azile de bătrâni etc. Tuturor adâncă recunoștință pentru omenia lor.

- După Revoluție am simțit că este timpul să venim și cu alte elemente educaționale și sanogene, organizând în premieră, concursul de atletism cu persoane handicapate fizic (așa cum văzusem într-un film documentar englezesc la „Festivalul internațional al filmelor de Cruce Roșie și Sănătate de la Varna «Bulgaria»». Unde participam ca delegat și redactor-șef din partea Crucii Roșii Române). La reușita acestui concurs, de alergare cu căruciorul și de aruncări cu greutatea, desfășurat pe alea principală a parcului Tineretului și la care au aderat multe persoane handicapate din Capitală, au contribuit atât revista Sănătatea cât și Asociația Handicapaților fizic din România. Ne-am bucurat în acest context și de prezența președintelui Crucii Roșii Române de atunci, regretatul general locotenent profesor doctor Iuliu Șuțeu, care de altfel a înmănat premii și diverse daruri tuturor participanților. De altfel, profesorul dr. Iuliu Șuțeu, o mare personalitate a chirurgiei românești, a participat și la colocviile revistei Sănătatea, alături de alte somități medicale ale Școlii Medicale Românești, precum: acad. Ștefan Milcu (președintele Consiliului științific al revistei), prof. dr. Sergiu Mănescu (director la Institutul de igienă și sănătate publică), prof. dr. Sebastian Dumitrache (șef de catedră de igienă alimentară), prof. dr. Panait Sârbu (obstetrică-ginecologie), prof. dr. Ion Chiricuță (socotit pe drept maestrul oncologiei naționale), prof. dr. doc. Ion Gherman (parazitologie), prof. dr. Andrei Fircă (chirurgie), prof. dr. Aurelia Sârbu (psihiatrie, Cluj), prof. dr. Ander Zoltan (medicină legală), prof. dr. K. Bodo (alimentație), prof. dr. Alexandru Ludovic Dienes (boli profesionale), prof. dr. Gabriel Racz (farmacologie), prof. dr. Horvath (cardiologie) și prof. dr. Pascu, toți de la Tg. Mureș; prof. dr. Eusebie Zbranca (endocrinologie) și prof. dr. Rugină de la Iași și mulți alții. Aceștia au fost prezenți în multe județe ale țării, cu ocazia colocviilor revistei, respectiv la: Târgu Secuiesc, Covasna, Roman (Întreprinderea de țevi, Întreprinderea mecanică, Liceul Roman Vodă, Sala mare a Casei de cultură), Sibiu (Sala teatrului de stat, Casa de cultură din Mediaș, Liceul din Sibiu, Căminul cultural din comuna Orlat), Oradea (Grupul școlar Solidaritatea, Activul de Cruce Roșie orășenesc) etc.

Stau și privesc cu nostalgie articole, reportaje, fotografii, afișe, cărți de vizită, ce consemnează diferite acțiuni ale Revistei. Le-am organizat cu entuziasm și multă ambiție, ca să rămână peste timpuri câte ceva din existența lor – pe

lângă articole, reportaje și fotoreportaje – am editat, cu sprijinul comitetelor județene de Cruce Roșie și direcțiilor sanitare, afișe și pliante.

Iată și prezentarea unui asemenea afiș, păstrat cu sfințenie de către subsemnatul alături de altele, care ar fi putut tot la fel de bine să existe în muzeul Crucii Roșii Române pentru ca, să nu se uite... (din păcate desființat post-revoluție pentru închirierea spațiului...)

- Centenarul Societății Crucii Roșii din România, Comisia de Cruce Roșie a județului Dâmbovița, organizează în zilele de 2 și 3 martie 1976, în municipiul Târgoviște, în orașul Pucioasa COLOCUILE REVISTEI SĂNĂTATEA CU TEMA: „Femeia și problemele ei de sănătate“. Participă: prof. dr. doc. Marcela Pitiș (șefa catedrei de endocrinologie a IMF București); prof. dr. doc. Nicolae Gheorghiu (șeful clinicii de obstetrică-ginecologie a Spitalului Cantacuzino); prof. dr. Ștefan Șuțeanu (șeful catedrei de policlinică medicală din cadrul IMF București); prof. dr. Henriette Ciortoloman (șefa clinicii de obstetrică-ginecologie a Spitalului 23 August București); prof. dr. Pompiliu Popescu (interne, șef clinică spitalul Panduri), dr. Constantin Dumitrescu (Clinica de nutriție și boli metabolice a Spitalului Cantacuzino București); conf. dr. Petre Penciu (Institutul de igienă și sănătate publică București); dr. Mioara Mincu (directoarea Spitalului Cantacuzino, București); prof. Luminița Ghivirigă (Institutul de științe pedagogice București). Redactorii ai revistei Sănătatea. Colocuiile se vor desfășura în ziua de 2 martie 1976, ora 15 la Casa de cultură a Sindicatelor din Târgoviște, iar în ziua de 3 martie ora 19, în Sala Dacia din Pucioasa și vor fi urmate de consultații medicale gratuite și filme educativ-sanitare.

- În ceea ce privește prezența mea la aceste acțiuni, ele mi-au oferit prilejul de-a cunoaște personal pe cei mai reputați profesori doctori și a-i putea solicita – profitând de conjunctură – la realizarea unor interviuri și articole din diferite domenii de activitate ale medicinei. M-a onorat acest lucru, cât și stima și amicitia acestora – păstrând raportul de vârstă și funcție – între mine și aceste extraordinare cadre ale medicinei, cât și între redacție și ceilalți minunați colaboratori din lumea artistică. De aceea, pe cât a fost posibil, ne-am străduit să le asigurăm și posibilitate de cunoaștere a ceea ce are mai deosebit, specific județul vizitat, în perioadele de „respiro“ dintre acțiuni. Astfel că au existat și momente deconectante, cum a fost de exemplu, o mică excursie cu drezina pe Valea Vaserului (jud. Maramureș, din Nordul țării), unde aceasta șerpuia printre munții împăduriți cu brazi și dacă scoteai mâna pe geam „atingeai“ vegetația montană fie în stânga, fie în dreapta. Apoi, înnoptarea la o cabană forestieră și servirea mesei sub cerul și aerul supraozonat. Aici chiar îmi amintesc și-o pot dovedi cu fotografii și martori – cum, câțiva distinși profesori doctori, precum Roman Vlăicu, Ioan Chiricuță, Crișan Mircioiu și I. Vinți, de la Cluj, Ștefan Șuțeanu, Mircea Olteanu, Răzvan Prișcu și Sergiu Mănescu din București, au spart lemne pentru cabanierul care ne-a fost gazdă peste noapte, acesta invitându-ne la o mămliguță cu brânză de burduf și păstrăvi fripți. Totuși, pentru cadrul minunat de relaxare, după ce timp de trei zile bătusem Maramureșul în lung și-n lat cu acțiunile colocviilor, dr. Opreș, directorul direcției sanitare de atunci, care ne-a însoțit peste tot, este cel ce a finalizat astfel prezența noastră în acest fascinant nord al țării, dovedindu-se un excepțional organizator și gazdă. A fost și el ca și mulți alții mari dispăruți din viață, de-a lungul anilor, un om minunat... Dumnezeu să-i țină în paza Lui!

- De asemenea, mai amintesc de alt moment deosebit, de recreere, după două zile de activitate pline de colocvii, la Tulcea, Maliuc și Crișani pe canalele Deltei Dunării, însoțiți și de o echipă a televiziunii române condusă de către bioloaga Tereza Budura. Deplasarea am făcut-o cu vasul Sanitarul, consultațiile – după dialog – au fost deosebit de fructuoase, iar masa s-a servit chiar pe vapor. A fost fascinant pentru colectivul de profesori universitari din care făceau parte și acad. Ștefan Milcu, acad. Constantin Anastasiu, prof. dr. Ioan Gherman, prof. dr. Nicolae Trifan (IMF - Iași), prof. dr. Ioan Stamatoiu, prof. dr. Memet Gafar, conf. dr. Sandu Mihail, cât și doctorii în științe medicale Mioara Mincu și Mihai Mihăilescu de la I.M.F - București. Din redacție participau: subsemnatul, Maria Silea și foto-reporterul Ion Cucu. Partea inedită a constituit-o faptul că, la sugestia directorului direcției sanitare de atunci, care ne însoțea, dr. Nicolae Udrea (colegul și prietenul meu dâmbovițean). Căpitanul vasului a consimțit să predea sub supravegherea cărmei vasului, celor două distinse doamne, care după un început curajos, era să ne ciocnească de un alt vas ce naviga liniștit...

- O altă acțiune desfășurată în jud. Drobeta Tr. Severin după două zile de fructuoase dialoguri, consultații și program artistic atât la nivel municipal cât și-n două comune adiacente, s-a finalizat tot cu o excursie pe Dunăre, dar de data aceasta la Porțile de Fier. Din echipă făceau parte atunci, profesorii doctori bucureșteni, Ștefan Milcu, prof. dr. Toma Niculescu, prof. dr. Ion Gherman, prof. dr. Petru Firu și craiovenii: prof. dr. Maria Cernea, prof. dr. Ion Berilă (igiena muncii), prof. dr. Șerban Crețu (pediatrie), conf. dr. Nicolae Moronescu (interne). Iar din partea artistică a cenaclului Hipocrate se amuză, actorii: Horia Căciulescu, Lucia Zorini, Tudor Heica și Sergiu Stanciu. Și atunci am fost însoțiți de către directoarea direcției sanitare M. Melencu cât și de către secretara filialei de Cruce Roșie județeană. Masa s-a servit pe vapor iar, la Cazane, mergând mai mult spre partea sârbească unde nu erau curenți, vaporasul nostru s-a oprit brusc... Am stat pe loc, mai bine de o oră, făcându-ne semne prietenești cu sârbii de pe malul lor, în lungimea căruia șerpuia o șosea. Era o defecțiune la motor și de spaimă stăteam la bord... Ca să mai calmeze emoția, bietul Horia Căciulescu, susținut de Lucica Zorini, ne-au improvizat un moment vesel chiar pe puntea de comandă a navei. Timpul trecea și problema se rezolva încă anevoie. Curios din fire, profesorul Petru Firu, care ca o pasiune nedeclarată se mai pricepea – pe lângă stomatologie și chirurgie maxilo-facială – și la motoare, îi sugera mecanicului navei, să umble la carburajie că poate fi vorba de niște gunoai adunate acolo, ceea ce se adevăra și nava o „luă din loc“, odată cu o remarcă, hazlie ca de obicei, a lui Sergiu Stanciu: „Răilor, ia-ți făcut pe peștii din Dunăre să-și facă iluzii culinare!“

- În fine, o ultimă plăcută și totuși tristă amintire – pentru că, azi, protagonistul acesteia, prof. dr. Răzvan Prișcu nu mai este în viață – s-a întâmplat la Piatra Neamț și tot la colocvii ale revistei Sănătatea la care am participat, într-un început de februarie, nu contează anul. Din echipă mai făceau parte și profesorii de la Iași: prof. dr. Gh. Pende-funda, prof. dr. Marțian Cotrău și prof. dr. Petre Brînzei și alți confrați ai reputatului pediatru din București, precum acad. Ștefan Milcu, prof. dr. Sebastian Dumitrache și prof. dr. Alex. Dumitrescu. Ca de obicei, dialogul și consultațiile demaraseră perfect ca și demonstrațiile de prim-ajutor ale unor echipe sanitare. Și aici, ca și în alte județe, echipa de specialiști vizitase casa din Humulești a lui Ion Creangă

și două mânăstiri. Dar ceea ce reținusem cel mai mult, era interesul tinerelor mame, cu copiii sugari pentru diversificarea alimentației la vârsta înțărării. Și de fiecare dată, imperturbabilul profesor dr. Răzvan Prișcu explica același lucru, dar în colectivități diferite de mame, cum trebuie procedat. Și mai de fiecare dată, tot se găsea câte cineva nelămurit... Târziu de tot ne-am culcat în acea noapte și iată-mă după un control de rutină prin camerele echipei de profesori, pentru a vedea dacă totul este în regulă, când, de abia ațipit, aud un discret ciocănit la ușă. „Cine-i?” întreb eu puțin speriat și somnoros. „Prișcu!” primesc răspunsul. „Aoleu!” suspin eu, deschizându-i ușa. „S-a în-tâmplat ceva?” „Nu! Stai liniștit!” îmi răspunde acesta, punând pe măsuta din cameră, o mică sticlă de whisky cu două păhărele. „Iartă-mă Gheorghe, te rog! Tu știi cum se face alimentație diversificată la sugari, ca să te înțeleagă tot omul?” „Cum spunei dvs. domnule profesor, de atâtea și atâtea ori...” „Nici vorbă dragul meu! Se face numai ser-

vind un păhărel de whisky cu mine, căci azi este una din zilele mele aniversare!” „La mulți ani!” i-am răspuns, sărutându-l și ciocnind cu dânsul la două dimineața, în hotelul „Ceahlău” din Piatra Neamț, un păhărel. Afară ninge cu fulgi mari de nea și orășelul îmbrăcat în straie albe, semăna cu o imagine din basmele lui Creangă...

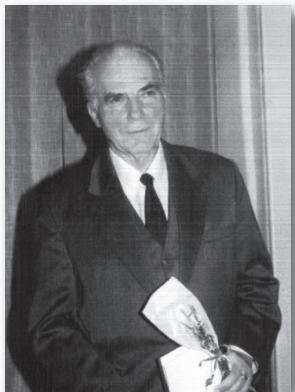
*
* *

N.R.: Colocviile revistei *Sănătatea* – la a căror deosebită contribuție și-au adus, atât secretarii (azi directori) ai filialelor de Cruce Roșie cât și directorii direcțiilor sanitare – reprezintă pentru totdeauna, un impresionant Remember educativ sanitar din arhiva timpului. O îmbinare fericită între teorie și practică, între cultura sanitară și arta prevenirii bolilor. Păcat însă, că, uneori viața, ne obligă să mai trăim și din amintiri...

Istoria medicinei și farmaciei

PROFESORUL DR. FLOREA MARIN – CEL MAI MARE ISTORIOGRAF AL MEDICINEI CLUJENE

Ștefania Kory Calomfirescu, membru de onoare al Academiei de Științe Medicale, Cluj-Napoca



OPERA monumentală, grandioasă a d-lui Profesor FLOREA MARIN, cel mai mare istoriograf al medicinei clujene, este redată în mod succint în această monografie, carte document, intitulată *Profesorul Florea Marin și Școala de Medicină și Farmacie Clujeană*, publicată în anul 2011 la Editura Risoprint din Cluj-Napoca și prezentată la sediul Academiei Române din Cluj-Napoca în

același an, autor fiind Dna Profesor Dr Ștefania Kory Calomfirescu.

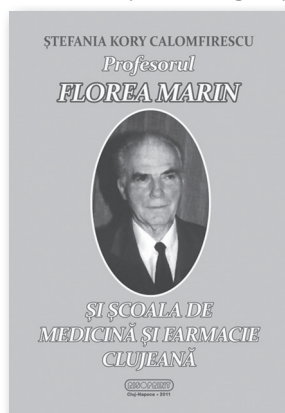
Referindu-ne la opera de iatroistoriografie a Profesorului Florea Marin, putem și noi spune: „Este o *operă de istorie*, pentru că din prezentarea vieții unor personalități ale lumii medicale românești, dezvăluind trecutul, cu care ne mândrim, sunt puse în lumină trăsături și aspecte din viața poporului nostru, a cărui spiritualitate a fost totdeauna de înaltă calitate.

Dar în același timp, este o *operă științifică*, pentru că din cunoașterea ei și aflarea vieții celor despre care se scrie în lucrare, ne apropiem de adevărurile științei, pentru care înaintașii noștri și-au jertfit o parte din viața lor.

În același timp este și o *operă culturală*, pentru că din prezentarea vieții ctitorilor «școlii medicale clujene» și pătrunderea în culele sufletești ale vieții lor pe latura spiritului, al «umorului» și a «voiei bune» ajungem la acea adâncime a cunoașterii sufletului poporului nostru, a vieții acestuia, a cărui viziune optimistă l-a ajutat să înfrunte mai ușor încercările grele, prin care a trecut.

Subliniez faptul, înscris în lucrarea Profesorului Florea Marin, că „Profesorul Iuliu Hațieganu a acordat o mare importanță atitudinii medicului față de bolnav ... El afirma și acționa în consens cu marii medici de pretutindeni și din toate timpurile, în sensul că „râsul” este cel mai bun aliat al medicului. Ceea ce nu izbutesc medicamentele desăvârșește de obicei buna dispoziție. Zâmbetul său întotdeauna era de magician”.

Această lucrare este și o *operă de cunoaștere*, pentru că o asemenea lucrare nu poate fi realizată decât de un pasionat al cărții, al imaginației și al cunoașterii.



Este totodată o *operă de creație literară*, pentru că autorul cu un scop anume – acela al prezentării chipului și vieții Profesorilor noștri și prin latura de spiritualitate, umor și voie bună, - în dorința prezentării adevărului, pentru care, spunea dânsul (redau cuvintele sale) „am sacrificat esteticul în favoarea autenticului”, dânsul a pus ceva din sufletul său, dăruindu-se cu generozitate pentru

ca prezentarea, având calitatea adevărului, să cuprindă și un îndemn și un exemplu.

Și în sfârșit, este o *operă pedagogică*, de înaltă omenie, pentru că la baza prezentării stă sublinierea a ceea ce este mai bun în sufletul omului, constituind o invitație la desăvârșire, la care fără să ajungem, putem să tindem învățând de la înaintașii noștri.

Privind retrospectiv ciclul *Vieți dedicate omului*, acesta impresionează în primul rând prin enorma muncă de

documentare a autorului care, în prealabil, și-a constituit cu o rară tenacitate, timp de foarte mulți ani, o arhivă științifică personală considerabilă.

Impresionează – pe lângă calitățile menționate și altele încă – obiectivitatea cu care autorul își prezintă personajele: “Nu au fost îngeri, ci oameni – a scris dânsul – cu înalte calități, dar și cu defecte mai mici sau mai mari. Am încercat să evit prezentările triumfale și exaltate, rămânând în preajma adevăratelor personalități, fără a crea mituri, ci doar exemple vii de urmat”.

De la început, autorul și-a propus drept criteriu de selecție a faptelor obiectivitatea: “Voi spune adevărul, așa cum l-am cunoscut... voi lua din focul evenimentelor jarul nu cenușa, adâncul valurilor și nu spuma mării – care întotdeauna este turbure; am cules polenul fără a rupe florile. Cel puțin așa am dorit”.

În monumentala sa operă de istoriograf, d-l Profesor Florea Marin se adresează tineretului și spune că “Tineretul nostru și îndeosebi cel din sectorul medical trebuie să știe că a fost precedat de oameni demni de cel mai înalt respect, care au clădit pe umerii lor, adesea obligați să învingă obstacole inimaginabile, o școală românească clujeană, de mare prestigiu național și internațional, pe care în același timp au făcut-o și cu voie bună, specifică popoului nostru, fără vanități deșarte și respectând pe cei de la care au învățat, pe cei ce-i învățau, pe cei ce-i îngrijeau, indiferent de etnie, limbă sau credință religioasă”.

Unul dintre aceștia și cel mai de seamă a fost strălucitul Profesor Iuliu Hațieganu, iar din pleiada de Profesori străluciți au mai făcut parte și alții, ca: Profesorul Ioan Goia, Profesorul Iacob Iacobovici, Profesorul Victor Papilian, Profesorul Iuliu Moldovan, Profesorul Valeriu Bologna și alții.

Mi-a plăcut foarte mult felul cum l-a descris d-l Profesor Florea Marin pe marele Profesor Iuliu Hațieganu, pe care l-am cunoscut în primul meu stagiul de externat clinic, la Clinica Medicală III. Iată ce spunea “A fost un mare OM, un mare medic, Profesor, om de știință, creator de școală, educator și om de cultură, dar Profesorul Iuliu Hațieganu a fost și un mare gânditor, un filosof, un iubitor de artă și natură și a fost mai presus de toate, un mare prieten și un iubitor de oameni.”

Profesorul Iuliu Hațieganu a demonstrat, prin fapte și prin întreaga sa viață, crezul că medicina este știință și conștiință, că învățământul este știință, pedagogie, artă, educație și cultură, că activitatea socială a medicului, a dascălului, a educatorului nu este altceva decât materializarea idealului, a iubirii de oameni, de glie și de popor. Profesorul Iuliu Hațieganu – așa cum l-a descris Profesorul Florea Marin – a fost în vremea sa, și continuă să fie, un exemplu și o sursă inepuizabilă de inspirație, de cercetare științifică, de dăruire și de angajare, un tezaur de tradiție clinică, științifică și umanistă. A avut o minte clară și o inimă caldă de medic. A fost și un precursor în medicină, un vizionar, un întemeietor și șef de școală medicală, o personalitate fascinantă și de aceea, pe drept cuvânt, a fost supranumit “Hipocrate al românilor”, “pisc al medicinei românești”, “Everest al medicinei noastre interne”, “Eminescu al medicinei românești”, “vizionar” ș.a.m.d.

Profesorul Hațieganu spunea că elitele fac posibilă opera de educație a unei națiuni, fiindcă elitele sunt purtătorii de lumină și de vigoare. Prin ele neamul înaintează spre cucerirea luminii spirituale.

Domnul Profesor Florea Marin a arătat că Profesorul Iuliu Hațieganu a fost unul din oamenii deosebiți care se nasc rar, în orice colț de pe pământ. Atunci când apar ei sunt providențiali pentru populația în mijlocul căreia au apărut; în cazul lui Iuliu Hațieganu, pentru medicina pe care a oficiat-o în Transilvania. Ei influențează soarta oamenilor și națiunilor, zeci ori sute de ani, sau chiar milenii.

Se spune că exemplul dat de oamenii mari și buni nu se pierde, ci trăiește și vorbește tuturor generațiilor care urmează (după Samuels Smiles).

Opera d-lui Profesor Florea Marin, tot ce a creat de-a lungul vieții sale ca iatroistoriograf rămâne drept o operă monumentală, grandioasă și trainică peste timp, de foarte mare valoare pentru Școala Medicală Clujeană și pentru istoria medicinei românești.

Domnia sa a elaborate 52 de volume ca unic autor sau prim-autor și alte 20 de volume în calitate de colaborator, plus autor și colaborator la peste 300 de lucrări științifice.

Dl Profesor Florea Marin se numără, deci, printre veteranii medicinei clujene, care și-au dedicat întreaga lor existență propășirii și cunoașterii amănunțite a împrejurărilor în care a luat naștere și s-a dezvoltat învățământul medical românesc din importanta capitală a Ardealului, de după Marea Unire, când a devenit cel mai de seamă centru universitar al Transilvaniei.

Dl Profesor Florea Marin a știut să reînvie și să dea viață unui important segment din viața științifică și culturală a acestui centru universitar, în care grija pentru sănătatea omului a fost întotdeauna o preocupare de prim rang, făcând școlii clujene de medicină o frumoasă carte de vizită.

Prin importantul ciclu istoriografic, intitulat *Vieți dedicate omului* (vol. I-VII), prin *monografia închinată Profesorului Iuliu Hațieganu*, prin cele șapte volume ce alcătuiesc *Școala Medicală Clujeană*, întregite de alte două consacrate *Școli de Farmacie Clujene* și etapei de tristă amintire a epurărilor, redată în cartea *Furtuni în centrul medical clujean (1919-1960)*, Profesorul Florea Marin a reușit să dea un contur precis și de mare anvergură strădaniilor clujene de a intra în rândul centrelor de elită europene, de diagnostic și de tratament performant.

Punctul de plecare al acestei opere iatroistografice este, de fapt, chiar marele eveniment al întemeierii învățământului medical românesc clujean și a omului providențial, care a dat acestei școli strălucire și profesionalism, marele Profesor Iuliu Hațieganu, inegalabilul mentor și formator al unor întregi generații de cadre medicale. Dl Profesor Florea Marin declara că “A scrie monografia Iuliu Hațieganu înseamnă a scrie istoria medicinei clujene între 1918-1959 (anul 1959 fiind anul decesului său)”.

Domnul Profesor Florea Marin a luat în dezbatere fiecare etapă de devenire profesională și ne dezvăluie o nouă viziune asupra “Generației de Aur”, acordând istoriei orale un rol reconstructiv important, chiar și atunci când se apleca asupra aspectelor de viață cotidiană, ca în cărțile *O istorie veselă a medicinei clujene* sau *Să râdem cu medicii*.

Opera grandioasă a dlui Profesor Florea Marin pune în evidență adevărata dimensiune a Școlii Medicale Clujene, cu tradițiile ei deosebit de fecunde, cu marii reprezentanți care au contribuit la modernizarea și perfecționarea permanentă a membrilor acestei școli, cu valori morale, cerințele de calitate și responsabilitate civică, pe care acești

mari Profesori le-au implementat în Ardealul românesc interbelic și care continuă până în contemporaneitate.

Pe drept cuvânt, Dl Profesor Dan Fornade din Canada l-a socotit pe dl Profesor Florea Marin "cel mai mare istoriograf al Școlii medicale clujene". Nimeni până acum nu l-a putut egala.

Dl Profesor Florea Marin a avut parte în viața sa de foarte multe ore astrale (așa cum le numea scriitorul Ștefan Zweig), adică acele momente sublime, când omul creează în mod desăvârșit, deci adevăratele ore astrale, care au dat în decursul timpului strălucirea operei sale grandioase, pentru ca să rămână în dar posterității.

UN GENIUS LOCI: VICTOR BABEȘ

Prof. em. Dr. Dana Baran, Universitatea de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa”, Iași

Medicina anatomo-clinică și bacteriologică

Repere iatroistorice. Către sfârșitul secolului al XVIII-lea, contribuțiile lui Morgagni, Bichat și Broussais reușiseră să desființeze „ființa bolii”, care se reducea, tot mai mult, la modul de afectare a țesuturilor. Până la configurarea studiului anatomo-patologic, într-adevăr, boala se fondase pe ea însăși, servindu-și drept cauză eficientă. Etiologia nefiind definită, maladia constituia o realitate ontologică în sine. Odată cu integrarea investigațiilor morfologice macroscopice și microscopice în medicina clinică, se ajunge, însă, la înțelegerea modificărilor structurale ca reacție organică la un „factor iritant” sau „inflamator”. Factorul nervos și flegmazia, febra și flogisticul, crasele oriumorile își dădeau mâna sau se opuneau în provocarea schimbărilor „focului vital” ori ale mediului intern, în caracterizarea „tulburărilor generale” reliefate pe parcursul suferinței și al alterărilor tisulare constatate.

În secolul al XIX-lea, personalitatea lui Rudolf Virchow (1821-1902) a întărit și absolutizat rolul perturbărilor celulare în patogeneză, contrapunându-le teoriei craselor - „umorilor” - elaborată de eminentul anatomo-patolog Karl von Rokitansky (1804-1878), precum și neoumoralismului lui Claude Bernard (1813-1878), care evalua alterările constanței mediului intern, pentru explicarea producerii afecțiunilor și corecția lor.

Dar, identificarea celor dintâi microorganisme provocatoare de boală de către Pasteur (1822-1895) și Koch (1843-1910) a dat curând (1879) un nou sens vechilor noțiuni de contagii vii și animate ori de semințe morbigene, relansând abordarea „corpulară” prin teoria microbiană a maladiilor. Se deschidea era bacteriologică. Aceasta, combinată cu morfopatologia, avea să transforme medicina aparențelor dintr-o filosofie a simptomelor și semnelor patognomonice, dintr-o nosologie și o nosografie anatomo-clinică, într-o mereu mai adâncă pătrundere a determinărilor etiologice, a interdependențelor plurifactoriale dintre cauză și efect, menite să lămurească drumul de la agentul patogen, în înțelesul conferit de Pasteur și Koch, la leziunea citotisulară, postulată de Virchow, și la manifestările de ansamblu ale organismului preconizate de Rokitansky, în virtutea variatelor discrazii și patologii morfologice. Se adăuga, pe de altă parte, viziunea evoluționist - darwinistă asupra universului, care prindea teren. Științele naturii înlocuiau treptat filosofia „physis-ului” în medicină.

Dar să nu uităm că în spatele sau în umbra acestui mare OM, a acestei personalități este o persoană care, de-a lungul timpului, a acceptat multe renunțări și sacrificii, care s-a dăruit pentru realizarea acestei opere grandioase din umbră și care are un mare și adevărat merit. Este vorba de soția sa, de distinsa doamnă Elena, căreia trebuie să-i aducem recunoștința și mulțumirile noastre.

Recunoștința noastră din toată inima este pentru tot ceea ce dânsul a creat și ne-a lăsat ca un mare dar Școlii Medicale Clujene și posterității!

A înfăptuit cu multe sacrificii, cu pasiune și totală dăruire!

Victor Babeș, savant al epocii. Ilustrând în mod exemplar cunoașterea biomedicală a secolului al XIX-lea, Victor Babeș (1854-1926), omul de știință complet, avea să se remarcă în egală măsură ca histolog, anatomo-patolog și medic legist, bacteriolog, imunolog și vaccinolog avant la lettre, parazitolog, igienist și epidemiolog, punând în lumină o conștiință științifică, moral-socială și filosofică angajată. Cu o bursă Gojdu, și-a început studiile medicale la Budapesta și le-a terminat la Viena, unde și-a luat diploma, în 1878. Drumul creșterii sale profesionale a fost, însă, lung și complex. La 17 ani era deja demonstrator la Catedra Profesorului Karl Langer, Cavalier von Edenberg (1819-1887), celebru anatomist al Universității din Viena, și tot acolo l-a cunoscut și i-a fost elev al lui Carl (Karel) von Rokitansky (1804-1878). Instruit la Universitatea din Budapesta, în aura celebrului anatomopatolog Gustav Scheuthauer (1832-1894), mai târziu la München cu Hugo Wilhelm von Ziemssen, la Heidelberg, cu Julius Arnold, s-a desăvârșit cu Rudolf Virchow, Robert Koch, Friedrich-Daniel von Recklinghausen și Heinrich Gottfried Wilhelm von Waldeyer, la Berlin. La Paris, s-a specializat în Laboratorul de glorie al lui Louis Pasteur (1822-1895), a cărui apreciere a câștigat-o de îndată. A lucrat îndeaproape cu Profesorul Victor-André Cornil (1837-1908). Colaborator în egală măsură al lui Pasteur, Cornil a cooperat deopotrivă cu Profesoarul Louis-Antoine Ranvier (1835-1922), împreună deschizând un laborator privat la Paris, în 1865, și publicând un manual de histopatologie (1869-1876).

Homo Europaeus: un savant al lumii

Cercetare și contribuții originale. Eminent anatomo-patolog și microbiolog, Victor Babeș a realizat o sinteză între școlile medicală anatomo-clinică și bacteriologică franceză și germană. (Fig.1)



Aportul său la fundamentarea morfofiziologică a Bacteriologiei a fost incontestabil. Excelând prin tehnicile de investigație microscopică, pe care le-a îmbogățit și îmbunătățit (colorații, termostat, plăci Petri), el a descris, în lucrări editate în majoritate în străinătate -Budapesta, Berlin, Paris -, pentru prima oară bacilul morvei în ulcerul morvoase la om (1881), precedând pe Loeffler și

Schütz; a deosebit o serie de forme ale tuberculozei, precizând prezența dominantă (90%) a leziunilor ganglionare bronșice, la copii; a notat posibilitatea pătrunderii bacilului morvei și a bacilului tuberculozei prin pielea intactă; a distins varietăți ale nefritelor (nefrita hipogenetică) și cirozelor hepatice (ciroza hipogenetică neoplazică), ale pelagrei și polinevritei tifice; a identificat corpusculii neuronali din cornul lui Ammon (hipocamp) ce apar în rabie (1886), confirmați câțiva ani mai târziu (1902) de medicul italian Adelchi Negri (corpusculii Babeș-Negri). Pe lângă individualizarea a peste cincizeci de germeni patogeni, dintre care babesiiile – piroplasmide patogene -, a granulațiilor metacromatice Babeș-Ernst ce diferențiază anumite specii bacteriene, pe lângă lucrări despre variabilitatea microbială și seria intermediară dintre bacilul Eberth și *Coli communis* – deci, dintre bacilii tifici și paratifici –, cercetătorul de descendență bănățeană, născut la Viena, s-a aplecat asupra particularităților bacilului leprei, a bacilului tuberculozei, a efectului tuberculinei Koch în lepră, ca și asupra evidențierii bacilului Koch în urină și în cursul forme actinomicotice pe care această maladie o poate lua. A acordat concomitent atenție infecțiilor anaerobe, streptococilor și enterobacteriaceelor. Nu doar medicina umană și bacteriologia au avut așadar de profitat de pe urma geniului lui Babeș, ci și parazitologia și medicina veterinară, dacă nu ar fi să fie citate decât cunoașterea babesiozelor și prevenirea consecutivă a unor epizootii, precum hemoglobinuria bovină ori cărceagul oilor.

A dovedit diseminarea neurogenă a turbării, proces denumit ulterior de unul din iluștrii săi elevi, Constantin Levaditi (1874-1953), neuroprobasie. A caracterizat histologia neoplaziilor pielii (1885), a proceselor septice specifice copilăriei (1889), leprei (1898, 1901), pelagrei (1901, Viena), rinosclerozei, șancrului moale; a analizat celulele gigante (Stuttgart, 1905) și, în colaborare cu Paul Oscar Blocq și Gheorghe Marinescu, a ilustrat, printr-un reușit atlas, histopatologia sistemului nervos (Berlin, 1892). Cu Arthur von Irsay a aprofundat modificările pielii sub acțiunea sistemului nervos. A evaluat în detaliu leziunile din mielite și din miopatiile primitive. Alături de Alexandru Simion Marcovici, Christea Ștefan Buicliu și Nicolae Kalinderu, s-a ocupat de patologia endocrină, tiroidiană și suprarenaliană, respectiv de boala Graves-Basedow și boala Addison.

În hematologie a discutat septicemiile hemoragice și etiologia „sudorii roșii”, al cărei agent bacterian l-a descoperit.

A cincea pandemie de holeră ce a bântuit planeta la sfârșitul veacului al XIX-lea, între 1881-1896, l-a găsit pe Babeș gata să o înfrunte. Boala s-a răspândit în toată Asia și Africa și a ajuns în Balcani, în Franța, Germania, Rusia, Japonia și America de Sud. În Hamburg (Germania) a fost cel mai mare focar european. Savantul a ajutat la stingerea focarelor la Paris (1884), Budapesta (1886), Europa centrală (1892) și Bulgaria (1893), unde a consiliat asupra organizării cordonului sanitar pe Dunăre și a punctelor de carantină, cuprinzând și ambarcațiuni de carantinare. Istoria s-a repetat în 1913-1914, în timpul Războaielor Balcanice. La București -relata Babeș- s-au vaccinat „persoane inteligente”, majoritatea cărora „(...) prin starea lor socială erau la adăpostul infecțiunii”, iar „cei care sunt expuși de a fi infectați, măturătorii, spălătoreșele, agenții sanitari, sergenții etc” s-au inoculat mai curând „în mod

excepțional”. Lipsa carantinării și izolării riguroase, la rândul-i, a favorizat diseminarea bolii. A analizat totodată modul în care apa potabilă din Capitala României ar putea avea o calitate fizico-chimică și microbiologică superioară.

Ca întotdeauna, interesele economico-financiare se impuneau: „De multe ori m-am convins că administrațiunea și diferite persoane influente au căutat să eludeze izolarea și dezinfectiunea și au permis aglomerări de oameni și deschiderea bălciurilor. În detrimentul luptei antiholerice. Va trebui deci crescută puterea executivă a medicului sanitar față de influențele politice”, scria în 1914 Victor Babeș în „Studii asupra combaterii holerei”. În timpul Campaniei din Bulgaria, rolul lui Babeș a fost îngreunat de relativa noutate a metodei de vaccinare ce trebuia îmbunătățită din mers, de o serie de neajunsuri și de necesitatea pregătirii contra cronometru a vaccinurilor în cantitate mare și cu o concentrație eficientă de germeni atenuați.

Concurența cu echipa, în plină ascensiune, a Profesorului Cantacuzino, căreia i se alăturau și unii foști colaboratori ai lui Babeș, nu era nici ea de neglijat.

Mereu în pas cu epoca, Babeș a cultivat gândirea clinică și fiziopatologică, experimentul și descrierea de detaliu, încercând descifrarea proceselor imunologice și biochimice. A sesizat capacitatea mucogenă a unor bacterii, dar mai ales asociațiile bacteriene din anumite patologii. El a contrazis schematismul relației „un microb - o boală”, evidențiind existența florei microbiene de asociație - „les germes de sortie”, flora de regulă nepatogenă ori saprofită, dar care, în prezența unor bacterii patogene ce scad capacitatea de rezistență a organismului-gazdă, agravează boala.

A intuit și argumentat (1882-1884) realitatea „antagonismului bacterian”, expresie a „concuranței vitale”, cum o definise Pasteur, și desemnată ulterior ca „antibioză” de Villemin (1887). Babeș a negat, însă, teoria pasteuriană a „mediului nutritiv epuizat.” Strâns legată de fenomenul antagonismului bacterian, a propus o primă metodă de antibiogramă, așa cum rezultă din lucrarea semnată cu André Victor Cornil, „Concurrence vitale des bactéries. Atténuation de leurs propriétés dans des milieux nutritifs modifiés par d'autres bactéries. Tentatives de thérapeutique bactériologique”, publicată în „Journal des connaissances médicales” (1885, 7, p.321). „Există, spunea Babeș, microorganisme ce pot elabora substanțe capabile a opri dezvoltarea și nocivitatea altor microorganisme”, așa cum constatase, probabil, și în medicina populară autohtonă, la bătrânii satelor, care aplicau miceliile unor ciuperci în scop curativ.

Pentru progresul medical datorat „bacterioterapiei”, laurii aveau totuși să revină, după decenii, microbiologului britanic Alexander Fleming (1881-1955), care, însă a menționat prioritatea lui Babeș: „Cei dintâi care au cercetat interacțiunea dintre microorganisme sunt Pasteur and Babeș”.

Pe plan local, la Iași, ideea antagonismului bacterian a fost reluată de Dr. Gheorghe Juliano și desemnată ca „farmacie microbiologică”.

Aplicații terapeutice. Babeș a observat activitățile secretorii complexe, atât la nivelul macro-organismelor, cât și al microorganismelor. A recomandat chiar opoterapia cu extract lipidic cerebral (emulsii administrate prin injecții

subcutanate), în combaterea unor suferințe ale țesutului nervos (1900). A precizat trăsăturile anatomo-clinice ale turbării, al cărei vaccin pasteurian clasic l-a îmbunătățit (1888). A consacrat astfel „metoda românească” de tratament antirabic. Vaccinul preconizat odinioară de Babeș este cel utilizat și în veacul de acum. De altfel, Babeș, profesor de Medicină Experimentală și Bacteriologie, a impus Institutul de Bacteriologie pe care îl inaugurase în 1887, drept o primă instituție de cercetare unde s-au obținut întâia dată seruri și vaccinuri pentru prevenirea ori combaterea unor boli infecto-contagioase, cu potențial epidemic.

A descoperit și folosit fenomenul imunității pasive (1889). Chiar în cazul turbării, a practicat asocierea vaccinului cu serul – serovaccinarea –, ajungând să fie considerat cel mai mare rabiolog al lumii, după Pasteur. Discursul de recepție la Academia Română, unde a fost primit în 1893, l-a consacrat tocmai seroterapiei, alegând o disertație „despre transmiterea proprietăților imunizante prin sângele animalelor imunizate” (1895). Peste câțiva ani, între 1899–1900 și 1918–1919, devenea vice-președinte al acestei prestigioase societăți, iar, între 1922–1925, președintele Secției de Științe a aceleiași Academii.

Babeș a preparat de asemenea un ser antidifteric (1913), lăudat de colegii francezi – Émile Roux, directorul Institutului Pasteur din Paris – și germani – Paul Ehrlich, director al Institutului pentru Controlul Terapeutic al Serului din Berlin –, dar pus în dubiu de unii conaționali universitari.

Ochiul cercetătorului recunoștea astfel, nemijlocit, particularitățile fenotipurilor bacteriene și interacțiunea lor cu macroorganismele pe care le invadau, urmărind surprinderea relațiilor de cauzalitate și contracararea eficientă a consecințelor fiziomorfo-patologice ale microorganismelor, alături de extraordinara lor variabilitate.

Astăzi, încă, mereu pe un alt plan al rigorii demonstrației și descoperirii, aceleași idei din secolul lui Babeș se confruntă și se susțin în gândirea și practica medicală: neuroumoralismul și teoria celulară, bioenergetismul și teoria bacteriană, convingerile materialiste antagonizate de cele idealiste, vaccinurile și serurile, în contradicție cu medicinile alternative.

Medicină și conștiință

Implicare patriotică și socială. În perspectiva acestei din ce în ce mai cuprinzătoare explorări biomedicale complementare, Babeș va fi convins, deopotrivă, de necesitatea dezvoltării unei medicini preventive, a unui cadru igienico-epidemiologic modern, a unei științe experimentale, dublate de o angajare a medicului în plan social, ca o desăvârșire a însuși demersului său profesional. În acest spirit a acționat și ca membru în Consiliul Sanitar Superior. Ca anatomo-patolog, s-a implicat de asemenea în medicina legală românească.

Antrenat așadar în medicina socială, a pledat în prelegeri și articole precum „Medici politici și politica sanitară”, „Lupta dintre politiacionism și știință”, „Bolile țăranului român” (1901) ori „Studii critice asupra actualei organizațiuni sanitare” (1907), pentru înființarea unui Minister al Sănătății și a sprijinit campania antiepidemică vizând rezolvarea problemelor acute constituite de difterie – contra căreia a preparat serul antidifteric –, tuberculoză, pelagră – „boala mizeriei”, rabie, holeră – împotriva căreia a preparat primele vaccinuri românești –, ciumă, scabie,

mortalitatea infantilă ridicată. „Reaua stare de sănătate a clasei inferioare fiind datorată lipsei nejustificate de mijloace indispensabile vieții și numai în al doilea rând lipsei de îngrijire din partea statului, soluția problemei, – aprecia Babeș –, este o condiție esențială a sănătății publice”. „Boalele de care suferă țăranimea sunt boalele mizeriei, adică sunt în strânsă legătură cu neîngrijirea statului față de starea economică a țăranului.” Împroprietărea țăranilor constituia, de aceea, o posibilă soluție, în viziunea sa. Medicul – pentru Babeș – „trebuie să aibă calitățile de inimă, o milă profundă pentru cei nenorociți și un patriotism înfocat”. Aceasta era, de altfel, însăși poziția lui Virchow: „Medicii sunt avocații firești ai săracilor, iar problema socială ține în mare măsură de medicină”.

Inițial asistent (1876), iar ulterior profesor public extraordinar de Histologie-Histopatologie și director al Institutului de Histopatologie din Budapesta (1885-1887), Babeș a fost autorul unui prim manual de Bacteriologie în limba maghiară. Renunțând la o carieră internațională care se anunța glorioasă, a venit în 1887, la 33 de ani, în România, la București, unde fusese chemat spre a ajuta la ctitorirea academică și științifică a Principatelor Unite. Aici a fondat Institutul de Patologie și Bacteriologie (1887), care îi poartă azi numele, privit, la acel moment, drept întâiul așezământ de medicină experimentală din Balcani. (Fig.2) Acesta a fost în egală măsură un Institut Antirabic, printre primele patru din lume (1888). A creat apoi, în 1900, Societatea Anatomică.



Fig. 2. București. Institutul Babeș

Tot în Capitală a activat patru decenii (1887-1926) ca profesor de Anatomie Patologică și Bacteriologie al Facultății de Medicină.

A fost invitat în 1919, după reîntregirea țării și formarea României Mari, „să aducă jertfa” de a onora cu prelegerile și îndrumările sale aceeași disciplină la Facultatea de Medicină din Cluj, al cărei decan a fost rugat să devină. Tânărul Universitate Română din Cluj avea într-adevăr nevoie de un „profesor care să impună străinătății”. A acceptat însă doar funcția de Magistru, pe care a îndeplinit-o până la încetarea din viață, survenită în 1926. Din 1922-1925 datează și un curs al său de Anatomie Patologică Specială, în două volume. (Fig. 3)

Atunci, în 1919, tânărul stat național român trebuia consolidat și, în ciuda adversităților omenești ce i se contrapuneau, Babeș a probat devotamentul față de țară până la sfârșitul drumului său pământean. Peste ani, în semn de omagiu, nu numai Universitatea din Cluj, ci și Universitatea de Medicină și Farmacie din Timișoara aveau să-i

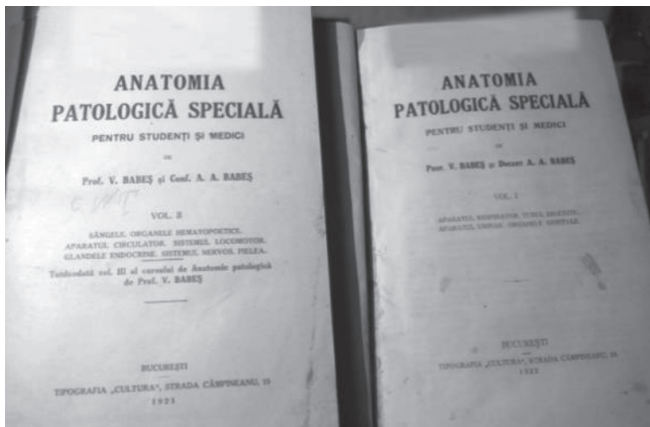


Fig.3. Prof. Dr. Victor Babeș și Conf. Dr. Aurel A. Babeș: Anatomia Patologică Specială pentru studenții și medici, București: Tipografia Cultura, vol. I, 1922; vol.II, 1925.

poarte numele, evoluând și azi sub auspiciile acestui geniu tutelar, spirit scrutător, vizionar.

Fiu al patriotului bănățean Vincențiu (Vicențiu) Babeș (1837-1908), care l-a și trimis la Lugoj, spre a deprinde mai bine limba română, Profesorul Victor Babeș nu a dezamăgit aspirațiile și așteptările nici ale tatălui său, nici ale românilor care îi acordaseră încrederea. Publicist, întemeietor, la Viena, împreună cu Andrei Mocioni – un alt membru al Academiei Române – , al ziarului „Albina” (1866), avocat cu studii în drept la Pesta și în teologie la Arad, magistrat (1846) și secretar aulic (1860) în capitala Imperiului austriac, deputat vreme de 30 de ani (1860-1890) în Dietă, unde reprezenta pe românii ardeleni, și judecător la Pesta (1862), membru fondator al Academiei Române (1866), Vincențiu Babeș era el însuși un reputat om politic, fruntaș al Partidului Național Român din Transilvania, a cărui președinție i s-a și încredințat. În 1860, tipărea la Viena, „Cu tipariul Mechtariștilor”, „Causa limbilor și naționalităților în Austria”. După Nicolae Iorga, Vincențiu Babeș, „prin cunoștințele sale de drept, de istorie, prin elasticitatea sa de spirit, prin ușurința sa de vorbă și prin talentul de a umbla cu oamenii mari, i-a reprezentat bine pe românii de confesia și din ținutul lor, și astfel a adus servicii neamului”.

Reprezentant al Luminilor medicale moderne, minte enciclopedică, Victor Babeș a fost concomitent atras de sport și științele naturii, de creația artistică - poezie, teatru, ca și de filosofie. S-a păstrat un caiet de versuri și consemnarea dorinței sale dintâi de a se înscrie la Conservatorul de artă dramatică, lucru pe care l-a și făcut.

A învins însă spiritul riguros, veșnic aplecat asupra cunoașterii, printr-o întâmplare biografică dureroasă - moartea timpurie a surorii sale, Alma: cum se putea altfel, în acel secol al XIX-lea, dacă nu de tuberculoză...

Un iluminist de vocație

Răspândirea cunoașterii. În secolul al XIX-lea, societățile științifice și presa de specialitate înflorau. Publicistica medicală românească, reprezentată prin reviste de profil din ce în ce mai numeroase și diversificate, dar, de asemenea, prin lucrări monografice de referință, era în plin avânt. În acest context, profesorul Babeș s-a remarcat drept unul dintre participanții activi atât la ședințele de comunicări și la conferințele organizate de diverse societăți savante din țară și din străinătate, cât și drept unul

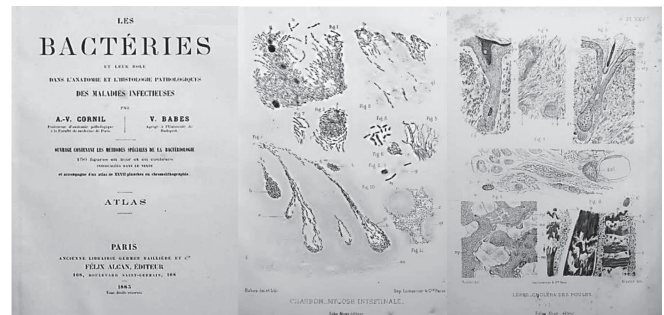


Fig.4.A.Premiul Monthyon: A-V Cornil, V Babeș. Les bactéries et leur rôle dans l'anatomie et l'histologie pathologiques des maladies infectieuses, Paris: Alcan, 1885. Planșe efectuate de Babeș

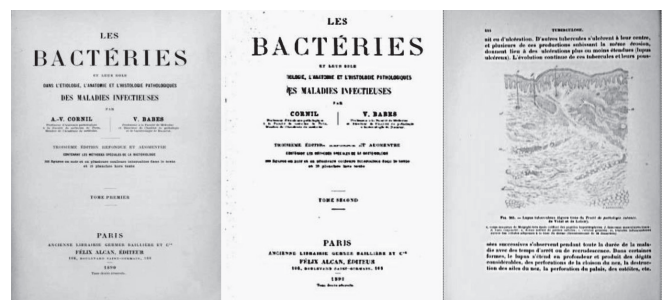


Fig. 4.B. A.-V. Cornil, V. Babeș. Les bactéries et leur rôle dans l'étiologie, l'anatomie et l'histologie pathologiques des maladies infectieuses (vol. I-II), Paris: Alcan, 1890.

dintre autorii de largă notorietate prin cărțile și studiile sale apărute în Franța, Austria și Germania.

Tratate. Erau pagini consacrate leprei, pelagrei și, mai ales, turbării („Traité de la rage”, Paris, 1912), care se adăugau celui dintâi tratat din literatura mondială privind „Bacteriile și rolul lor în anatomia și histologia patologică a bolilor infecțioase” („Les bactéries et leur rôle dans l'anatomie et l'histologie pathologiques des maladies infectieuses”), editat la Paris, în 1885. (Fig.4.A) Volumul a fost revăzut, completat și reeditat în 1886 și apoi în 1890. Semnată, la doar 31 de ani împreună cu André Victor Cornil, profesor de anatomie patologică la Facultatea de Medicină din Paris, această primă lucrare de bacteriologie medicală fusese distinsă, în anul 1886, la propunerea lui Pasteur, cu premiul Monthyon al Academiei de Științe din Paris. Ediția a treia din 1890 apărea mult mai detaliată, în două volume, menționându-se explicit etiologia bacteriană a bolilor infecțioase și leziunile morfopatologice specifice determinate de aceste microorganisme, criteriile de diagnostic și tratament: „Les bactéries et leur rôle dans l'étiologie, l'anatomie et l'histologie pathologiques des maladies infectieuses”.(Fig.4.B)

Cornil, un apropiat al românilor, a recunoscut, într-o scrisoare către Prof. dr. Nicolae Kalinderu, că meritul determinant în desăvârșirea acestei sinteze era al lui Babeș, expert incontestabil atât în morfopatologie, cât și în sfera bacteriologiei, domeniu ce abia se întemeia: „(..) eu am avut atât de multe beneficii de la el...(.), și dacă mi-am pus numele lângă al său pe cartea pe care am publicat-o nu a fost doar pentru faptul că am contribuit la asta prin cunoștințele mele, ci a fost mai mult pentru faptul că numele meu era mai cunoscut.”

Tratatul despre turbare, „Traité de la rage”, a primit, la propunerea lui Émile Roux și a lui Jean-Baptiste Auguste

Chauveau, premiul Bréant, conferit de aceeași Academie de Medicină din Paris. Franța i-a distins, de asemenea, monografia asupra pelagrei prin premiul Monthyon al Academiei de Medicină pariziene, iar pentru scrierile asupra tuberculozei, i s-a acordat titlul de comandor al Legiunii de Onoare. În 1892 a fost ales membru corespondent străin al Academiei de Medicină din capitala Franței.

Periodice medicale. Victor Babeș a contribuit, totodată, la fondarea și redactarea mai multor unor periodice medicale românești, din consiliul cărora a făcut parte sau pe care le-a coordonat ca director. Între acestea figurau „Progresul Medical Român – Revistă de Medicină, Farmacie și Medicină veterinară” (1879), „Analele Institutului de Patologie și Bacteriologie – Publicate de Victor Babeș, profesor la Facultatea de Medicină și Director al Institutului” (1888), „România Medicală” (1893), „Presa Medicală Română” (1894), „Buletinul Asociației Generale a Medicilor din Țară” („Buletin Medical al Asociației Generale a Medicilor din Țară”) (1897), „România Medicală și Presa Medicală Română” (1904). Alături de George Assaky și Nicolae Kalinderu, a editat în 1896, la Paris, în editura Masson, „Archives des Sciences Médicales”, în paginile cărora și-au găsit loc articole aparținând unor medici români și deopotrivă francezi.

De altfel, revistele publicate în România în acei ani, în crearea și activitatea cărora Babeș era profund implicat, aveau, adesea, o variantă în limbă franceză. Așa erau „România Medicală” și „Presa Medicală Română” ori „Analele Institutului de Patologie și Bacteriologie” din București. Babeș, savantul de recunoaștere internațională, era, în ciuda unor adversități inerente, un nume prețuit de confrăți. A colaborat, în consecință, la aproape toate jurnalele medicale ale epocii: „Gazeta Medicală”, „Societatea Anatomică din București. Sumarul Ședințelor”, „Revista Științelor Medicale”, „Buletinul Direcției Generale a Serviciului Sanitar”, „Archives Roumaines de Médecine et de Chirurgie”, editată de George Assaky la Paris (1887), „Apărătorul Sănătății” (București, 1891).

Alte scrieri. Victor Babeș a dat tiparului, în 1900, în Capitală, „Șapte conferințe publice”. Patriot nedeșmințit, a participat la redactarea „Enciclopediei Române”, apărută în trei volume la Sibiu, între 1896 și 1904, sub egida Societății „Astra”.

Ocazional, numele lui Babeș se regăsește în „Revista Științifică Vasile Adamachi” din Iași, unde a trimis câteva rânduri în 1915, la moartea lui Paul Ehrlich, pe care îl întâlnește și a cărui figură a evocat-o. În 1923, a închinat o monografie lui Louis Pasteur.

Munca de publicist desfășurată de Victor Babeș se înscrie într-un climat propriu sfârșitului de veac XIX, dând substanță imperativului de luminare a societății românești, necesității de creare a unei tribune de dezbateri profesionale pentru medicii români. Confruntarea acestora trebuia să se realizeze nu doar în raport cu situația medico-sanitară națională, ci, în egală măsură, în relație cu descoperirile științifice și controversele doctrinare din lume și, îndeosebi, din Europa apuseană, de care majoritatea intelectualilor autohtoni se simțeau nemijlocit atașați prin însăși formația lor academică.

Creionând coordonatele naționale în care aceste fapte se petreceau, se observă că secolul al XIX-lea impusese apariția unor instituții de învățământ medical superior și în România. În împrejurări dintre cele mai nefavorabile,

se întemeiaseră Facultățile de Medicină din București, în 1867, Cluj, în 1872, și Iași, în 1879. De-a lungul anilor, așezămintele trecuseră prin experiențe cruciale, care le modelaseră particularitățile și le unificaseră crezul căruia îi erau dedicate.

Circulația oamenilor și a opiniilor, împărtășirea din același izvor al cunoașterii aveau harul, acum, de a clădi tocmai această comuniune. În paralel, în România interbelică se reamenajaseră și se adăugaseră clinici și spitale, inițindu-se o serie de reforme ale organizării învățământului și asistenței medicale. Se pusese la punct legislația sanitară modernă, se înființase, în sfârșit, Ministerul Sănătății, se fondaseră institute de cercetare. Unele ramuri ale medicinei propășiseră prin contribuția unor personalități de seamă, prin emanciparea intelectuală și profesională pe care aceștia o imprimau, printre corifeii înnoirilor fiind însuși Victor Babeș.

Spiritus rector

Școala de la Iași a lui Babeș. Într-un fel, Victor Babeș este contemporanul nostru din umbră, om al veacului de atunci și al celui de acum, geniu protector al locului prin tradiția făurită de el și de continuatorii săi, cărora, după spusele lui Constantin Levaditi, „le-a dat prima hrană științifică, atunci când în România era numai haos”. Unii dintre acești discipoli i-au perpetuat idealurile și i-au valorificat preocupările științifice prin ceea ce au întreprins, mai târziu. Printre beneficiarii școlii sale s-a situat și Facultatea de Medicină din Iași.

Fig. 5. Iași. Universitatea de Medicină și Farmacie de azi, străjuită de Poarta Nădejzii – vechea Poartă a fostei Curți Domnești – , pe fundal (stânga), și monumentul Marii Uniri (centru).



Toate direcțiile de investigație amintite, toate sferile de interes ale Magistrului, s-au regăsit, într-adevăr, în evoluția elevilor și colaboratorilor săi ajunși în cetatea academică a Iașilor, dulcele târg al «celor șapte coline». Grație lor, acest spiritus rector al științei românești – Victor Babeș –, care nu a fost niciodată profesor în acest colț de țară, și-a răsfrânt scânteierea și asupra melegurilor moldave. Prin chiar sfatul Magistrului Babeș, viața, i-a purtat spre „Curtea Medicală” din Iași, – pe atunci, încă, noua – Facultate de Medicină, profilată dincolo de „Poarta Nădejzii”, micul „arc de triumf” asupra răutăților ori nedreptăților firii, pecetluit cu însemnul domnesc al capului de bour, cei străjuiește, peste veac, edificiul. (Fig.5)

Numele acestor urmași ai lui Babeș merită reamintite:

Vasile Sion (1869-1921), asistentul lui Babeș, anatomic și bacteriolog, a condus Catedra de Igienă a Facultății de Medicină din Iași între 1900-1903, ca profesor suplinitor (1900-1901) și apoi ca profesor agregat (1902-1903). A fost cel ce, în 1899, a îngrijit un „Curs de anatomie patologică generală, de Prof.V.Babeș, Directorul Institutului. Lecțiuni culese și redactate de Dr. V. Sion, Ca-

pul serviciului anatomo-patologic (cu 160 figuri originale în text). București, Editura Institutului de Patologie și de Bacteriologie (Tip. Thoma Basilescu)". Dr. Sion a rămas, între altele, prin contribuția la cercetarea pelagrei. În răstimpul cât se afla la Iași, a publicat, alături de Babeș, studiul „Die Pellagra”, apărut la Viena, în 1901, integrat în partea a doua, volumul 24, al tratatului de „Patologie specială și terapie” al lui Nothnagel. Vasile Sion a regăsit apoi Iașul ca director al Serviciului Sanitar în Marele Război. Soția sa, **Dr. Lucreția Moscuna-Sion**, provenea din aceeași școală a exigenței profesionale a lui Babeș, susținându-și teza doctorală despre anatomia patologică a leprei în 1898.

Gheorghe Proca (1867-1943), un alt fost asistent al Profesorului Babeș, pasionat de cercetarea mecanismelor de acțiune a bacilului tuberculozei, preocupat de alergii și imunitate, a devenit pentru un scurt interval, 1904-1908, titularul aceleiași Catedre de Igienă, la Iași. Unele lucrări, semnate împreună cu Babeș în 1896, au devansat cu aproape șase ani descrierea anafilaxiei de către Richet și Portier (1902). S-a interesat deopotrivă de alimentația populației rurale și de bolile medico-sociale.

Dotat cu sensibilitate poetică, asemenea Maestrului său, a avut încercări de lirică simbolistă semnate cu pseudonimul O. Carp, deseori întâlnite în paginile revistei „Contemporanul”. Poezia „Doina” a fost dintre cele mai laudate: „Atât de trist răsună doina / Făr' de cuvinte înțeleasă! / (...) / Nu-i plânsul unei inimi numai / Și-a unei clipe trecătoare, / Ci neamul nostru-ntreg își cântă / Durerile de care moare.”

Emil Pușcariu (1859-1928), un alt tânăr ce se instruiseră și lucrase cu Babeș, pe care îl cunoscuse deja în cursul studiilor la Budapesta, histolog și bacteriolog cu o gândire anatomo-clinică, bacteriologică și fiziopatologică bine conturată, a suplinit, la Iași, Catedra de Igienă. A dezvoltat practica microscopică în Catedra de Histologie, pe care a îndrumat-o ca titular, și a fondat în cetatea moldavă, în 1891, cel de al cincilea Institut Antirabic din Europa la Iași, după cele existente, deja, la Paris, Budapesta și București, Odesa și Constantinopol/Istanbul. Alături de colaboratori valoroși, a obținut un vaccin antirabic cu imunogenicitate crescută și practic inofensiv, elaborând, independent de Maestrul său, o metodă comparabilă cu a acestuia de vaccinare împotriva turbării. A fost cunoscută ca metoda Babeș-Pușcariu ori simplu Pușcariu, apreciată pe plan internațional pentru buna sa toleranță. (Fig.6, 8,9) Asemenea multor medici luminați, s-a implicat în viața social-politică, între 1899-1901 fiind numit Secretar General al Ministerului

Cultelor și Instrucțiunii Publice. Ca și Babeș, avea înclinații artistice, îndeosebi spre sculptură.

Elena Densușianu Pușcariu (1875-1966), soția Profesorului Emil Pușcariu și fiica Profesorului Aron Densușianu de la Facultatea de Litere a Universității din Iași, s-a înscris, la rândul său, printre discipolii Magistrului Victor Babeș. După absolvirea Facultății medicale la Iași și specializarea la Institutul Pasteur din Paris, a dobândit o excelentă pregătire de bacteriolog și anatomo-patolog la București, la Institutul condus de Babeș, profesând apoi ca oftalmolog. Reîntoarsă în Iașul studenției în 1915, în ajunul izbucnirii Primului Război Mondial, a devenit în 1920 prima femeie-medic profesor universitar din România și prima femeie profesor de clinică oftalmologică din lume.

Cunoștințele anatomo-patologice i-au servit nemijlocit în diagnosticarea, cercetarea și terapia patologiei oculare.

Alexandru Țupa (1888-1956), succesorul lui Emil Pușcariu la Catedra de Histologie în anul 1930, a fost de asemenea beneficiar al educației imprimate de Victor Babeș la București, dar s-a specializat totodată în Franța. S-a impus, curând, drept un reprezentant de seamă al histologiei și histopatologiei, dar și ca șef al Catedrei de Histologie la Facultatea de Medicină din Iași, îndrumată, după decesul Profesorului Pușcariu, de Profesorul Grigore T. Popa, ca suplinitor.

La Catedra de Clinică Infantilă, Profesorul **Mihai Manicativ** (1867-1953), primul ei titular (1899-1920), era elev al marelui Victor Babeș, la Catedra căruia venise ca preparator în 1893. A studiat și cu Rudolf Virchow la Institutul de Anatomie Patologică din Berlin, între 1897-1898. S-a remarcat în calitate de pediatru de mare competență, infecționist, epidemiolog și militant în domeniul medicinei sociale. A evidențiat un bacil Z al tusei convulsive, obținând un ser și un vaccin pentru tratament, nevalide înăsa în timp.

Petre Condrea (1888-1967) s-a format ca bacteriolog și anatomo-patolog la București, unde a fost inițial preparator la Catedra Profesorului Babeș (1911-1913). S-a perfecționat apoi la Berlin și Paris, în laboratorul celebrului Gustave Roussy, și a organizat și condus, între 1946-1958, ca șef al acesteia, Catedra de Microbiologie a Facultății ieșene, precum și filiala ieșeană a Institutului Cantacuzino, inaugurată în 1952 și desființată între anii 2010-2013.

Profesorul de Anatomie **Francisc Rainer** (1874-1944), părintele unei școli de morfologie și antropologie, lucrase încă din studenție în laboratorul lui Victor Babeș, la București. Născut în Bucovina, studiaseră în Capitală, fiind promovat profesor la Iași, în 1913.

În aceeași filiație spirituală s-a situat profesorul **Anibal Theohari** (1873-1933), prezent un scurt interval în istoria medicinei ieșene (1901-1905) ca internist, balneolog și fiziopatolog valoros. Provenit tot din școala lui Babeș, căruia îi și urmase la Catedră, **Constantin Bacaloglu** (1871-1942) i-a succedat la Iași lui Teohari, ca profesor de Patologie Internă, clinician și morfopatolog de referință. A înființat și îndrumat în capitala Moldovei, între 1922-1930, Societatea de Anatomie Clinică, după modelul celei din Capitală.

La rândul său, viitorul academician **Constantin I. Parhon** (1874-1969), profesor de Clinica Boalelor Nervoase și Mintale la Universitatea ieșeană, a fost influențat de ideile lui Babeș, fie direct, fie indirect, prin intermediul Maestrului său, academicianul Gheorghe Marinescu (1863-1938), strălucit discipol și continuator al concepțiilor babesiene.

Ion Enescu (1884-1972), absolvent al Facultății bucureștene, unul din ultimii urmași celebri ai Magistrului, internist eminent cu formație de anatomo-patolog, profesor și academician, s-a distins ca profesor de Terapie Clinică și cardiolog de notorietate la Iași și în țară. A fost, neîndoiește, printre elevii lui Babeș cei mai apropiați de zilele noastre, asemenea Profesorului **Șerban Brătianu** (1902-1982), fost titular al disciplinei de Anatomie Patologică la Timișoara, dar și la Iași (1951-1968), care s-a numărat printre cei crescuți în atmosfera ce purta amprenta lui Babeș, frecventând, la București, ședințele Societății Anatomice.

Ar mai putea fi amintit viitorul academician Prof. dr. **Ștefan S. Nicolau**, fondatorul virusologiei românești, cel care a absolvit Facultatea de Medicină la Cluj în 1920, unde radia aura Academicianului Babeș, dar care, mai târziu, a fost o scurtă perioadă (1939-1941) titular al Catedrei de Bacteriologie la Iași, unde a succedat renumitului Prof. dr. Alexandru Slătineanu. Totodată, Ștefan S. Nicolau, alături de Mircea Babeș, fiul savantului, a fost unul din susținătorii priorităților Maestrului Victor Babeș, precum și editorul principal al operelor sale (Ed. Academiei R.P.R., București, 1959).

Acum, la 142 de ani de învățământ medical superior ieșean și 167 de ani de la nașterea lui Victor Babeș, evii își dau mâna o dată în plus, sub arcul de timp al tradiției academice. O dificilă încercare se revelează a fi, însă, de fiecare dată, deslușirea nealterată, sub această boltă a vremii lucrătoare, a atâtor pași reali ori numai imaginari ce se suprapun și se întretaie în mersul destinului – ctitor.

Babeș și controversa Nobel

Ce înseamnă prioritate? Personalitate de referință în medicina mondială, Victor Babeș era o semnătură familiară în periodice europene precum „Annales de l'Institut Pasteur”. Pe ecoul acestor anale pariziene, ca și pe cel al săptămânalelor germane „Therapeutische Wochenschrift” sau „Deutsche Medizinische Wochenschrift”, jurnal al Institutului Koch din Berlin, mai curând decât pe al periodicelor autohtone, a mizat Babeș, eminent bacteriolog și morfopatolog, și în încercările sale de consfințire a priorității descrierii principiilor imunității pasive și seroterapiei, analizate în cazul rabiei. „Sunt în dreptul meu de a reclama prioritatea descoperirii și a demonstrației științifice exacte a acțiunii imunizatoare a sângelui de animale imunizate”, afirma Babeș într-un articol despre „Descoperirea seroterapiei”, publicat, în 1894, în „România Medicală” (seria în limba franceză).

Totuși, răsunetul revistelor vest-europene nu s-a dovedit mai puternic decât al publicațiilor românești în această dispută cu Emil Adolf von Behring, cel care aprofundase același fenomen (1890-1898), inițial în cazul difteriei, realizând un ser antidiferic împreună cu Erich Wernicke și Paul Ehrlich, urmat de un ser antitetanic, obținut alături de japonezul Shibasaburo Kitasato.

Dacă osteneala lui Behring a fost, în final, răsplătită prin primul premiu Nobel acordat pentru medicină (1901), întâietatea sesizării și utilizării terapeutice a acestor reacții biologice de către Victor Babeș și Carol Lepp (1889) nu a fost, din păcate, niciodată consacrată printr-o recompensă similară. Nu au avut altă soartă, de altfel, nici pionierii francezi ai metodei, Richet și Héricourt, care sesizaseră, în 1888, comportamente similare într-un experiment preliminar cu interpretare neconcludentă, de infecție stafilococică la iepure. Nu doar istoricii apuseni ai medicinei universale au neglijat cronologia unor atare „detalii”: nici românii contemporani lui Babeș nu s-au arătat prea consecvenți în a-l apăra pe savant.

Totuși, așa cum arată arhivele Institutului Nobel, confrății români l-au propus și ei pe Babeș pentru premiul Nobel, însă pentru studiile și rezultatele sale referitoare la rabie.

Nici descifrarea principiilor antibiozei, baza antibioterapiei actuale, pe care le intuise mult mai exact decât Pasteur, nu i-au adus lui Babeș încununarea eforturilor,

personalitatea sa nefiind oficial trecută printre precursorii metodei de către Comitetul premiilor Nobel, la decernarea distincției pentru această contribuție, în 1945, englezilor Fleming, Chain și Florey.

Iată, unele comentarii ale Profesorului Babeș, tipărite în „România Medicală”, sub titlul „Chestiuni prioritare”: „Există la noi în țară persoane care, din varii motive, din invidie, din ură sau din interese personale, caută să micșoreze activitatea și mai cu seamă rezultatele științifice obținute de alții, și care cu un fanatism demn de o cauză mai bună ascund și denaturează lucrările noastre, negând prioritatea noastră în chestiunile cele mai clare, susținând toate cauzele injuste ale străinilor contra drepturilor noastre”.

Anii se scurg de la nașterea, în 4 iulie 1854, a lui Victor Babeș, ca și de la moartea sa la București, în 19 octombrie 1926: prilejuri de a rememora coordonatele unui destin științific paradigmatic, de a reconsidera reușitele savantului, devenite – între timp – ale tuturor, de a redimensiona anvergura școlii naționale pe care a creat-o, de a redescoperi dialectica ideilor în medicina epocii, de a ne întoarce critic asupra noastră privind-ne în oglinda conștiinței.

În mod poate surprinzător pentru spiritul contemporan însetat de noutate și originalitate absolută, opțiunile savantului și patriotului Victor Babeș nu încetează să își găsească echivalente în evenimentele ce încă ne însoțesc parcursul existenței.

Babeș a devenit profesor la București printr-o lege specială, fără concurs, și promițându-i-se un Institut de cercetare pe măsură, pe care l-a și avut.

Nu se știe astăzi câți din românii stabiliți peste granițe, pentru a face carieră, s-ar înapoia în țară, dar mai ales nu se știe cine le-ar mai garanta și crea condițiile de muncă strict necesare.

Cât de actual se demonstrează, bunăoară, nu doar vaccinul antirabic, ci și vaccinul antistafilococic, produs la București, deja, în 1927, la numai un an de la moartea creatorului său, și intens folosit pe glob!

Cât de actuală este, prin mesaj, conferința sa, de mare ecou, intitulată „Poziția Statului în fața noilor cercetări bacteriologice”, ținută la Roma în 1894, cu ocazia celui de al XI-lea Congres Internațional de Medicină, astăzi, când maladiile infecto-contagioase emergente și reemergente rămân o cauză importantă de morbiditate și mortalitate, sau când terorismul bacteriologic, se vede atât de dramatic escaladat!

Cât de actuale se dovedesc, încă, observațiile sale referitoare la legăturile dintre factorii politici și economici, pe de o parte, starea de sănătate a populației și exercitarea profesiei de medic, pe de altă parte!

Cât de actuală pare atitudinea sa raționalistă în etern reînnoita rivalitate dintre „Credință și știință” (1924), așa cum rezultă, de asemenea, din „Considerațiuni asupra raportului științelor către filosofie”, o scriere redactată încă în 1879! „Știința este adevărul – subliniază Babeș –, este cunoașterea și întrebuintarea naturii spre fericirea omului”. Poziția de contracarare a superstițiilor și misticismului era tranșantă. Nimic mai controversat: și azi, deși se vrea complementară, dualitatea știință – religie ori, la limită, știință – filosofie, excelează, în fapt, prin contradicție. Adesea, religia și superstiția se confundă, iar

experiența înclină pe drept cuvânt balanța către abordarea laică, pragmatică, „fondată pe dovezi” și cu eficacitate imediată.

Influențat de scrierile lui Darwin în copilărie, așa cum singur mărturisea în 1925, Babeș a păstrat pentru totdeauna „baza reală, evolutivă, a interpretării naturii”.

Cât de actuale se arată, și astăzi, neîncrederea Occidentului în veridicitatea cercetărilor români și tactica trecerii sub tăcere a meritelor lor, poate, cu atât mai însemnate cu cât au fost întotdeauna atinse în condiții cu mult mai vitrege, venind dintr-o lume care, pentru Apus, aproape nici nu există! Deseeori, lucrând în Universități și Laboratoare străine, succesele unora din acești mari „anonimi balcanici” au trecut, în mod natural, asupra aceluia între care s-au format și afirmat. Alteori, împrejurările au împiedicat ca scânteierea dintâi a ideilor lor să prindă rădăcini, să atingă maturitatea.

Dacă ar fi să evocăm ignorarea desăvârșită de către comitetul de acordare a premiilor Nobel în 2003, în chiar istoricul descoperirii, a contribuției profesorului Gheorghe Benga de la Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” din Cluj-Napoca la înțelegerea structurii moleculare și funcției canalelor de apă – aquaporinele, nu ar fi decât spre a aduce în atenție exemplul cel mai recent. S-au redeșteptat, atunci, vechile dureri și dispute ale științei românești, căreia i s-a refuzat constant consacrarea internațională supremă prin personalități precum, de pildă, Victor Babeș sau Nicolae Paulescu, între altele.

Inevitabil, ignorarea sau exprimarea rezervelor, inclusiv autohtone, nu a lipsit niciodată, amplificând „complexul Nobel” dezvoltat peste ani de români.

De altfel, revenind la modelul Victor Babeș, se observă cum campaniile de denigrare a profesorului Babeș în propria țară au fost constante. Uneori adversarii erau nume de rezonanță, precum fiziologul Ion Athanasiu, Ministrul Instrucțiunii Publice Spiru Haret, decanul chirurg Râmnicianu sau, tacit, microbiologul Ion Cantacuzino. Fie că era contestată numirea sa, fără concurs, ca profesor la Facultatea de Medicină din București, fie valabilitatea vaccinului antidifteric preparat de el în, fie că era acuzat de colaboraționism cu inamicul german în Marele Război, fie că i se reproșau malversațiuni financiare, savantul se dovedea constant incomod prin critica la obiect a stării igienico-epidemice și sanitare a României, prin atragerea atenției asupra calității deficitare a învățământului și cercetării naționale, prin cuvântul direct, rostit inclusiv în congresele internaționale, ce sublinia cauzele socio-economice ale unor maladii endemice, precum pelagra – „boală a mizeriei” –, ce afecta populația rurală săracă autohtonă.

Deja, din 1894, Babeș protestase împotriva afirmației reprezentanților Guvernului că „îngrijirea sănătății era exclusiv problema individului și că monitorizarea sănătății prin măsuri speciale ar fi un atac asupra libertății cetățeanului”. Răspunsul lui Babeș la o astfel de afirmație a fost nemilos: „trebuie să recunoaștem că această mărinimie a statului de a lăsa individului dreptul intact de a se îngriji când este bolnav, dreptul de a răspândi boala, nu își are originea în principiul respectării libertății individuale”. Obiectiv vorbind, în raport cu îngrijirea sănătății sale, individul nu e de fapt nicodată absolut liber: fie survin constrângeri administrative ori financiare, fie nu se cunosc remedii sau nu se dispune de acestea, fie „subiectul” este prins în propria mentalitate.



Fig. 6. Victor Babeș.
Portret în ulei din Amfiteatrul
Catedrei de Microbiologie
a Facultății de Medicină
din UMF Iași.

**Fig.7.Coperta Testamentului
lui Victor Babeș**

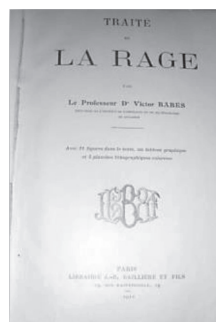
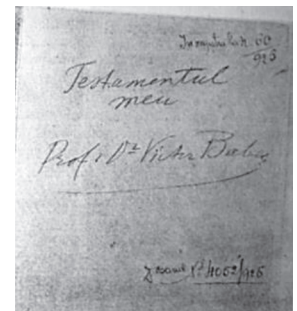


Fig. 8.Premiul BRÉANT:
Victor Babeș, *Traité de la rage*.
Ed. Baillière, Paris, 1912

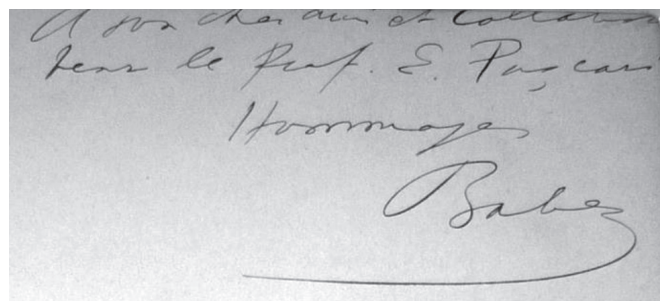


Fig.9. Dedicatie autografă a autorului către Emil Pușcariu:
À mon cher ami et collaborateur le Prof. E. Pușcariu,
Hommages, Babeș.

Astăzi încă, atare elemente sunt de extremă actualitate, inclusiv în contextul pandemiei de COVID 19 ce a perturbat profund omenirea în ultimul an și jumătate.

În 1894, la Congresul Internațional de la Roma, Babeș a subliniat: „Abandonarea măsurilor de carantină este motivată de inutilitatea lor; totuși era dictată de interesele puterii și ale celor bogați. Carantina afectează interesele guvernelor și ale oamenilor bogați, deoarece rigorile unei epidemii sunt impuse mai devreme claselor mai sărace ale populației.” (Analele Institutului de Patologie și Bacteriologie, București, 1894, vol. VI, nr. 5, p: XIX) După 1900 a incriminat „îmbogățirea oligarhiei politice, tranzacțiile politice, nepotismul în funcții majore de conducere, venalitatea politicianilor, indiferența criminală a liderilor care mențin boala, analfabetismul și mizeria” pentru segmentul defavorizat al societății.

Concluzia și morala nu pot fi redată mai convingător decât prin înseși cuvintele Magistrului Babeș: „Credem

util de a introduce în jurnalul nostru o rubrică asupra cercetărilor și descoperirilor făcute în România, care au fost uitate și neglijate în literatura științelor medicale.

Este într-adevăr curios de a vedea cum lucrurile și descoperirile noastre îmbrățișate mai întâi cu bună voință sunt repede uitate pentru a face loc cercetărilor ulterioare”.

O atare «rubrică» s-a încheiat și în aceste rânduri, reamemorând câteva din virtuțile și dezideratele, împlinirile și neîmplinirile Magistrului Babeș, personalitate de prim rang a epocii „eroice” sau, după cum o numea Valeriu L. Bologa, „etapa creatoare” a medicinei românești.

Lecția lui Babeș

Datoria memoriei. La Budapesta ori Viena, Berlin ori Heidelberg, la Strasbourg ori München, Paris ori Londra, ar fi fost strălucirea «străinului» Babeș alta decât a fost la București ori la Cluj, printre ai săi ?

Lecția zilei pare să fie tocmai aceasta: valoarea sacrificiului unei conștiințe științifice profund europene, dar pe deplin atașată realităților românești, a unei conștiințe profund românești, dar pe deplin ancorată în spiritul european pe care, cu orice preț, l-a dăruit, ca pe o lumină salvatoare, conaționalilor săi.

În plus, în Testament, a trecut pe tinerii cercetători talentați printre moștenitori săi. (Fig.7)

Datoria memoriei față de țară și propășirea ei a prevalat, de fiecare dată, la Victor Babeș, care ar trebui, în această perspectivă, să redevină, să rămână, un model în contem-

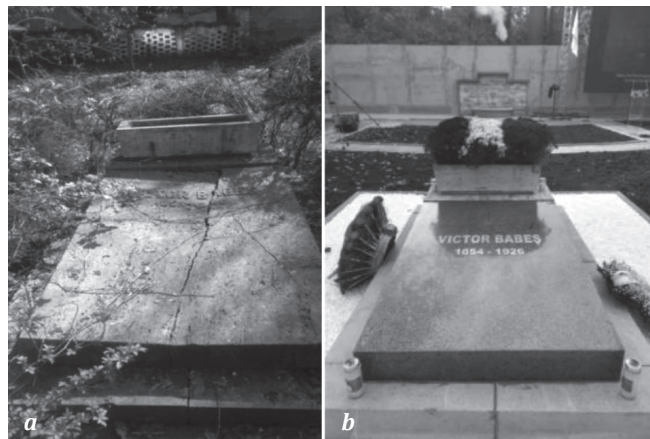


Fig.10.București. Mormântul lui Victor Babeș de la Institutul Național Victor Babeș: a. așa cum se prezenta în 2015; b. refăcut în 2018 de MAPN. (Sursă: Emanuela Schweningner).

poraneitatea esențială a personalității sale, care „a sfințit locul” obârșiei. (Fig. 10)

Observăm că, într-o lume ce se vrea obiectivă, critică, dreaptă și imparțială, iconoclastul este la el acasă. Cu toate acestea, modelele puse post-mortem în discuție s-au statornicit prin ceea ce au dăruit bun lumii, nu prin erori sau inadvertențe, chiar dacă vor fi existat. Datoria memoriei este de aceea tot mai greu de îndeplinit cum se cuvine: față de înaintași, față de identitatea culturii și civilizației noastre, față de noi înșine, călători mereu către idealuri tot mai diferite.

PROFESORUL DR. FLOREA MARIN DESPRE MARELE PROFESOR DR. IULIU HAȚIEGANU

Stefania Kory Calomfirescu, membru de onoare al Academiei de Științe Medicale,
Doctor Honoris Causa, Cluj-Napoca

ÎN MONUMENTALA sa operă de istoriograf, Profesor Dr. Florea Marin s-a adresat tineretului. Dânsul spunea că "Tineretul nostru și îndeosebi cel din sectorul medical trebuie să știe că a fost precedat de oameni demni de cel mai înalt respect, care au clădit pe umerii lor, adesea obligați să învingă obstacolele inimaginabile, o școală românească clujeană, de mare prestigiu național și internațional, pe care în același timp au făcut-o și cu voie bună, specifică poporului nostru, fără vanități deșarte și respectând pe cei de la care au învățat, pe cei ce-i învățau, pe cei ce-i îngrijeau, indiferent de etnie, limbă sau credință religioasă".

Unul dintre aceștia și cel mai de seamă a fost strălucitul Profesor Dr. Iuliu Hațieganu, iar din pleiada de profesori străluciți au mai făcut parte și alții, ca: Profesorul Ioan Goia, Profesorul Iacob Iacobovici, Profesorul Victor Papiilian, Profesorul Iuliu Moldovan, Profesorul Valeriu Bologa și alții.

Mi-a plăcut foarte mult felul cum l-a descris pe marele Profesor Iuliu Hațieganu, pe care l-am cunoscut în primul meu stagiu de externat clinic, la Clinica Medicală III.

Iată ce dânsul spunea " Profesorul Dr. Iuliu Hațieganu a fost un mare OM, un mare medic, Profesor, om de știință, creator de școală, educator și om de cultură, dar Profeso-

rul Iuliu Hațieganu a fost și un mare gânditor, un filosof, un iubitor de artă și natură și a fost mai presus de toate, un mare prieten și un iubitor de oameni."



IULIU HAȚIEGANU

Profesorul Iuliu Hațieganu a demonstrat, prin fapte și prin întreaga sa viață, crezul că medicina este știință și conștiință, că învățământul este știință, pedagogie, artă, educație și cultură, că activitatea socială a medicului, a dascălului, a educatorului nu este altceva decât materializarea idealului, a iubirii de oameni, de glie și de popor.

Profesorul Iuliu Hațieganu - așa cum l-a descris Profesorul Florea Marin - a fost în vremea sa, și continuă să fie, un exemplu și o sursă inepuizabilă de inspirație, de cercetare științifică, de dăruire și de angajare, un tezaur de tradiție clinică, științifică și umanistă.

A avut o minte clară și o inimă caldă de medic.

A fost și un precursor în medicină, un vizionar, un întemeietor și șef de școală medicală, o personalitate fascinantă și de aceea, pe drept cuvânt, a fost supranumit "Hipocrate al românilor", "pisc al medicinei românești", "Everest al medicinei noastre interne", "Eminescu al medicinei românești", "vizionar" ș.a.m.d.

Profesorul Hațieganu spunea că elitele fac posibilă opera de educație a unei națiuni, fiindcă elitele sunt purtătorii de lumină și de vigoare.

Prin ele neamul înaintază spre cucerirea luminii spirituale.

Profesor Florea Marin a arătat că Profesorul Iuliu Hațieganu a fost unul din oamenii deosebiți care se nasc rar, în orice colț de pe pământ, dat atunci când apar ei sunt providențiali pentru populația în mijlocul căreia au apărut.

În cazul Profesorului Dr. Iuliu Hațieganu a fost pentru medicina pe care a oficiat-o în Transilvania.

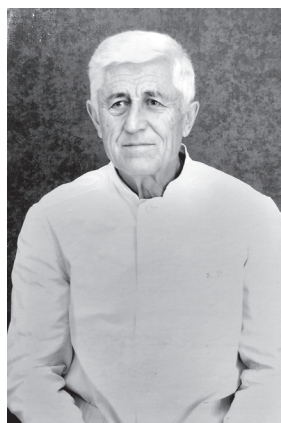
Ei influențează soarta oamenilor și națiunilor, zeci ori sute de ani, sau chiar milenii.

Se spune că exemplul dat de oamenii mari și buni nu se pierde, ci trăiește și vorbește tuturor generațiilor care urmează (după Samuels Smiles).

Opera dlui Profesor Florea Marin, tot ce a creat de-a lungul vieții sale (fiindcă a elaborat 52 de volume ca unic autor sau prim – autor și alte 20 de volume în calitate de colaborator, plus autor și colaborator la peste 300 de lucrări științifice) rămâne drept o operă monumentală, grandioasă și trainică peste timp, de foarte mare valoare pentru Școala Medicală Clujeană și pentru istoria medicinei românești.

PORTRET ANIVERSAR DR. VALER DRAGOȘ – LA 90 DE ANI

Dr. Felix Marian, Baia Mare



S-A NĂSCUT în 25 iunie 1931 la Finteușul Mare (jud. Maramureș). A urmat Liceul „Gheorghe Șincai” din Baia Mare, absolvind în 1951, apoi Institutul de Medicină și Farmacie Cluj – promoția 1957.

Între anii 1957-1958 a fost medic stagiar la Spitalul Orășenesc Baia Mare. Din anul 1958 până în 1962 a lucrat ca medic de medicină generală la Spitalul Mixt rural din Ocna Șugatag.

A devenit medic secundar la secția Chirurgie a Spitalului Orășenesc Baia Mare până în anul 1965, fiind numit și medic inspector la Secția Sanitară a orașului Baia Mare. A obținut gradul de medic specialist chirurg în 1965 și investit cu conducerea noului Spital Județean aflat în construcție până în 1970. A ajuns medic primar chirurg în anul 1978, continuându-și activitatea în același loc de muncă, numit șef de secție chirurgie generală între anii 1994-1996.

S-a pensionat în 1998 după mai bine de patru decenii de activitate prodigioasă. Dar a fost rechemat și a lucrat ca medic primar chirurg la Ambulatorul de Chirurgie a Spitalului Orășenesc din Baia Sprie până în 2005.

A fost fondatorul și directorul primei Policlinici cu plată din județul Maramureș (actuala Policlinică „Sf. Maria” din Baia Mare) în anul 1984.

De-a lungul zecilor de ani a avut o bogată activitate științifică. A prezentat numeroase lucrări la simpozioane și congrese de specialitate.

A publicat articole în revista „Chirurgia” – „Insuficiența renală acută în chirurgie” (1966), „Volvulus gastric cronic” (1977) și altele.

De asemeni a publicat materiale în presa centrală și locală pe teme medicale. În ziarul „Graiul Maramureșului” a condus rubrica „Opinia medicului”. La fel a avut o serie de articole în revista „Maramureșul Medical”.

A fost un pasionat sportiv pe vremea studenției, fiind unul din cei mai valoroși atleți ai acelor ani. A obținut numeroase diplome, trofee, viața sa fiind legată de sport, dovedind apartenența sa la familia atletismului universitar din Cluj și la Atletismul românesc.

CALENDAR 2021 DE ISTORIA MEDICINEI ȘI FARMACIEI (III)

Farm. pr. Maria Gabriela Suliman, București (SRIF, ISHP)
Ist. Antoaneta Lucasciuc, București (SRIM, ISHM)

Calendarul ciumei

1796, iulie 1, București (225 ani) – La marginea Capitalei, în Dudești, se deschide un spital pentru izolarea ciurmaților [1].

Din istoria medicinei

1836, aug., București (185 ani) – La Spitalul militar de la Mihai Vodă sunt create secții aparte pentru boli interne și chirurgie [1].

După multe cereri și neînvoiri, începe construcția unui spital orășenesc ...

1836, sept. 16 (185 ani) – În jud. Neamț, Comitetul Sănătății din Principatul Moldovei s-a adresat lui Kirio Kir Veniamin, Mitropolitul Moldovei, să aibă în vedere construcția unui spital pentru locuitorii Târgu-Neamțului, „care n-au nici doctor, nici măcar spițerie”; această cerere era legitimă „întrucât Târgu se afla în proprietatea Sfintelor Mănăstiri Neamțu și Secu”.

Ani de zile cererile s-au repetat fără a primi un răspuns favorabil; unul dintre acestea spunea clar că „nu v-a înființa Spitalul din Târgu-Neamțului, până când, mai întâi nu va isprăvi bolnița din Sfânta Mănăstire Neamțu”, care a ars în **1841**; o parte împreună „cu toată bolnița veche”, aceasta fiind ridicată încă din **1791**, „în care erau îngrijiți călugării bătrâni și bolnavi, precum și mireni” dar „și bolnavi chinuți de diferite duhuri, ce nu aveau unde să-și plece capul și-i îngrijea într-un spital aparte (bolnița de alienați)”.

1846, sept. 16 (175 ani) – La această dată, prin Teofan Cristea, ieromonahul Mănăstirii Neamț începea zidirea spitalului din Tg. Neamț, „când au fost contactați maestrii pietrari din Cernăuți” [2].

1851, iulie 1, Iași (170 ani) – Apare „Foaia Societății de medici și naturaliști din prințipatul Moldovei”, sub redacția dr. C. Vârnăv (până în 1853) [1].

Medici cu funcții mari, dar cu o biografie scurtă...

1851, iulie 20 (170 ani) – S-a născut dr. Antonini Elie (Ilie), despre care dr. V. Gomoiu ne spunea că „în 1876, luna Mai, locuia în București, pe str. Știrbei Vodă 28”.

1881, mai 10 (140 ani) – A fost decorat cu „Steaua României”; sub semnătura sa a apărut „Călăuza sănătății în timp de coleră” (1883, Craiova).

În 1897 era numit medic primar al Craiovei și se număra printre participanții la Congresul Internațional de la Moscova.

O altă teză de la Facultatea de Medicină din București

1856, iulie 20 – 165 ani de la nașterea dr. Zarembo M., care a susținut Teza nr 153, cu subiectul „Tratamentul accidentelor sifilitice prin fumigațiuni cu cinabru”. Teza are 15 observații și 6 tabele, care l-au ajutat „să insiste asupra

rezultatelor fumigațiilor”, despre care astăzi știm că erau toxice și efectul terapeutic nul [3].

Prima ședință, prima consfințire a celei mai nobile Societăți

1876, iulie 15, Spitalul Colțea, București (145 ani) – A avut loc „întrunirea membrilor fondatori (...) când se adoptă Statutul Societății Române de Cruce Roșie”; tot atunci a fost ales și „primul Consiliu format din: Dimitrie Ghica-președinte, Carol Davila-vicepreședinte, N. Kretzulescu, C.A. Rosetti, I. Ghica, Androcle Fotino, Iuliu Teodori ș.a. – membri”.

1876 (145 ani) – În timpul Războiului Sârbo-Turc dr. C. Davila „a trimis vecinilor noștri un mic spital mobil cu opt medici militari (și doi farmaciști) și cu material sanitar pentru îngrijirea răniților”.

1976, București (45 ani) – Cu ocazia Centenarului „Crucii Roșii” pe zidul Clinicii de Radiologie s-a pus o placă comemorativă [4].

Reviste

1881, iulie 1, Iași (140 ani) – Apare revista „Contemporanul”, tribună a ideilor înaintate, în care au fost publicate multe articole de interes medico-biologic [1].

Marele muzician George Enescu, mobilizat sanitar pe frontul Primului Război Mondial

1916, aug., București (105 ani) – Intrarea României în război va chema tinerii bărbați să apere țara și dintre aceștia a făcut parte dirijorul și violonistul-compozitor George Enescu, care împlinise 35 de ani. A fost mobilizat ... ca sanitar! „O fotografie din acea vreme ni-l arată în mijlocul personalului medical al Spitalului militar de răniți” (Muzeul „George Enescu” din București).

Marele Cartier General al Armatei române i-a schimbat rolul de sanitar și a fost îndreptat atât la București cât și după retragerea în Moldova, să-și folosească vioara și arculus pentru terapia bolnavilor și răniților din spitale: maestrul a dat primul exemplu și, totodată, a alcătuit o orchestră, „obținând mobilizarea pe loc a tuturor muzicienilor de care avea nevoie”. Instrumentele fiind deficitare au fost împrumutate de la Conservatorul ieșean, iar în localul uzinei Teatrului se făceau repetițiile. Din ianuarie 1917 în sala Teatrului Național din Iași au fost prezentate 28 de concerte ale acestei orchestre; sumele obținute prin vânzarea biletelor, partea cea mai mare fiind oferită Marelui Cartier Militar, care urma să o distribuie spitalelor și refugiaților. Maestrul G. Enescu nu a primit nici o retribuție materială. Dar marea răsplată a fost bucuria pe care a dat-o auditorilor în suferință: Terapia muzicală (Meloterapia) [5].

Farmacia românească în anul 1921 – (100 ani):

Iul. 29 – Se publică legea sancționată cu decretul nr. 3508 pentru suspendarea art. 122 din legea sanitară relativ la acordarea concesiunilor de farmacii. (În urma acestei legi excepționale, valabile patru luni, au fost înființate cu

drept personal 181 noi farmacii: Moldova și Muntenia 131, Bucovina 9, Transilvania 15, Basarabia 26, din cele 304 concesiuni acordate, dar nedeschise în timpul prevăzut);

Decret regal nr. 2754 privind uniforma ofițerilor, printre care și cea a celor sanitari (medici, farmaciști, veterinari), precum și a elevilor (studenților) Institutului medico-militar;

Iul. 30 – Se publică legea pentru organizarea *Casei Muncii* C.F.R., promulgată cu Decretul regal nr. 3480 (Casa va putea înființa și întreține din veniturile sale, pentru folosința personalului căilor ferate române de orice categorie, printre altele, farmacii și depozite deservite de farmaciști. Un regulament al legii se va publica cu decretul nr. 4423/31 oct. 1922);

Aug. 9 – Se publică decizia ministerială nr. 799 relativă la examenul coloneilor de rezervă pentru obținerea gradului de general de rezervă (printre care și farmaciștii);

Aug. 14, Cluj – Are loc adunarea de constituire a *Asociației droghistilor din Transilvania și Banat*, cu sediul în Cluj;

Aug. 19 – Jurnalul Consiliului de miniștri nr. 2385, aprobat cu Decretul regal nr. 1335/21 martie 1922, prin care se încuviințează instituirea unei comisii interimare la orașul Constanța, din care face parte ca al doilea vicepreședinte Niculae Rigani; **Sept. 1** – Consiliul sanitar superior acordă, prin Jurnalul nr. 618, cu anumite condiții, dreptul de a practica tuturor profesioniștilor din teritoriile alipite, cu diplome sanitare obținute la universități străine recunoscute;

Sept. 11/oct. 2, București – Are loc expoziția și târgul de mostre ale industriei românești, la care expun și unele unități chimico-farmaceutice, precum laboratoarele: *Flora* (București), *Zea* (Cluj), *Dr. A. Urbeanu* (București);

Sept. 13 – Jurnalul Consiliului de miniștri nr. 3180, aprobat cu Decretul regal nr. 1335/21 martie 1922, prin care se încuviințează instituirea unei comisii interimare la orașul Dorohoi, din care face parte ca membru Constantin Panaitescu;

Sept. 18, Constanța – Ia ființă *Uniunea ziaristilor dobrogeni* din inițiativa lui Ioan Berberianu;

Sept. 24 – Decizia ministerială nr. 1034 relativă la fixarea de diferite alocații pentru materiale necesare spitalelor militare, infirmeriilor, farmaciilor etc. [6].

Beneficiari români ai burselor de studii în SUA

1926, sept. 17, București – SUA (95 ani) – De la această dată și până la 2 oct. 1927, pe baza unei riguroase corespondențe s-a stabilit durata cursurilor de perfecționare a **dr. Ion Ciocârlan**, „diurnist în Direcția igienei și medicinei preventive din Ministerul Sănătății” și în această calitate dar nu mai puțin și pentru „buna stăpânire a limbii engleze” a fost trimis cu bursă la Școala de igienă și Sănătate publică de la Universitatea „John Hopkins” din Baltimore, unde se desfășurau cursurile pentru bursierii străini.

Congrese internaționale

1981, aug. 26-sept. 3, București (40 ani) – A avut loc cel de-al XVI-lea Congres Internațional de Istoria Științei, la care și-au adus contribuția și medicii: Gh. Brătescu (*In Defence of Health*); Victor Săhleanu și Victor Sahini (*The History of Science in Romania*); Ion Horațiu Crișan (*The*

Geto-Dacians Tehnoscience Thinking and Creativity); Radu Iftimovici (*The Need to Communicate*); Ștefan Milcu (*A Fundamental Work*) [7].

Comemorări

†**1541, sept. 24, Salzburg** – 480 ani de la moartea **medicului Philippus Paracelsus** (Theophrastus Bombastus von Hohenheim) (n. 1493, nov. 11, Einstdeln), fizician, alchimist, astrolog, teolog, filozof, inițiatorul mișcării iatrochimice.

A introdus pentru prima oară aparatul de distilare prin antrenare cu vapori de apă, inventat de el, a preparat hidrogenul din oțet și pilitură de fier și a sintetizat eterul etilic din etanol și acid sulfuric; considerat părintele toxicologiei [8].

†**1836, aug. 25, Berlin** – 185 de ani de la moartea **dr. Christoph Friedrich Wilhelm Hufeland** (n. 1762, aug. 12, Langensalza), eminent practician al timpului său în Germania, medicul regelui Prusiei. A avut pacienți faimoși ca Goethe, Herder, Schiller și Wieland; prieten apropiat cu Samuel Hahnemann; a introdus francmasoneria în Göttingen (1783).

Cea mai cunoscută scriere a sa este „*Kunst das menschliche Leben zu verlängern*” („*Arta de a prelungi viața*”), **1796**, Jena, în 1805 titlul a devenit „*Makrobiotik*” („*Viața de mari dimensiuni*”), din care s-a inspirat și Goethe în excepționala sa operă „*Faust*”, când vorbește despre ... bătrânețe sau despre „*prețul tinereții fără bătrânețe*” [9].

†**1891, aug. 30, București** – 130 ani de la moartea lui **Emanoil Bacaloglu** (n. 1830, apr. 29/11 mai, București), fizician, chimist și matematician

În 1848 a participat la Revoluția din Țara Românească; în **1856** a plecat la studii în Germania, la Universitatea din Leipzig (chimie experimentală, astronomie, meteorologie, mineralogie, optică, matematici, filozofie); licența în fizică la Facultatea de Științe de la Sorbona (1858); prof. de chimie la Școala de Medicină și Farmacie a dr. Carol Davila (**1861**, mai); prof. secundar de matematici la Colegiul Sf. Sava din București, unde a inițiat primele cursuri de matematici superioare; prof. de fizică la Facultatea de Științe a Universității din București (1864-**1891**). Membru al Academiei Române (1879), a participat la fondarea Athenului Român (1885-1888), a Societății Române de Științe (1862), al cărui președinte a devenit în 1890, a Societății de Științe Fizice și Matematici (1865), a Societății Române de Geografie, la introducerea electricității în București, prin instalarea primei termocentrale electrice (1882) [10].

†**1911, iulie 2, Panciu** – 110 de ani de la moartea **farmacistului Anton Căpățână** (n. 1843, ian. 17, Cernăuți), elevul lui Aron Pumnul și coleg cu Mihai Eminescu, a făcut practica în farmaciile „*Minerva*”, a lui J. Thorzewsky din Mihăileni și „*Înger*” a lui J. Schmeltz din Botoșani (1860-1863), obținând titlul de asistent, apoi a urmat studii academice la Universitatea *Ludwig Maximilian* din München, devenind magistrul în farmacie (1869).

Revenit în țară a obținut dreptul de liberă practică (1869, aug. 27); a primit prin concurs, la 12 ian. **1871**, concesiunea de a înființa în Panciu, jud. Putna, farmacia „*Sfântu Constantin*”, devenită model prin organizarea sa; i-a fost recunoscută calitatea de cetățean român (1889); membru al PNL, a făcut parte din consiliul comunal al orașului (**1901**, apr. 8); a obținut și dreptul de a înființa o farmacie

filială în com. Soveja, jud. Putna (1904); primar al orașului Panciu (1907-1911). Din prima căsătorie a avut o fiică, Elvira și trei fii: Alexandru, dr. farmacist (1873-1933), Aureliu, consilier la Înalta Curte de Casație, ministru de Justiție și Adolf, farmacist și dr. în drept (1884-1972) [11].

†**1916, iulie 13/26, Viena** – 105 de ani de la moartea **chimistului Nicolae Teclu** (n. 1839, oct. 18, Brașov)

Inițial a studiat ingineria și arhitectura, iar apoi chimia; ulterior și-a continuat cariera devenind profesor de chimie generală și chimie analitică la Viena. A avut o contribuție substanțială la dezvoltarea chimiei mondiale. Unul dintre subiectele cercetate de el a fost flacăra, realizând un arzător (bec) performant, ce a păstrat numele de „*Bec (arzător) Teclu*”, fiind superior „*becului Bunsen*”. Membru titular al Academiei Române (1879); domeniile studiate de el au fost rezistența hârtiei și a fibrelor lemnoase; pigmenți minerali; uleiuri utilizate în pictură și combustia gazelor [12].

†**1931, iulie 8, București** – 90 ani de la moartea **lt. (r) farmacist Wilhelm Graeser** (n. 1865, iunie 3, Mediaș)

După studii primare și gimnaziale finalizate în orașul natal, s-a înscris la Școala superioară de farmacie din București (1879), executând practica de trei ani, în farmacia „*Minerva*” din Giurgiu, proprietatea lui Martin Binder; a susținut examenul de asistent cu nota „*prea bine*” (1886); a obținut licența în farmacie cu nota „*binișor*” și libera practică (1890).

A făcut stagiul militar de un an la Spitalul Militar Central din București, ca farmacist de batalion stagiar (sublocotenent), iar după depunerea examenului de sfârșit de stagi, a fost avansat la gradul de farmacist de regiment (locotenent) și trecut în rezervă la corpul 2 armată (1894); tot în acest an a fost împământat cu dispensă de stagi. Diriginte-arendator al farmaciei „*Biserica cu Sfinți*” din București (1894-1897); din 1901 proprietar-diriginte al farmaciei „*Heliade*” din Capitală; membru activ al Societății farmaciștilor din România și al Societății „*Centrala*”; înmormântat în cimitirul „*Evangelic*” [13].

†**1931, iulie 9, București** – 90 ani de la moartea **col. farmacist Constantin Merișanu** (n. 1864, ian. 17, Buzzești, jud. Teleorman), chimist expert (1899), șef al Laboratorului de chimie al armatei (1.10.1907), farmacist-șef al armatei (1.04.1909-30.09.1921), fondator al Asociației generale a corpului farmaceutic (1899). A fost ales membru în Comitetul consultativ sanitar al armatei (1912), comisia tehnică de pe lângă Ministerul Armatei, Comisia chimico-farmaceutică, Comitetul de conducere al Societății farmaciștilor din România și al *Revistei Sanitare Militare*; înmormântat în cimitirul *Sfânta Vineri* din Capitală [14].

†**1931, iulie 19, București** – 90 de ani de la moartea **prof. dr. Nicolae Paulescu** (n. 1869, nov. 11, București), descoperitorul „*pancreinei*”

În 1900 este nominalizat ca profesor la catedra de Fiziologie, pe care o înființează în cadrul Facultății de Medicină din București și pe care o va conduce până la sfârșitul vieții. Publică în «*Archives internationales de physiologie*» (1921, aug.), rezultatele cercetărilor sale privind izolarea unui hormon pancreatic cu efect hipoglicemiant, pe care l-a denumit „*pancreină*”, similar insulinei.

A fost înhumat în Cimitirul *Bellu*, figura 15, pe soclul tombal a fost ridicat un cap de Crist, încoronat cu spini, opera sculptorului D. Paciurea.

2001, august 31, București (20 ani) – A fost dezvelită statuia lui Nicolae Paulescu, de lângă Facultatea de Medicină, în prezența președintelui Federației Internaționale de Diabet, Sir George Alberti [15]

†**1936, iul. 30, Agigea, jud. Constanța** – 85 de ani de la moartea **prof. biolog Ioan Borcea** (n. 1879, ian. 13, Buhociu, jud. Bacău), membru corespondent al Academiei Române.

A fost una din figurile proeminente de biologi români, alături de Emil Racoviță, Victor Babeș, Paul Bujor ș.a., contribuind la dezvoltarea științei pe plan mondial, a adus o contribuție hotărâtoare la orientarea și dezvoltarea activității științifice în domeniul zoologiei și hidrobiologiei în România. În afară de activitatea didactică desfășurată timp de trei decenii ca profesor de zoologie la Universitatea din Iași, a fost un animator și organizator al cercetării științifice din România. Părinte al oceanologiei românești, a îndrumat numeroase serii de studenți și a publicat peste 130 de lucrări științifice în domeniile: Hidrobiologie marină, Entomologie și Biologie generală; a înființat Stațiunea zoologică marină de la Agigea (1926), pe care a condus-o ca director timp de un deceniu [16].

†**1936, aug. 21, Galați** – 85 de ani de la moartea **col. farmacist Anton Basarabeanu** (n. 1872, apr. 22, Focșani)

A luat parte la campania din Bulgaria (1913) și la primul război mondial, a activat la corpul 2 armată, Depozitele sanitare ale marinei, corpul Depozite fluviale Galați; a publicat „*Noțiuni generale elementare de farmacie pentru agenții sanitari, infirmieri și moașe*” (1929, București). I s-au acordat distincțiile: ordinul „*Coroana României*”, în grad de cavaler; medalia «*Avântul Țărei*»; crucea „*Meritul Sanitar*” cl. II; ordinul „*Coroana României*” cu spade în grad de ofițer; „*Semnul Onorific de Aur*” pentru serviciul militar de 25 de ani împliniți; ordinul „*Steaua României*” în grad de comandor [17].

†1941, iulie 23, Piontronska, Ucraina (80 ani) – A murit eroic medicul bucovinean Ștefan Chibici (n. 1900, sept. 6) „*în timp ce-și pansa răniții la postul său de prim ajutor pe câmpul de luptă*” [18].

†**1946, iulie 16, București** – 75 de ani de la moartea **prof. dr. Dimitrie Bagdasar** (n. 1893, dec. 17, Roșiștei, jud. Vaslui), promotorul neurochirurgiei românești. Absolvent al Facultății de Medicină din București (1919), devine doctor în medicină și chirurgie, cu teza „*Contribuții la studiul sindromului parkinsonian postencefalitic*” (1921).

Se formează ca neurolog, cu prof. Gh. Marinescu (1918-1921) și cu D.I. Noica (1922-1926); se specializează în neurochirurgie la Spit. „*Peter Bent Brigham*” din Boston, cu prof. H.W. Cushing (1927-1929); medic primar chirurg la Spitalul din Jimbolia (1929-1931) și din Cernăuți (1931-1932); primul serviciu românesc de neurochirurgie, la Spitalul Central din București, pe care l-a condus până la sfârșitul vieții sale. Conferențiar (1937), profesor de neurochirurgie la Facultatea de Medicină din București (1945), Ministru al Sănătății în guvernul dr. Petru Groza (1945-1946); membru post-mortem al Academiei Române (1948); în onoarea sa, numele de „*Dimitrie Bagdasar*” a fost dat Spitalului Central de Boli Nervoase și Mintale din București [19].

†**1946, aug. 26, București** – 75 ani de la decesul **mr. farmacist Gheorghe Blănaru** (n. 1908, martie 23)

Prin decizia nr. 910/26.08.1947 a Ministerului Apărării Naționale, farmacia și laboratorul de biochimie din cadrul Sanatoriului militar „Elena Eraclide” din București au primit numele de „Farmacia maior Gheorghe Blănaru” [20].

†1956, sept. 8, București – 65 ani de la decesul **dr. farmacist, general de brigadă Gheorghe Grințescu** (n. 1878, apr. 26, Petricani, jud. Neamț), farmacist șef al armatei, specialist în plante medicinale, autor al *“Tratatului de Botanică Farmaceutică”*, în 2 vol. (1923), care a primit premiul *V. Adamachi* al Academiei Române (1926).

Prin strădania sa, la 25 apr. 1937, a avut loc ceremonia dezvelirii bustului în bronz al col. Constantin Merișanu, fost farmacist-șef al armatei, așezat în fața Laboratorului de chimie al armatei, din cadrul Spitalului Militar Central din București, executat de sculptorul Ion C. Dimitriu-Bârlad. A primit medalia pentru știință *Cavaler al Meritului Cultural*, iar pentru serviciul militar: *Medalia jubiliară Carol I (1906)*; *medalia Avântul Țării (1913)*; *Crucea Comemorativă a Războiului 1916-1918*; *Semnul Onorific de Aur* pentru 25 de ani de serviciu militar; *ordinul Steaua României* în grad de ofițer; *crucea Meritul Sanitar cl. I* cu distincție de război; *crucea Meritul Sanitar cl. I* de pace; *medalia Peleş*; *ordinul Coroana României* cu spade în grad de ofițer; *ordinul Coroana României* în grad de comandor; înmormântat în cimitirul *Ghencea Civil* [21-22].

†1961, aug. 18, Cluj-Napoca – 60 ani de la moartea **prof. dr. Titu Vasiliu** (n. 1885, mai 8, Hârlău, jud. Iași)

Elev și urmaș al savantului Victor Babeș, a desfășurat o activitate medicală de aproape o jumătate de veac (1919-1961), a condus Institutul de Anatomie Patologică din Cluj, timp de trei decenii; a creat școala de anatomie patologică din Cluj, bazată pe clinică și morfofiziopatologie. A publicat peste 300 de lucrări: monografii, studii, articole și comunicări, dintre care: *Sângele și organele hematopoetice* (1923), *Tumorile țesutului reticulohistocitar* (1953), *Problemele genezei cancerului* (1954), *Boala canceroasă (1956)*; a fost unul dintre animatorii vieții sportive și culturale din Clujul interbelic [23].

†1966, sept 3, București – 55 ani de la moartea **cpt. (r) farmacist Vasile Ionescu** (n. 1919, oct. 1, com. Chiroiri Roșiori, jud. Ilfov)

Fost director general la Direcția Generală Farmaceutică din Ministerul Sănătății și Prevederilor Sociale (16.12.1960-3.09.1966) [24].

†1971, sept. 3, Cluj – 50 de ani de la moartea **acad. Alexandru Borza** (n. 1887, mai 21, Alba Iulia), întemeietorul geobotanicii în România, fondator al Institutului Botanic și al Grădinii Botanice din Cluj (1920) [25].

†1986, aug. 28, Tg. Mureș – 35 ani de la moartea **prof. dr. doc. Josif Spielmann** (n. 1917, mai 9, sat Velcherilul de Câmpie/Miheșu de Cîmpie, com. Răzoare, jud. Mureș)

Sociolog, istoriograf, profesor la Catedra de Medicină Socială și de Istoria Medicinii și Farmaciei de la Facultatea de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș, profesor emerit, conducător de doctorate în domeniul istoriei medicinii și farmaciei, om de mare cultură universală, autor și coautor a numeroase publicații [26].

†1986, aug. 1, București – 35 ani de la decesul **farmacistului Mihai-Vladimir Angelescu** (n. 1925, nov. 14, Turnu-Măgurele), director adjunct al Oficiului Central de Stocare, *“cel mai vechi și cel mai bun cunoscător al proble-*

melor de stocare, prețuit și de subalterni, apreciat și de șefii ierarhici, evidențiat și medaliat» [27].

†1996, iul. 27, Iași – 25 de ani de la moartea **col. dr. Petre Buzatov** (n. 1922, iul. 9, Buzău), pictor

A fost una dintre figurile umaniste care au dat strălucire Iașului, în a doua jumătate a sec. XX. Din 1959 și până la pensionare, a funcționat ca medic primar și director al Spitalului Militar din Iași; paralel cu activitatea medicală, a fost artist plastic și colecționar de artă; iernile și primăverile, și mai ales verile și toamnele surprinse cu lirism în tablourile sale sunt reprezentative pentru pictura ieșeană contemporană; de-a lungul anilor, a colecționat lucrări valoroase din arta românească [28].

†1996, aug. 19, București – 25 ani de la decesul **dr. farmacist Nicolae Macsimescu** (n. 1918, martie 11, București), secretar al Secției de Farmacie din filiala București a U.S.S.M. (1960-1988), *“organizator perseverent și neîntrecut până în prezent al ședințelor științifice lunare și al conferințelor de neuitat ale Municipiului București, câte una între congresele de farmacie”*, eminent practician, clinician și om de știință, a publicat articole în revistele *“Farmacia”* și *“Practica farmaceutică”* [29].

†2011, aug. 7, Baia Mare – 10 ani de la moartea farmacistei Elena Pop (n. 1942, sept. 18, sat Petrilaca, com. Cuci, jud. Mureș), absolventă a Facultății de Farmacie Cluj, internă în Farmacia Institutului de Igienă Cluj (1964-1966), a fost repartizată în jud. Maramureș (Farmacia nr. 11 Baia Sprie; Farmacia nr. 50; 73 și 2 Baia Mare).

La Baia Mare a deschis prima farmacie privată „Helena”, cu un laborator de microproducție farmaceutică (1990), iar în 1992, împreună cu soțul dr. Coriolan Pop, a înființat prima companie farmaceutică *A.C. Helcor*, care în 2011 producea peste 110 produse (60 de medicamente generice din 9 clase terapeutice și 50 vitamine și suplimente alimentare); fundația care-i poartă numele, a organizat un muzeu de istoria farmaciei, cu motto-ul: *„Sănătate, Știință, Educație, Excelență, Caritate”* [30].

†2011, aug. 30 – 10 ani de la moartea **dr. Elvira Stănescu** (n. 1917, martie 13, Râmnicu Vâlcea)

Copilăria și-o petrece pe Valea Lotrului, la Voineasa, dovedind calități vocale, fiind și numită *“privighetoarea de pe Lotru”*, dar a fost oprită de părinți să urmeze o carieră muzicală. A absolvit Facultatea de Medicină din București (1944), repartizată la Spitalul CFR, secția Obstetrică-Ginecologie, iar din anul 1948, urmându-și soțul medic militar, la Spitalul Vișeu de Sus, *“fiind prima femeie ginecolog din Maramureș, iar pentru meritele sale deosebite, înaltul profesionalism, atașamentul față de bolnavi, a fost recompensată de-a lungul anilor cu numeroase distincții, medalii, diplome”* [31].

†2011, sept. 18, București – 10 ani de la moartea **col. dr. farmacist, chimist Constantin Apreotesei** (n. 1912, iulie 23, Străoanii de Jos, jud. Putna)

Inventator, istoriograf de seamă al farmaciei militare românești, oglindite în *„Revista Sanitară Militară”*, *„Farmacia”* și *„Revista de Istoria Farmaciei”* [32].

Aniversări

1791, sept. 22, Newington, Surray, Anglia – 230 ani de la nașterea savantului **Michael Faraday** (†1867, aug. 25, Londra), al treilea copil în familia unui biet fierar, *„strămtorat și bolnăvicios”*. Viitorul savant va demonstra

prin experiențele sale, încă din **1816**, în domeniul fizicii, mai multe fenomene care-i vor păstra numele: „*Efectul Faraday*” – legătura dintre fenomenele optice și cele magnetice (1822); „*inducția Faraday*” – produce o forță electromotoare de inducție și un curent de inducție, pe care le-a prezentat la 24 nov. **1831** la Societatea Regală ca „*Cercetări experimentale*” seria I.

El a oferit cercetătorilor contemporani credibili (ex. J.C. Maxwell) baza unor reale descoperiri științifice și nu în ultimul rând aplicațiile în electrochimie (electroliza apei – experiențele medicului A. Carlisle și ale fizicianului W. Nicholson – 1800) și altele de care beneficiază medicina astăzi [33].

1806, aug. 21, Hilișeu, jud. Botoșani 215 ani de la nașterea **dr. Constantin Vârnăv** (†1877, aug. 21, Iași)

Doctor în medicină cu teza: *Scurtă fiziografie a Moldovei* (**1836**), prețios document pentru istoria medicinei, în care face o temeinică prezentare geografico-medicală a acestui ținut. Proto-medic al Moldovei (1849-1855), lui i se datorează o serie de măsuri pentru îmbunătățirea sanitară a păturilor sărace; profesor de medicină populară la Seminarul de la Socola (1842-1845).

Fiind unul din cei mai activi membri ai Societății de Medici și Naturaliști, a editat *Povățuitorul sănătății și al economiei* (1844), prima gazetă românească de diseminare a cunoștințelor științifice, inclusiv cele medicale în rândul populației; considerat ca unul dintre creatorii terminologiei medicale românești.

1816, aug. 16, Pfaffenschlag, Austria – 205 de ani de la nașterea **prof. dr. Ludovic RUSS senior** (†1888, nov. 14, Pfaffenschlag, Austria)

A obținut diploma de magistru în chirurgie la Jena (**1841**), iar din 1842 s-a stabilit la Iași, unde, timp de aproape o jumătate de veac, a desfășurat o bogată activitate didactică și științifică. A pus bazele Clinicii Chirurgicale din Iași; profesor la Facultatea de Medicină, a contribuit la crearea și dezvoltarea școlii ieșene de chirurgie. Practician recunoscut, a efectuat peste o mie de operații importante, ceea ce i-a adus în epocă faima de cel mai mare chirurg al țării. Profesor și chirurg, a fost, totodată, cercetător și bun organizator al activității medicale: a contribuit la înființarea Spitalului *Caritatea* din Iași (1880) și a Spitalului *Sf. Treime* din Tătărași. Protomedic al Moldovei, a participat ca voluntar (la 61 de ani) la Războiul de Independență din 1877; membru al Societății de Medici și Naturaliști din Iași și a făcut parte din comitetul de redacție al revistei *Progresul medical român* [34].

1856, iulie 1, Brașov – 165 de ani de la nașterea **farm. Heinrich Adolf Friedsam** (†1934, oct. 19, București)

A făcut practica farmaceutică la București, în farmacia „*Leul de Aur*”, a lui Eduard Jul. Rissdörfer (1870-1873); a plecat la Viena, unde a studiat farmacia (1875-1877), a susținut examenul de licență și la 14 feb. 1879 i s-a eliberat diploma de magistru în farmacie; libera practică o obține în țară (6.06.1880). Până în oct. 1882 a funcționat în farmacia lui Eduard Jul. Rissdörfer, apoi a luat în arendă farmacia „*Arabu*”, conducând-o până în 1887, când devine proprietarul acesteia, conducând-o până în 1908, când o vinde lui Gh. Olăvinaru. La 19 feb. 1887 a obținut împământarea cu dispensă de stagiou.

După primul război mondial a preluat conducerea farmaciei „*Crucea Albă*” din Ploiești, unde a desfășurat o ac-

tivitate prodigioasă până la decesul său; înmormântat în cimitirul *Evangelic* din București [35].

1856, aug. 1, com. Râșca, cercul Baia de Criș, comitatul Hunedoara – 165 de ani de la nașterea **farmacistului militar Adam Hențescu** (†1925, apr. 9, București)

Este unul dintre tinerii transilvăneni, care cuprins de entuziasmul național legat de Războiul de independență (1877-1878), vine în România „*la 1 mai 1877 și se înrolează pe 5 mai ca voluntar în Batalionul 2 Vânători din cadrul Diviziei a IV-a, comandată de generalul George Manu*”, avansat caporal la 20 iulie, iar în 30 august în lupta pentru cucerirea redutei Grivița 1 „*a fost grav rănit*” dar a scăpat cu viață; cu gradul de sublocotenent farmacist este trecut în Serviciul Sanitar, iar după război este decorat cu „*Steaua României*” în grad de cavaler.

După absolvirea Școlii superioare de farmacie din București, a obținut licența, libera practică (1880), recunoașterea ca cetățean român și înființarea farmaciei „*Română*” din Caracal (1882), pe care în **1896** o schimbă cu farmacia „*Națională*” de pe Calea Victoriei, colț cu str. Lipsani din București. Pe lângă aceasta a înființat un laborator de produse farmaceutice, premiate cu medalii de aur și diploma de onoare la expozițiile de la București din 1903 și **1906** (*preparate farmaceutice; preparate cosmetice de toaletă și parfumerii*). A fost apreciat ca un profesionist bine pregătit și încă din 30 oct. 1898, este propus de Consiliul Sanitar Superior, să facă parte din „*noua comisie de revizuire a farmacopeei și taxei, formată din N. Măldărescu, D. Grecescu, C.I. Istrati și A. I. Locusteanu*».

A fost acționar fondator (1899) și apoi director la Societatea pentru industria produselor medico-farmaceutice și comerț de droguri „*Centrala*” din București; vicepreședinte și apoi președinte interimar al Societății Farmaciștilor din România (SFR) „*în urma tragicului accident de cale ferată din 31 dec. 1916, de la Ciurea din Moldova, când își pierde viața farmacistul maior (r) Dimitrie Nicolau, președintele (SFR)*”, până la 15 iunie 1919.

A fost președinte al Comisiunii farmaceutice din Direcția generală sanitară (1919-1925) și primul președinte al Federației Române de Șah (1925); veteran în două războaie 1877-1878 și **1916-1918**; înmormântat cu toate onorurile în cimitirul „*Bellu*” [36-37].

1866, iulie 31, Tg. Mureș – 155 de ani de nașterea **naturalistului Zacharia C. Panțu** (†1934, martie 19, București), biolog, botanist, profesor asociat

Ca absolvent al Universității din București, secția de Științe Naturale (1890, nov.), este numit „*ajutor naturalist*” la Institutul Botanic; în această calitate și-a susținut examenul de licență (**1891**, martie) și la 1 iulie a fost numit titular al noului post de „*conservator al Colecțiilor*” de la Institutul Botanic, unde a profesat fără întrerupere timp de 43 de ani, până la deces. A lucrat alături de Prof. Dimitrie Brândză (**1886-1895**), fiindu-i aproape la cursuri, în excursii științifice și în cercetările botanice; datorită meritelor sale, a fost numit „*profesor agregat*” (**1931**). Domeniile botanice în care se înscriu realizările sale sunt etnobotanica, istoria botanicii și flora României, cu capitole de taxonomie și fitogeografie. În domeniul etnobotanicii se înscriu cele două ediții ale *Vocabularului Botanic*, cuprinzând numirile științifice și populare ale plantelor (**1906**, 1929), cele românești din toate regiunile țării, dar și cele germane, franceze, având adăugiri privind valoarea medi-

cinală sau casnică, ca și unele credințe locale; prima ediție cuprindea 3600 de nume și la a doua, s-au mai adăugat încă 1600.

Dintre lucrările sale cităm: *Contribuțiuni la Flora Ceahlăului. I. Regiunea alpină și subalpină* (1901); *Contribuțiuni la flora Bucureștilor și a împrejurimilor sale* (1909); *Contribuțiuni nouă la flora Ceahlăului* (1911); *Tei-Legănat Poveste populară* (1911); *Contribuțiuni nouă la Flora Bucureștilor și a împrejurimilor* (1931); monografii: *Orchidaceele din România* (1915); *Geraniaceele din România* (1931); *Viața și operele doctorului Dimitrie Brândză* (1928) ș.a. [38].

1866, aug. 24, Siret – 155 de ani de nașterea **farmacistului Dimitrie Caba** (†1924, iulie 17)

A făcut studiile liceale la Cernăuți, elev practicant la Farmacia Spitalului „Sf. Spiridon” din Iași (1888); a obținut licența în farmacie (1895, dec. 18) și apoi dreptul de liberă practică; stagiul militar îl face în România și este avansat ca sublocotenent.

Prin decretul nr. 1970/10.06.1902 se deschid noi farmacii, dintre care și a lui D. Caba în localitatea Bujor, jud. Covurlui; din 1921 este proprietarul farmaciei sale din Suceava, dar în 17 iulie 1924 a survenit decesul care a întrerupt prematur o viață și o activitate profesională mult respectată; înhumat în cimitirul Bisericii din orașul Siret [39].

1866, aug. 10, București – 155 de ani de la nașterea **dr. farmacist Nicolae I. Angelescu** (†1942, dec. 11, București)

Dr. farmacist la Universitatea din Lausanne (1893), cu teza „*Recherches chimiques sur la Cyclamines et la Primuline*”; proprietar al farmaciei „*Naționala*” din Găești (1889), apoi al farmaciei „*Hygeia*” (București) până în 1920; membru fondator și președinte al Societății studenților în farmacie (1895); președinte al Societății asistenților în farmacie; chimist expert în Institutul chimic universitar, condus de dr. A.N. Bernath-Lendway; președinte al Societății farmaciștilor din România (1903-1908); vicepreședinte al Clubului farmaciștilor din Capitală; membru în comisia pentru elaborarea ediției a IV-a a Farmacopeei Române (1905-1907) și în comisia pentru redactarea noii taxe farmaceutice pentru grupa „*Preparate chimice*” (1909); a fondat instituția caritabilă „*Familia luptătorilor*”, ales vicepreședinte (1913); membru fondator al societăților anonime pe acțiuni: „*Vinicultura*” (1897), „*Centrala*” (1899), „*Dr. A. Urbeanu*” din București (1919), „*Laboratorul l'Atome dr. N.A. Racoviță*” (1919), „*Granitul*” (1922); membru PNL, consilier comunal la colegiul II al Capitalei (1901) și membru în Camera Deputaților la colegiul II pentru jud. Ilfov (1907).

A publicat mai multe lucrări, dintre care: „*Alcoolul denaturat ca factor industrial*” (1903); „*Acte și documente din trecutul farmaciei în Țările Românești*” (1904); „*În chestia alcoolului denaturat, – răspuns unor defăimători*” (1904); „*Date asupra înființării farmaciilor în România*” (1904); „*Chestiunea esențelor înainte Camerei*” (1908); „*Negustorii de odinioară*”, cu biografii publicate în 25 de broșuri; „*Doctorul Vasile Lucaci, proto-veterinar al Munteniei*” (1934).

I-au fost acordate distincțiile: ordinul „*Coroana României*”, în grad de comandor; «*Bene Merenti*» cl. I; „*Officier de l'Academie Paris*”; medalia jubiliară „*Carol I*” (civil și militar); „*Meritul Sanitar*” cl. I; „*Avântul Comercial*” cl. I;

„*Răsplata muncii pentru biserică*” cl. I; Medalia de argint și colaborator la Congresul și expoziția științifică din București (1903); Diploma Hors concurs cu medalia de aur de la Expoziția generală jubiliară, București (1906); a avut doi fii: Ioan, dr. în medicină și Barbu, chimist; a fost înmormântat în cimitirul „*Bellu*” [40].

1866, sept. 3, Mihăileni, jud. Dorohoi – 155 de ani de la nașterea **mr. (r) farmacist Victor Sergiu Torjescu** (†1917, ian. 7, Fălticeni), erou în Primul Război Mondial. La mobilizarea generală din august 1916 și-a părăsit farmacia, soția și cei cinci copii și a plecat pe front.

Bolnav de tifos exantematic, s-a stins la 7.01.1917 în locuința sa, fiind înmormântat în cimitirul „*Oprîșeni*” din Fălticeni. Numele lui se află amintit pe monumentul din centrul orașului Fălticeni, ridicat de autoritățile locale pentru a cinsti memoria eroilor căzuți în primul și al doilea război mondial [41-42].

1876, iulie 9, Zărnești – 145 ani de la nașterea **lt. (r) farmacist Aureliu Tipeiu** (†1917, apr. 2, Hârlău)

La 1 sept. 1914 a fost avansat sublocotenent de rezervă, iar la 10 mai 1916 îl aflăm la Regimentul 49 Infanterie. Din relatările veteranilor, acest ofițer a luat comanda regimentului, când ceilalți ofițeri căzuseră cu toții, continuând lupta până când a fost rănit. La 1 martie 1917 a fost avansat farmacist lt. (r), însă curând s-a îmbolnăvit grav de tifos exantematic, încetând din viață la spitalul din Hârlău. Post mortem a fost avansat la gradul de farmacist cp. (r), iar la 12 martie 1921, osemintele sale au fost aduse și reînnumerate cu onoruri militare în cimitirul *Bellu Militar* din București. O stradă din Capitală îi poartă numele [43-45].

1876, aug. 27, Moinești, jud. Bacău – 145 ani de la nașterea **col. farmacist Constantin Efstatiade** (†1968, ian. 31, București)

Licențiat în farmacie (1901, dec. 22), i-a fost acordată libera practică la 5 feb. 1902; în timpul studiilor a fost intern al Eforiei spitalelor civile și ales în comitetul Societății studenților în farmacie, fiind pe rând casier, secretar și vicepreședinte; primar, subprefect; decorat cu: Medalia jubiliară *Carol I* (1906); medalia *Serviciul Credincios* cl. I (1909); *Avântul Țărei* (1913) și ordinul *Coroana României* în grad de ofițer (1922); înmormântat în cimitirul „*Ghencea Militar*” [46].

1876, sept. 20, București – 145 ani de la nașterea **prof. dr. în medicină și dr. în științe naturale, col. (r) Theodor Solacolu** (†1940, oct. 7, București)

A urmat Facultatea de Medicină la Paris (1894-1900) și Facultatea de științe naturale din cadrul Universității Sorbona (1898-1901); dr. în medicină cu teza: „*Étude clinique sur un sel soluble de théobromine-l'agurine*” (64 p.) (1901); dr. în științe naturale cu teza: „*Influence de quelques aliments minereaux, sur les fonctions et la structure des végétaux*” (72 p.)

Dr. docent în botanică medicală (1908); conferențiar provizoriu (1914-1919), conferențiar definitiv la disciplina de morfologie vegetală din cadrul Facultății de științe (1919-1921); prof. definitiv la Facultatea de Medicină din București, la Catedra de botanică medicală (1921-1923); prof. la Catedra de Botanică Generală de la Facultatea de Farmacie din București (1924), unde a coordonat disciplina de Botanică Farmaceutică, înființată de el, cât și Catedra de Farmacognozie; decan al Facultății de Farmacie (1936-

1938); președinte al Societății de Științe Farmaceutice din România și al Societății de Botanică Farmaceutică din București (1932); înmormântat în cimitirul *Bellu* [47-49].

1881, aug. 6, Lochfield, Scoția – 135 ani de la nașterea **dr. bacteriolog Alexander Fleming** (†1955, martie 11, Londra)

Este descoperitorul unei enzime naturale care distruge bacteriile – „lizozimul” (1921). Dar cea mai mare contribuție care a avut în vedere reducerea infecțiilor răniților din cel de al doilea război mondial, când descoperirea sa, pe care o comunicase încă din 1928-1929, „efectul de penicilină”, devine viabilă prin testarea celor doi chimiști britanici Ernst Boris Chain și Sir Howard Walter Florey (1940). Este primit în Societatea Regală (1943), înnobilit în 1944 și împreună cu E.B. Chain și Sir H.W. Florey, a primit Premiul Nobel pentru Fiziologie și Medicină (1945) pentru „penicilină”, când a declarat cu modestie: „Singurul meu merit a fost acela că nu am neglijat o observație și că am urmărit subiectul în calitate de bacteriolog” [50].

1881, sept. 1, Tg. Adjud, plasa Răcăciuni, jud. Putna – 140 ani de la nașterea **col. farmacist Teodor Blănaru** (†1940, oct. 5, București)

Licențiat în Farmacie (1903, oct. 28), libera practică (1904, feb. 29); în timpul studiilor intern al Eforiei spitalelor civile din București, a fost vicepreședinte și președinte al Societății studenților în Farmacie. A participat la campania din Bulgaria (1913), iar din 15 aug. 1916 a condus Depozitul sanitar mobil nr. 5; după terminarea războiului a fost farmacist-șef al Corpului 5 armată la Constanța și la Brașov, apoi din 1 oct. 1931 farmacist-șef al Corpului 2 armată.

Decorat pentru faptele sale militare cu Medalia „Avântul Țării”, Ordinul „Coroana României” cu spade în grad de ofițer și „Semnul Onorific de Aur” pentru 25 de ani de serviciu militar [51].

1881, sept. 4, Padina Mică – 140 ani de la nașterea **prof. dr. Ion Vintilescu** (†1954, martie 5, București), biochimist, dr. farmacist (1906), doctor în științe naturale (1910), chimist legist la Institutul medico-legal (1911-1928), profesor universitar la Iași (1913-1916) și București (1916-1947), conducător de doctorate, decan al Facultății de farmacie (1931-1933; 1933-1936; 1941-1944), prodecan (1938), prorector al Universității București (1934/35) și unul dintre primii biografi ai dr. C. Davila.

În paralel cu activitatea universitară a fost și farmacistul șef al Așezămintelor Brâncovenești din Capitală (1912-1941). În cadrul acestei instituții a organizat laboratoare moderne și corespunzătoare pentru obținerea unei producții proprii. Totodată aici prof. I. Vintilescu a creat o veritabilă Școală de formare și perfecționare a farmaciștilor. El a înființat „Cercul de studii farmaceutice” (1921) din Facultatea de Farmacie care a fost transformat, tot la inițiativa sa, în „Societatea de Științe Farmaceutice din România” (1935, ian.), la ambele fiind ales președinte; președinte al Asociației generale a farmaciștilor din România (1935, iun.) [52-55].

1886, sept. 10, Focșani – 130 ani de la nașterea **prof. dr. ortoped Dimitrie Rădulescu** (†1979, București), romancier cu pseudonimul literar *R. Furpa*. În 1916 a participat la Primul Război Mondial în cadrul Spitalului militar 5 mobil. Este reformat definitiv din armată cu grad de căpitan, fiind invalid de război [56].

1901, sept. 29, jud. Brașov – 115 ani de la nașterea **prof. dr. doc. Victor Ciocănelea** (†1993, București), „un corifeu al Școlii de Farmacie Clujene”. În 1929 obține titlul de doctor în farmacie cu mențiunea *Magna cum laude*, cu lucrarea „Extractul de glandă lacrimală și acțiunea sa farmacodinamică”, conducător prof. Gh. Pamfil. Este promovat asistent (1927); șef de lucrări (1928-1934); director tehnic al Laboratorului *Hygeea*-Cluj (1934-1949); conferențiar la disciplina de Industria Medicamentelor și Industria medicamentelor biologice (1949-1952); cercetător șef al secției *Galenică* de la ICCF, București (1952-1956); profesor la disciplina de Farmacie Galenică de la Cluj (1957-1970); reputat conducător de doctorat; redactor coordonator al vol. *Tehnică Farmaceutică* (1969) apărut în 3 ediții [57-58].

1911, aug. 1, com. Mândrești, jud. Râmnicul-Sărat – 110 ani de la nașterea **farmacistului Nicolae C. Tomescu** (†1997, ian. 3, București)

A urmat cursurile Facultății de Farmacie din cadrul Institutului Medico-Farmaceutic Militar (1929-1934); a lucrat ca farmacist căpitan (1934-1942); apoi maior la Depozitul Sanitar Militar, a demisionat și a deschis o farmacie particulară „*Norocel*”, naționalizată în 1949; a continuat să lucreze în mai multe farmacii din București, dar ultimul post a fost farmacia Spitalului Popești-Leordeni, secția Cula, când s-a pensionat (1974) [59].

1921, aug. 8, București – 100 ani de la nașterea **col. farmacist Virgil Lăcătușu** (†1992, București), inspector în Direcția Generală Farmaceutică din Ministerul Sănătății, poet. „Tot ce ieșea din mâna lui (lucrări, fotografii, poezii, desene ș.a.) purta cea mai bună marcă a calității și competenței” [60].

1931, sept. 1, Ciugudul de Sus, jud. Alba – 90 ani de la nașterea **dr. Elvirei Băgăluț** (†2007, iulie 23, Baia-Mare), oftalmolog, «model de profesionalism și de viață exemplară» [61].

1931, oct. 7, Băcești, jud. Vaslui – 90 de ani de la nașterea **farmacistei Lucia Filimon** (†1989, nov. 4, Iași)

Din 1956 și până la trecerea în eternitate, ca farmacist șef și director al Oficiului farmaceutic Iași, a contribuit efectiv la înființarea și organizarea unor farmacii din Iași și din teritoriu. În activitatea practică, a realizat numeroase îmbunătățiri ale unor formule farmaceutice de mare utilitate; a brevetat unele medicamente, realizate după ani de cercetări [62].

1941, iulie, Ploiești – 75 ani de la nașterea **dr. farm. Elena (Petelu) Chindriș** (†1998).

Absolventă a Facultății de Farmacie din Cluj, cu diplomă de merit (1964); intern în farmacie (1964-1967); preparator la Facultatea de Farmacie la Cluj (1967-1968); asistent universitar (1970-1983) la disciplina de Chimie farmaceutică; dr. farmacist (1976) la Cluj, conducător prof. dr. I. Simiti; farmacist primar în laboratorul de Microproducție al Facultății de Farmacie din Cluj (1983-1998). A avut activitate didactică (1967-1983); coautor la „*Caietul de lucrări practice p. I și p. II*”, ed. 1980, Litografia UMF și colaborator la redactarea unor monografii pentru FR ed. X. Activitatea științifică s-a concretizat în 84 de lucrări științifice, 8 contracte de cercetare științifică privind cercetarea calității medicamentului la produsele fabricii Terapia-Cluj. În cadrul laboratorului de Microproducție a răspuns de prepararea unor produse medicamentoase:

„Adenostop”, „Tonobil”, „Regopar”, „Aspirina calcică”, „Vectrolog E.K.G.” și „E.E.G.” [63].

Aniversări-comemorări

1781, feb. 17, Quimper, Bretania, Franța – 240 ani de la naștere și 195 ani de la moartea **dr. René Théophile Hyacinthe Laënnec/René-Théophile-Marie-Hyacinthe Laënnec** (†1826, aug. 13, Kerlouanec), inventatorul stetoscopului [64].

1816, aug. 16/28, Rodna, Districtul Năsăud – 205 ani de la naștere și **115 ani** de la moartea **botanistului Florian Porcius** (†1906, mai 17/30, Rodna, Comitatul Bistrița-Năsăud) și om politic

A colaborat cu D. Brândză la „*Flora Dobrogei*”, revenindu-i precizarea nomenclaturii și a sinonimiilor, alcătuirea cheilor de determinare. El este unul din cei mai de seamă creatori ai terminologiei botanice românești. Pentru meritele sale științifice și pentru faptul de a fi cel mai mare botanist român din Transilvania, de sub Imperiul habsburgic, a fost primit membru în Academia Română (1882) [65].

1841, sept. 6, Craiova – 180 ani de la naștere și 115 ani de la moartea **farmacistului militar Anton Branstetter (Brănescu)** (†1906)

A fost unul dintre farmaciștii militari de seamă, care s-au format în Școala națională de medicină și farmacie condusă de dr. Carol Davila: la 1 mai 1862 a intrat la farmacie (subfarmacist), în 1867 a fost avansat farmacist de batalion cl. a II-a și în 1868 a fost trimis la Berlin pentru specializare. La întoarcerea sa în țară, în 1869 este numit în funcția de pirotehnist al armatei, când aduce mari servicii în această calitate, „*funcție preluată din vreme de la Pruzinsky*”. A participat și în timpul Războiului de independență (1877-1878), „*asigurând calitatea pulberii și munițiilor*”, în dubla funcție de chimist și pirotehnist, «*participând la așezarea torpilelor (minelor) pe Dunăre*». A confecționat și dotat armata sanitară „*cu torțe pentru căutarea răniților pe câmpul de luptă*”, în timpul nopții. În 1878, a fost numit chimist-pirotehnist «*fiind primul în această specialitate militară*». În 1882 a demisionat din armată și a fondat prima fabrică de parfumerie, produse chimice și oleuri eterice. A continuat o remarcabilă activitate de cercetare, „*demonstrând existența filoxerei la vița de vie românească*”, primind funcția de șef-tehnic al Serviciului filoxeric din România. Din 1888 s-a ocupat „*cu cheștiunea terenurilor noastre petrolifere și a izvoarelor de ape minerale, cu agricultura sistematică, pomicultura, vinăria, albinăria, ciupercării sistematice, și mai ales cu viticultura*”. A fost decorat pentru merite deosebite și acte de eroism: ofițer al ordinului „*Coroana României*”, cavaler al ordinului „*Steaua României*”, Medalia de argint pentru 18 ani de „*Serviciu Credincios*” în armata română, Crucea de fier „*Trecerea Dunărei*”, diplome, medalii de aur și argint pentru merite agricole și industriale [66-67].

1846, aug. 24, Galați – 175 de ani de la naștere și 95 ani de la moartea **prof. dr. Mihail Petrini-Galatz** (†1926, sept. 30, Buc.), dermatolog și organizator sanitar, decan al Facultății de Medicină (1912-1914) (1916-1919)

Numit profesor la catedra de histologie și tehnică microscopică de la Facultatea de Medicină din București (1881), când a elaborat „*Tratat elementar de histologie umană, cu tehnica microscopică a elementelor anatomice, țesuturilor și sistemelor*”; profesor la Facultatea de Medicină a Universității din București – Catedra de clinică der-

matologică și sifilitică (1892), când a publicat „*Leccióni de clinica dermatologică*”, Partea I, Buc., 1891; „*Leccióni clinice asupra boalelor de piele*”, Buc., 1892; „*Boalele sifilitice și venerice. Leccióni clinice și memorii originale*», Buc., 1903; „*Tratamentul general al sifilisului*”, Buc., 1910; „*Curs de dermatologie*”, 2 vol., Buc., 1915-1916.

În anul 1900 a avut loc constituirea „*Societății pentru profilaxia și tratamentul gratuit al tuberculoșilor săraci*”, sub președinția lui M. Petrini-Galatz; director general al Serviciului Sanitar din România (echivalentul funcției de ministru al Sănătății de astăzi) (1901-1903), în care calitate a dus o luptă susținută contra bolilor venerice și a tuberculozei, fiind fondator și ani de-a rândul președinte al „*Ligii pentru profilaxia tuberculozei*”; din inițiativa lui s-a clădit sanatoriul Filaret din Capitală, cel care în prezent se numește Spitalul de Pneumoftiziologie „*Marius Nasta*” [68].

1861, mai 11, Brașov – 160 ani de la naștere și 105 ani de la moartea **farmacistului Joseph Adolf Rissdörfer** (†1916, iulie 1, București)

S-a înscris la Școala superioară de farmacie din București (16.01.1878), a făcut 3 ani de practică în farmacia „*Sfânta Cruce*” din Buzău, a obținut diploma de asistent în farmacie (4.10.1880) și a efectuat stagiul în farmaciile: „*Apollo*”, a lui Mihail Bruss, din București, „*Împăratul Severus*”, a lui Wilhelm Bömches, din Turnu-Severin și „*Arab*”, a lui Heinrich Friedsam, din București (1881-1883). A obținut licența în farmacie și apoi libera practică (1886, mai); împământenit cu dispensă de stagiul (1892, mai 4); a efectuat stagiul militar la Spitalul militar din București cu gradul de sblt., după care a fost trecut în rezervă, înaintat la gradul de farmacist cpt. (r) (1894, mai 10); a luat parte la campania militară din Bulgaria (aprilie-august 1913). După decesul unchiului său, Ed. Rissdörfer, a preluat dirigenția farmaciei acestuia, „*Leul de Aur*”, recunoscut ca diriginte-administrator de Direcția sanitară (1897), iar în 1904 a devenit proprietar. A fost casier al Societății farmaciștilor din România; decorat cu medalia jubiliară „*Carol I*” (1906) și medalia „*Avântul Țării*” (1913) [69-72].

1881, ian. 8, Lillo, Spania – 140 ani de la naștere și 85 ani de la moartea **farmacistei Elvira Moragas Cantare-ro** (†1936, aug. 15, Madrid), **călugăriță martiră** întru **Hristos**

La vârsta de 24 ani este prima farmacistă din Spania, cu titlu universitar; în 1915 a intrat la Mănăstirea *Sfinții Ana și Iosif* din Madrid; aleasă stareță, maestra care are în grijă tinerele novice. Războiul civil s-a declanșat la 18 iulie 1936 și chiar în această zi ferestrele bisericilor și mănăstirilor sunt atacate cu pietre; la 20 iulie 1936 trupe de „*necredincioși*” atacă și distrug totul.

1936, aug. 14 – Milițienii – comuniști o descoperă și o obligă să declare în scris unde se găsesc titlurile de proprietate ale complexului mănăstiresc și cer să li se dea obiectele și piesele de valoare. Ea le răspunde prin „*tăcere*” și nu va dezvălui nimic.

A fost arestată și împușcată la **15 August (1936)**, zi solemnă a Înălțării Maicii Domnului. A avut sfârșit de martiră. Procesul de beatificare a început la 22 oct. 1962; Papa a prezidat riturile de beatificare în Piața Sfântul Petru (1998, mai 10); venerată și sărbătorită de Biserica Romano-Catolică în data de **16 august**; este patronul farmaciștilor [73].

1886, iunie 8, com. Dobra, jud. Hunedoara – 135 ani de la naștere și 70 ani de la moartea **farmacistului Gheorghe Cuteanu** (†1951, sept. 2, Brașov)

Proprietarul farmaciei „*Steaua*” din Brașov (1920-1949); director general al Societății anonime chimico-farmaceutice „*Amphora*” (1920-1930); membru în comisiile pentru: întocmirea indexului farmaciilor și drogheriilor din țară și studierea funcționării farmaciei ca instituție (1931); echivalarea diplomelor farmaciștilor cu studii absolvite la universitățile din străinătate (1934-1935).

A fost primar (1927, 1929-1930, 1938-1940, 1944-1946); prefect (1932); președinte al Colegiului farmaceutic filiala Brașov și vicepreședinte al Colegiului general farmaceutic (1944-1947); vicepreședinte al Camerei de comerț și industrie Brașov; membru în Consiliul Casei asigurărilor sociale și în Comisia chimico-farmaceutică; persecutat politic după 1946 [74].

1886, sept. 24, Moseley, Anglia – 135 ani de la naștere și 85 ani de la moartea **dr. Edward Bach** (†1936, nov. 27, comitatul Oxfordshire din Brighwell-cum-Sotwell), bacteriolog, imunolog și homeopat englez

Între anii 1930-1935 a descoperit remediile florale-terapie naturistă, care-i poartă numele. Metoda cuprinde 38 de remedii florale Bach originale, structurate în 7 grupe conform manifestării mental-emoționale, preparate din flori sau crenguțe, din flora spontană, obținute prin metoda soarelui sau a fierberii.

Esențele florale Bach, singure sau în asociere, alese în concordanță cu starea mental-emoțională a persoanei cu o suferință fizică, grăbesc vindecarea și pot fi asociate oricărei metode terapeutice [75].

1901, iulie 9, Lovasberény, Ungaria – 120 ani de la naștere și 45 ani de la moartea **farmacistului Béres Jozsef** (†1976)

În 1910, tatăl său, **Béres János** cumpără o farmacie în Sighetu Marmației, fapt ce impunea formarea sa ca farmacist, la Universitatea „*Franz Josif*” din Szeged. După 1925 revine în țară pentru a-și echivala diploma din Ungaria, apoi va lucra în farmacia tatălui său, pe care o moștenește după moartea acestuia (†1932) până la naționalizare (1949). În 1950 este arestat și deținut timp de 2 ani și jumătate, în lagărele de muncă de la Bicz și Săvinești, fără să i se stabilească vinovăția, „*fără niciun proces*”. Între 1953-1961 și-a desfășurat activitatea ca farmacist la Sighetu Marmației și Vișeu de Sus și diriginte la Câmpulung de Tisa [76].

1901, sept. 29, Horezu – 120 ani de la naștere și 65 ani de la moartea **dr. farmacist Ion Polovrăgeanu** (†1956, martie 20, București)

Absolvent al Liceului „*Carol I*” din Craiova (1922), licențiat al Facultății de Farmacie din București (1928) și doctor în științe farmaceutice al aceleiași facultăți (1933). A fost: farmacist șef și director al Depozitului de Medicamente din Eforia Spitalelor Civile (1939-1940); director al Direcției Materialelor Sanitare (1940-1943) și al Depozitului Sanitar Central (1943-1946); inspector general sanitar în Direcția Înzeștrării din Ministerul Sănătății (1946-1948), când a organizat și condus Laboratorul de Preparate Farmaceutice din acest minister; șeful secției semiindustriale pilot din Institutul de Cercetări Farmaceutice (1948-1954) și director al Institutului de Cercetări Chimico-Farmaceutice pendinte de Ministerul Industriei Petrolului și Chimiei (1954-1956).

A fost membru în: Comisia Medicamentului din Ministerul Sănătății, Consiliul Științific al Institutului de Geriatrie, Comitetul de redactare al Farmacopeei Române, edițiile a V-a, a VI-a și a VII-a, Colegiul de Redacție al revistei „*Farmacia*” și vicepreședinte în Consiliul de Conducere al Uniunii Societăților de Științe Medicale (USSM) [77].

(Bibliografia la autoare.)

Diverse

PE URMELE SFÂNTULUI GRAAL

Dr. Geta Elena Rădulescu, Dr. Claudia Lucia Ionescu, București

MOTTO:

126 – *Iar pe când mâncau ei,
Iisus luând pâine și binecuvântând,
a frânt și, dând ucenicilor, a zis:
Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu.*
127 – *Și luând PAHARUL și mulțumind,
le-a dat, zicând:
Beți dintru aceasta toți.*
128 – *Că acesta este SÂNGELE MEU,
al Legii celei noi,
care pentru mulți se varsă,
spre iertarea păcatelor.*

BIBLIA – EVANGHELIA DUPĂ MATEI. 26, 27, 28

DE MULTE SECOLE ȘI SECOLE, ÎN LUMEA SPIRITUALĂ a unor popoare, se vorbește despre „Complexul simbo-

lism al Sfântului GRAAL”, pornind de la istorie și religie, spre revelație, semnificația încadrându-se în atmosfera Actului Divin. Pentru că – așa cum afirmă cercetătorii din acest domeniu de studii – Sfântul GRAAL reprezintă cupa în care IOSIF din ARIMATEEA, a strâns sângele țâșnit din rana dintre coastele lui Iisus răstignit, făcută de către centurionul (ofițer roman ce comanda 100 de luptători) LONGIN.

Cupă despre care legenda mai spune că, a fost transportată în Marea Britanie în timp, de către un mic grup de credincioși, printre ei aflându-se și NICODIM.

Totuși, despre originea Sfântului Graal, istoricii din domeniu – în frunte cu RIVIERE P. și cunoscuta-i lucrare „SFÂNTUL GRAAL, ISTORIE, SIMBOLURI” – au lansat mai multe variante. Una dintre acestea se referă la faptul că, această cupă sacră ar fi fost tăiată de către îngeri din smaraldul desprins din fruntea lui LUCIFER (latină: LU-

CIFERUS: Purtătorul de lumină, nume dat celui căzut în dizgrație, simbol al îndoielii și negației, alungat de Dumnezeu din ceruri, evocat ca atare de scriitorii romantici). Adevărații îngeri, care nu l-au urmat pe Lucifer în căderea spirituală, au depus smaraldul pe Pământ, ridicându-se la ceruri). Acest smarald amintește de URNA, perla frontală care la HINDUȘI este sinonimă cu cel de-al treilea ochi al lui SHIVA, reprezentând ceea ce se poate numi simțul eternității.

Lucrarea cunoașterii, a iluminării, păstrată în vase sfinte, mai apare și în vestita HAOMA din Iran. Preparate din plante, elixire ce aveau atribuții complexe: soma era socotită remediu universal, iar haoma avea puterea de îndepărtare a duhurilor rele.

Dar mitul recipientului sacru se mai regăsește și în legendele în care se amintește despre cazanul magic al zeului scandinav THOR; la fel și-n vasele funerare egiptene.

În lumea celtică, se identifică, urna Vasului Sacru care apare sub diverse forme: cupă, cazan din aramă ori argint. Astfel, într-o cunoscută legendă, eroul CUCHULAINN, dorea să captureze de pe o insulă misterioasă, CAZANUL SACRU, care conținea „apă vie” și dădea înțelepciune celor ce beau din aceasta...

Demne de semnalat sunt și dialogurile TIMAIOS și CRITIAS ale lui PLATON (127 – 347 î. H.; n. la Atena, filozof grec, unul dintre cei mai mari gânditori ai antichității; întemeietorul Școlii filozofice ACADEMIA), referindu-se la ATLANTIDA (CONTINENT LEGENDAR, dispărut sub apă; situat ipotetic de scriitorii antici, în Oceanul Atlantic, la Vest de Gibraltar) amintea că atlânții înșiși, practicau abluțiunile (spălare rituală pe corp):

„Ei umpleau cu sânge o amforă,
și, după aceea, se stropeau. Apoi,
luând sângele în cupe de aur și
turnându-l peste foc, jurau să judece
în conformitate cu legile înscrise pe coloană.
În final, beau sângele și
dădeau cupa ca ofrandă în sanctuarul
zeului.”

Legenda arthuriană, una dintre cele mai frumoase creații literare ale Evului Mediu, cuprinde poeme despre aventurile miraculoase ale cavalerilor Mesei Rotunde. Astfel, pornind dinspre CAMELOT, regele ARTHUR sau ARTUS (sec. al VI-lea d. H.) regele legendar al celților din BRITANIA, care a luptat împotriva cuceritorilor anglo-saxoni, personaj central în ciclul de romane cavaleriești din secolul al XIII-lea cunoscut sub numele de „CICLUL LUI ARTHUR” sau „CICLUL MESEI ROTUNDE”, după care, în anii noștri s-au făcut nenumărate filme de aventuri și cavalerii săi, pătrund într-o lume de magie, locuri fermecate și unde, prin vitejia lor, ajută poporul și pe toți cei ce-și iubesc glia strămoșească. Dar, întreaga lor vitejie, este direct legată de efectul pozitiv, al MARELUI GRAAL...

Diverse romane cavaleriești ale GRAAL-ului îl mai prezintă pe acesta și sub forme, pe lângă cea tradițională de cupă sau potir, respectiv: un ceanun al belșugului, o tipsie de argint, o piatră căzută din ceruri, o sabie, o suliță, un pește, o porumbiță, purtând în cioc o ostie pentru sfânta comunicătură (ritual considerat ca o taină de toate cele trei mari confesiuni creștine și care constă din gustarea de către credincioși, a vinului și a pâinii sfințite de preot, simbolizând sângele și trupul lui HRISTOS), o lance albă

însângerată, o carte sau o evanghelie secretă, mană cerească, o lumină orbitoare, un cap tăiat etc.

În lucrarea lui CHRÉTIEN de TROYES (1135 – 1190, scriitor francez n. la CHAMPAGNE, autor de romane în versuri, care a trăit în anumite perioade, la curțile seniore din CHAMPAGNE și FLANDRA, a studiat cele 7 arte liberale; debutează cu adaptări și imitări după OVIDIU; dintre operele sale amintim: ART D'AMORS, ERECT ET ENIDE, YVAIN sau CAVALERUL CU LEUL LANCELOT sau CAVALERUL CU CĂRUȚA, PERCEVAL sau POVEȘTEA GRAAL-ului etc.). În LE CONTE DU GRAAL, el este o tavă pe care se află o singură anafură, pentru sfânta comunicătură.

La rândul său, poetul german WOLFRAM VON ESCHENBACH (1170 – 1220) autorul unor lucrări cavaleriești inspirate din lucrările lui CHRÉTIEN de TROYES, scrie poemul PARSIVAL în care, GRAAL-ul este prezentat ca o piatră pură și luminoasă, căzută din cer. Chiar și în romanul cavaleriești anonim PERLESVAUS, apare GRAAL-ul sub cinci forme diferite.

De asemenea, în povestirea poetului burgund ROBERT de BORDON, scris în perioada anilor 1191 - 1200, sub titlul „JOSEPH D'ARIMATHIE”, Graal-ul este prezentat ca fiind potirul folosit de IISUS la Cina cea de taină, în timp ce în lucrarea unui călugăr scrisă în 1215 și intitulată QUESTE del SAINT GRAAL, acesta ia forma unei farfurii, din care FIUL LUI DUMNEZEU a mâncat mielul pascal.

Mai înspre anii noștri, un arheolog italian susține că există numeroase documente care demonstrează faptul că, Sfântul Graal s-ar afla îngropat la Roma, într-o biserică din secolul al VI-lea. De altfel, Pocalul care ar fi fost folosit de IISUS HRISTOS la „Cina cea de taină”, a fost după cum am văzut, secole de-a rândul, subiectul a nenumărate istorii și legende. Ba, ceva mai mult, arheologul italian de recunoaștere mondială, ALFREDO BARBAGALLO, este convins că Sfântul Graal este îngropat într-o încăpăre – un fel de capelă – aflată sub Basilica SAN LORENZO FOURI LE MURA. Una din cele șapte biserici pe care pelerinii le vizitează, atunci când merg la Roma. De altfel, BARBAGALLO a petrecut doi ani studiind iconografia din incinta bisericii și o anume încăpăre a fost descrisă în 1938, cu minuțiozitate de către călugărul capucin GIUSEPPE DABRA, într-un ghid al catacombelor. Astfel, călugărul vorbește despre o cameră de 20 metri pătrați, cu tavan boltit. Într-un colț al ei, exista un fel de pânză deasupra unui craniu uman, spune acesta și care – în conformitate cu un vechi ritual funerar – morților li se dădea să bea. Iar corespunzător celor remarcate de arheolog, pâlnia respectivă este chiar Sfântul Graal...

Totodată, se mai spune că, Papa SIXTUS al VI-lea, a încredințat tezaurul bisericii unui diacon pe nume LORENZO, ucis mai târziu și devenit martir. Dar nimeni nu a mai văzut de atunci Sfântul Graal. Totuși, mai multe legende susțin că, Sfântul Graal, ar mai fi trecut și prin alte țări, inclusiv Marea Britanie. Chiar și romanul de ficțiune al scriitorului DAN BROWN „Codul lui Da Vinci” susține că Sfântul Graal ar fi fost îngropat în „Capela Rosslyn din Scoția”, declanșând o adevărată isterie în rândul turiștilor, care au asaltat zona care până atunci era pustie. Ne gândim ce s-ar întâmpla – sub aspect religios și istorico-turistic – dacă s-ar afla că pe vremea marelui comandant de oști, nobilul român din Transilvania, IANCU DE HUNEDOARA (1407 – 1456) fiul cneazului VOICU de HUNEDOARA, Ban al Severinului, voievod al Transilvaniei, iar din 1446 gu-

vernator regent al Ungariei, SFÂNTUL GRAAL și-a găsit adăpost ascuns, într-o capela din castelul de reședință a acestuia? Pentru că de drept și de fapt, bătrânii acestor locuri vechi românești, preluând ipoteza de la strămoșii lor, spun că, au auzit pentru prima oară de la aceștia, despre „CANA LUI HRISTOS“...

Este doar o ipoteză, ori un adevăr, o minune? Oricum trebuie luat în seamă, ca și vechile origini a celor ce afirmă că s-ar trăgea din... VLAD ȚEPEȘ!

Așadar, putem afirma că nu există doar o singură poveste a Graal-ului, a cărui localizare prezentă încă nu este

bine conturată, el putând fi oriunde, asemenea credinței creștine și i se poate arăta fiecăruia dintre cei ce-l caută – credincioși și istorici – întărind dragostea față de Divinitate sub toate formele sale de manifestare. Sfântul Graal, reprezintă în esență, conștiința omului, credința sa de nezdruncinat în Dumnezeu și sacrificiul suprem al Fiului acestuia, pentru ca oamenilor să le fie mai bine și seminița acestora să se dezvolte în pace și armonie.

Dar rămâne de văzut, dacă, și-n ceasul al 9-lea, au înțeles acest lucru, fiindcă din nefericire, viața onora a demonstrat contrariul! DOAMNE Iartă-ne și Ferește-ne, TE RUGĂM de cele rele! DOAMNE AJUTĂ!

CELE DOUA AMERICI

Prof. Liviu Tătaru, Baia Mare

DUPĂ cum se știe Cristofor Columb a efectuat celebrele sale expediții transatlantice în căutarea unor noi trasee spre India, fără a bănuși ca în direcția pe care a ales-o, nu se află rîvnitul teritoriu al peninsulei hindice, explorat pentru mirodeniile sale, ci un alt continent. A murit cu convingerea reușitei sale. Noile teritorii urmau a fi declarate ca posesiuni ale regelui Spaniei, prin gestul simbolic al arborării drapelului monarhiei spaniole la debarcare. Până când cartograful și navigator florentin Amerigo Vespucci și-a dat seama de eroarea lui Columb și a impus adevărul că era vorba de un nou continent acesta a fost numit „Lumea Nouă”. Supranumele a rămas și după lămurirea de către Vespucci a confuziei prin anul 1500, dar apoi un cartograf german a lăsat posterității numele de America noului continent, cel al adevăratului descoperitor rămânând a fi oferit ulterior doar unei tari și unui fluviu. Orice locuitor al „Lumii Noi” ar fi trebuit numit american. Ulterior, termenul a devenit prea lax și imprecis, crearea de state independente cu nume proprii impunând desemnarea reședinței prin derivarea acestora. Treptat, etnonimul ce a fost tot mai mult identificat cu varianta „american” a fost cel de locuitor al Statelor Unite ale Americii. Istoricul american William Foster constata falsitatea acestei identificări, în cartea „Schiță a istoriei politice a celor două Americi”, publicate la New-York în 1951 și tradusă la noi în 1954 în Editura pentru literatura politica. Afirmă că „Obiceiul pe care îl au cetățenii Statelor Unite de a-și rezerva numai pentru ei numele de „american” este o insultă adusă celorlalte popoare ale Americilor, care, pe buna dreptate, se considera și ele americane” (op. cit., p6). Titlul cărții nu face separația „celor două Americi” pe criterii geografice sau etnice (deși precizarea citată este foarte utilă) ci de istorie politică.

Separăți de restul lumii prin două oceane, „americani” nu au avut nici distanțe abordabile pentru relații strânse și nici unele de limbă și civilizație care să genereze o apropiere la nivel bi ori tricontinental, ca societăți cu structuri identice sau chiar numai apropiate.

Înainte cuceririi Americii de către spanioli, portughezi, englezi, francezi și olandezi, „în rândurile numeroaselor triburi primitive nu exista nici o urma de sentiment național” (idem, pe. 51) Cuceritorii spanioli au ocupat majoritatea Americii de Sud și a celei centrale iar portughezii au început colonizarea uriașelor teritorii de pe fluviul Amazonelor. Doar după ce locuitorii autohtoni sau metiși au declanșat războiul de emancipare, cu

deosebire în a treia lui fază, între anii 1810 - 1825, din cele patru viceregate spaniole: Noua Spanie, Noua Granada, Peru și La Plata, s-au format pe rând statele independente sud și central americane al căror nume s-au dat „națiunilor” lor. Dacă de obicei statul capătă numele după națiune, aici lucrurile s-au petrecut invers; se dădea unui teritoriu eliberat de sub spanioli (respectiv portughezi) un nume, iar apoi populația capătă numele acestuia. Exceptând Caraibe, ce s-au emancipat mai înainte, de sub mai mulți colonizatori, teritoriile celor foste, patru mari colonii spaniole, aveau în comun limba spaniolă, portugheza devenind limba stăpânilor lor iberici în Brazilia. Mai aveau în comun religia catolică, conchistadorii fiind însoțiți de la început de preoți și călugări. Ambele realități nu erau implantate la fel de puternic în rândurile celor cucerite, acestea nefiind la fel de asimilate lingvistic și nici de convertite religios. Națiunile andine erau încă puternic bilingve ori chiar slab hispanizate, și-n același timp practicând un sincretism religios apropiat mai mult de fosta mitologie. Creștinarea lor discutabilă era tolerată numai pentru nu a-i pierde, mai ales că erau majoritari și pe umerii muncii lor trăiau coloniștii albi, stăpânii.

Foster venea cu o apreciere demnă de luat în seamă în amintita lucrare, contrastând cu ceea ce se admite astăzi: „...Statele Unite, încă tinere și slabe, au luat poziție în apărarea noilor republici americane, lucru pe care l-au făcut prin bine cunoscuta Doctrina Monroe”, chiar dacă oficial „guvernul Statelor Unite în timpul războiului revoluționar din coloniile spaniole (a avut) o atitudine de neutralitate” (idem, p. 152) Astăzi unii văd în această doctrină, dimpotrivă, începutul atitudinii hegemoniste a S.U.A față de America Latină. Foster reduce pe drept cuvânt evenimentele evocate la un război revoluționar anti colonial și nu le identifica cu o revoluție. Liderii ei nici nu se gândeau la reforme economice și sociale radicale, pentru că aparțineau clasei marilor proprietari de pământ. Socotindu-se autohtonizați prin înaintașii lor conchistadori, ei îi considera pe trimișii Madridului ca exploatare coloniali, ce trebuie alungați. Nu urmăreau mai mult, considerându-se patrioții ce trebuie să conducă.

Băștinașii, chiar și cei ce au luptat sub steagurile lor, trebuiau să revină pe plantații, chiar dacă întinderea acestora le-a aparținut înaintașilor lor tribali. Colonialismul s-a translat în interior, urmașii cuceritorilor străini moștenindu-i ca proprietari funciari și stăpâni ai

celor cuceriri. Preotul mexican Hidalgo ,devenit lider al țăranilor ridicăți la lupta pentru pământ îi întreba retoric "Vreți sa luptați pentru a va lua îndărăt de la spaniolii pe care-i urăți pământurile ce le-au fost furate strămoșilor voștri acum 300 de ani?" (Eduardo Galeano, "Venele deschise ale Americii latine", Ed. politică, 1983, p.57). Era în anul 1810. Înfrânt în anul următor este executat, după ce încercase desființarea sclaviei. Maria Morelos împărtășește aceeași soarta patru ani mai târziu. Urmează un șir de alte răscoale ale țăranimii, ce revendica o reforma agrară pe seama imenselor moșii haciendas. Un vestit lider al țăranilor reduși la situația de argați a fost "Pancho" Villa, după mișcarea lui Emiliano Zapata în 1919. Am insistat asupra fostei Noii Spanii, aceasta fiind vecina celei mai puternice republici americane și mondiale. Revoluția mexicană începută în 1910 "a provocat schimbări economice fundamentale în această țară" (W. Foster, p. 309), dar i-a cășunat vecinătatea nordică, adică cea a Statelor Unite ale Americii.

Despre soarta tragică a Americii Latine a avut predicții, cel mai mare erou al lumii latino-americane, Simon Bolivar. "Niciodată nu vom fi fericiți, niciodată" (cf. Galeano, p.323). Presimțirea lui Bolivar se leagă și de gravele lui greșeli de viziune politică, ca și de cele a lui San Martin de altfel. Amândoi "si-au declarat deziluzia față de democrație", Bolivar exprimându-se deschis în 1815. Spunea atunci că "un sistem de guvernământ al maseilor, departe de a fi bun pentru noi, ne va aduce ruina" (W. Foster, p. 303). Născute ca dictaturi militare, statele eliberate de sub abuzurile metropolei, au ajuns sub abuzurile propriilor comandanți anti spanioli. "Toate țările din America spaniolă au suferit de pe urma acestor caudillos", conclud Foster (op. cit., p. 305) inclusiv cei din America Centrala, unde s-au succedat "oameni care au acaparat puterea prin violență și apoi s-au cramponat de ea până au fost fie asasinați, fie răsturnați de o altă "revoluție" (idem, p. 306). Vecinătatea S.U.A. ar fi trebuit să fie o sursă de progres și inspirație pentru Mexicul vecin, mai ales după desființarea sclaviei de către Lincoln în 1863. În fapt ea a fost victima unor tendințe rapace din partea companiilor și a statului american. Nu numai ca i-au fost smulse mai înainte teritoriile ce au format statele Texas, Kansas, California si New-Mexico, dar mai apoi i s-a luat si Florida.

La Washington au predominat cei pe care Adam Smith îi numește "stăpânii omenirii", și care sunt "principalii arhitecți" ai politicilor guvernamentale și care se conduc „după maxima odioasă” Totul pentru noi, nimic pentru ceilalți” (cf, Noam Chomski, "Cine conduce lumea?", Ed. Litera, 1919, p. 17). După un autor, din 1960 până "la căderea Uniunii Sovietice în 1990, numărul prizonierilor politici, al victimelor torturii și al execuțiilor dizidenților politici nonviolentei din America Latină a depășit cu mult numărul victimelor de același fel din Uniunea Sovietică și statele satelit. "Printre cei executați au existat destui martiri religioși si au avut loc, de asemenea, masacre, de multe ori susținute sau inițiate de Washington" (cf. idem., p 22) Chiar și J.F.K a conceput pentru armatele tuturor statelor din zona "latină"rolul de reprimare a mișcărilor sociale și nu de apărare a independenței lor, chiar a celor iscate de abuzurile americane de stat și private.

Prin aceasta s-a efectuat trecerea "de la tolerarea rapacității și violența militarilor din America Latină la complicitatea directă a crimelor lor,la sustinerea echi-

pelor morții,asemănătoare cu plutoanele de exterminare ale lui Heinrich Himmler",citează Chomsky un autor,srijinindu-l cu exemplele tentativelor loviturii de stat din Brazilia,urmată de instituirea unui stat național criminal,și de cea din Chile ,prin care generalul Pinochet a instaurat o teroare fără egal la sugestia Washingtonului,după răsturnarea cu sprijin american a regimului socialist legal a lui Salvador Allende.Reagan a sprijinit acapararea puterii în Argentina de generalul Videla,ce-si arunca deținuții politici din avion! Practic ,națiunile latino-americane "erau lăsate la cheremul unor conduceri stabilite de americani ,în cadrul unui nou model de dominare bazat pe forțe de securitate antrenate și echipate pentru a realiza într-un mod cat se poate de sofisticat operațiuni de supraveghere,intimidare "(a populației proprii,n.n.)prin "gărzii naționale brutale și și alte forte clientelare cu consecințe care ar trebui sa fie cunoscute pe scara largă"(Chomsky,p.59).Nu urmarim sa largim prin surse bibliografice seria tentativelor nenumărate ale S.U.A de a se amesteca peste tot unde au putut în treburile statelor vulnerabile sub anumite aspecte ,tot mai mulți autori americani și străini prezentandu-le documentar.Rezumandu-ne la America Latină subscriem la concluziile exprimate acum 7 decenii de istoricul american William Foster,cea dintâi fiind ca după 1900 dictatorii de aici "sunt ,în primul rand ,marionete ,într-un mod mai mult sau mai puțin fățiș,ale imperialismului Statelor Unite sau ale imperialismului britanic".Cele ce și-au salvardat încă independența "trăiesc sub amenințarea loviturilor de stat și al dictatorilor"(op.cit.,p307).În aceasta zona dictatura este numita caudilism,după cuvântul caudillio,insemnand dictator în limba spaniolă. Dintre concurenții la caudilism ,proveniți în marea majoritate din generali ,luptele pentru putere sunt numite "revoluții" și pot fi foarte frecvente .Sunt ,cel mai adesea lupte armate ,de genul luptelor civile de la Roma,dar mai puțin sangeroase.Ivasuc a imaginat o asemenea "lovitura de stat "ca pe o melodrama putin ridicola in romanul "Racul".Panama a avut în decurs de o saptamana trei președinți. .Foster identifica plauzibil originea loviturilor de stat și a dictatorilor de tip caudillos."Acești dictatori constituie o armă de clasa prin care proprietarii de pamant dominanți se mentin la putere.Ei constituie o parte integrantă a dictaturii,marilor baroni agrari"(op. cit.,p310).Vina impardonabila a administratiilor americane din ultimul secol a constat nu numai în exploatarea rapace și dăunătoare a bogățiilor "celeilalte Americi",ci și în combaterea oricărei opoziții antiamericane prin sprijinirea pe dictatori sangerosi,"ajutati"sa ajunga la putere.Nu le-a pasat si nu le pasa de ferocitatea dovedita de unii din aceștia contra propriilor locuitori.Galeano spune despre aceștia:"actualii dictatori nu sunt autodidacti;ei au invatat tehnicile de represiune și arta de a governa la cursurile Pentagonului.Aceste cursuri continua și în prezent..."(op.cit.,p.336)."Dictatori,calai,inchizitor;teroar ea are și ea funcționării ei,asemenea posteiior băncilor,si este aplicata deoarece se dovedeste necesara",ca "terorism de stat",caci "democrația devine o crimă împotriva securității naționale,adică împotriva securității privilegiilor interne și a investitiilor străine.Mașinile noastre de tocat carne omenească fac parte dintr-un angrenaj internațional"(idem,p.337).Studierea istoriei însăși nu înseamnă altceva decat ca autoritățile ..mint in legatura cu trecutul ,tot așa cum ..mint in legatura cu prezentul:ne ascund realitatea"(idem,p.323),arata Galeano.In cate alte zone si tari nu se intampla la fel?

MIHAI EMINESCU – UN MIRACOL AL CULTURII ROMÂNE

Dr. Valeriu Lupu, Vaslui

*"Eminescu a fost o minune a naturii iute trecătoare;
un meteor căzut din cer, care prin fulgerătoarea sa
dungă de foc a revărsat o nouă și necunoscută până
atunci lumină asupra literaturii noastre românești"*

Nicolae Gane

PRIN opera sa Eminescu poate fi considerat un adevărat fenomen al culturii noastre, pentru că el a reușit să contureze și să concentreze universul gândirii și spiritualității românești într-o formă și cu un conținut nemaîntâlnit în istoria noastră.

Miracolul eminescian își are originea în faptul că a prețuit valorile tradiționale ale poporului său, aplecându-se cu geniul său asupra a ceea ce el numea "limba veche și înțeleaptă". Culeasă din popor, așa cum era vorbită, Eminescu avea să găsească în conținutul ei forme și expresii deosebit de frumoase pe care le va folosi în creația sa poetică. Stau mărturie acestui fapt studiile sale lingvistice, dicționarele sale de expresii și rime, prin care arată că pe lângă faptul că a dobândit o limbă "nouă și proaspătă", în același timp a dobândit și o limbă plină de expresivitate, creind astfel un adevărat edificiu lingvistic pentru limba și poporul său.

Edificiul lingvistic eminescian

Pentru a realiza acest edificiu lingvistic, spune Tudor Vianu, "Eminescu n-a trebuit să se lupte cu limba așa cum au făcut unii (...) de mai târziu. I-a fost de ajuns să se așeze în curentul limbii și să-și înalțe pânzele în direcțiile în care suflă duhul ei". Mai mult, concomitent cu limbajul popular, pe care îl aprecia și urmărea cu atenție, Eminescu se apleacă asupra scrierilor vechi, în care, după propria-i mărturisire, descoperă adevărate comori. "În cărți vechi am descoperit mai multe formații sintactice pline de farmec, mai multe timpuri care au fost date uitării, apoi conjuncții, prepoziții și adverbe, ba chiar două moduri, chiar dacă sunt cam defective", nota cu satisfacție poetul în însemnările sale.

Iată cum geniul eminescian încearcă să combine limba vorbită a poporului, a omului simplu, adică acea limbă "care-o plâng și care-o cântă / pe la vatra lor țărani" (Limba noastră – Alexei Mateevici), cu slova veche adunată din cărți la fel de vechi, reușind astfel "a turna în formă nouă" ceea ce are mai de preț cultura noastră, limba pe care o vorbim astăzi.

Contribuția eminesciană la emanciparea limbii române va fi recunoscută și intuită ca perspectivă chiar de Titu Maiorescu, când afirmă că "și forma limbii naționale, care și-a găsit în poetul Eminescu cea mai frumoasă înfăptuire până astăzi, va fi punctul de plecare pentru toată dezvoltarea viitoare a vestmântului cugețării românești"

Debutul poetic este relativ târziu. Prima poezie "La mormântul lui Aron Pumnul" este scrisă la vârsta de 16 ani, deși contemporanii relatează faptul că stăpâna

iambii, dactilii și troheii încă de la vârsta de 12 ani. Ceea ce se știe sigur este faptul că citea foarte mult, era un povestitor neîntrecut, avea o memorie fantastică și era un nonconformist, considerând școala o "moară de măcinat vorbe" motiv pentru care nu s-a adaptat niciodată rigorilor ei. De aici și nereușitele sale școlare, pentru că el, prin știința și acumulările sale, depășea cu mult ceea ce oferea învățământul acelor vremuri.

Eminescu și cântecul naturii

În creația sa de debut, un rol deosebit de important îl are "natura", pentru că încă de mic copil Eminescu a simțit o adevărată fascinație pentru frumusețile naturii, pe care le-a cântat cu toată puterea geniului său. "A cântat ca nimeni altul natura și iubirea, pădurea și izvoarele, păsările și astrele" avea să afirme cu admirație Ioan Slavici în amintirile sale de mai târziu.

Pornind de la faptul că singur, sau împreună cu fratele său Ilie, se pierdeau în peregrinările lor în mijlocul naturii, fie pe câmpiile din jurul Ipoteștilor, sau prin pădurile din apropiere, la lacul cu nuferi, sau în pădurea Baisa din împrejurimile mănăstirii Agafton, Eminescu și-a trăit copilăria cu nesațul celui însetat de frumos și feeric, descriind mai târziu cu nostalgia vremurilor trecute "pădurea de argint, codrii de aramă, scânteierea lacului, blânda lună cu razele ei, murmurul izvoarelor, cântecul melodos al păsărelelor etc.

"Fiind băiet păduri cutreieram,
Și mă culcam ades lângă izvor,
Iar brațul drept sub cap eu mi-l puneam,
S-aud cum apa sună-ncetșor,

Un freamăt lin trecea din ram în ram
Și un miros venea adormitor,
Astfel adesea nopți întregi am mas,
Blând îngânat de-al valurilor glas.

Tabloul feeric al amintirilor, care i-au încântat imaginația de copil, va fi îmbogățit apoi cu personajele de basm, din povestirile lui moș Toader – vătaful moșiei tatălui său - ale lui moș Miron – prisăcarul, ale mamei sale și ale sătenilor și, nu în ultimul rând, ale învățătorului său Scarlat Wojacek de Voiuski. Nostalgia copilăriei îl va urmări pe poet toată viața, alimentată și de ființa sa melancolic meditativă, care-i vor aduce mereu în memorie mirajul acestei minunate etape din viața fiecărui om.

Natura rămâne o temă centrală pentru întreaga operă eminesciană, fie că vorbim despre dragoste, patrie, istorie, filosofie sau știință, așa cum se prefigura în poezia sa din perioada de debut "De-aș avea", poezie ce avea să-l impresioneze profund pe Iosif Vulcan care, în prezentarea sa, anunța zorii unui fenomen literar românesc în devenire.

De-aș avea și eu o floare
Mândră, dulce, răpitoare,
Cum sunt florile de mai,
Fiice dulci-a unui plai,

Plai răsând cu iarbă verde,
Ce se leagănă, se pierde,
Unduind încetșor,
Șoptind șoapte de amor.

Alături de aceste trăiri ale copilăriei și adolescenței, sunt căutările și neliniștea viitorului poet filosof în a cunoaște cât mai mult din tainele naturii și ale vieții. De notorietate sunt vizitele lungi, împreună cu mama sa, la mătușile sale Fevronia, Olimpiada și Sophia (surorile mamei) la mănăstirea Agafton, vacanțele petrecute aici și refugiul pe care Eminescu l-a găsit întotdeauna aici în perioada școlărității. Sunt perioade în care, pe lângă frumusețile naturii, poetul va deprinde rostul vieții mănăstirești, va pătrunde tainele credinței și istoriei din ceasloavele vechi scrise în chirilică, pe care și-o însușește sub îndrumarea mătușii sale Fevronia, care se minuna împreună cu surorile ei de calitățile și sânguința celui care era "Mihăiță al lor".

În căutarea împlinirii studiilor sale gimnaziale, pentru că nu mai putea suporta discriminarea și școlastica insuportabilă a învățământului gimnazial de la Cernăuți, mai ales după moartea mentorului său spiritual – Aron Pumnul, va fi nevoit să i-a drumul "străinătății", pășind astfel pe meleagurile transilvane și a celorlalte provincii românești. În plină adolescență, întâmpinând greutăți materiale de neînchipuit, își va păstra nedezmințitul său optimism în soarta românismului, scriind poate cea mai frumoasă poezie patriotică din literatura noastră "Ce-ți doresc eu Ție – Dulce Românie".

Ca o predestinație pentru patriotismul său și mai ales pentru naționalismul său curat, acest peregrinaj prin țară i-au oferit prilejul să cunoască aproape toate ținuturile românești, cu oamenii, graiul și tradițiile lor istorice și culturale. Datele astfel culese din popor, cunoașterea temeinică a vechilor cărți românești, vor conduce la o asimilare aproape completă a istoriei și tradiției neamului nostru, a comuniunii și identității românești de o parte și de alta a Carpaților, aspecte ce se vor integra organic în întreaga sa operă. Poezii ca "Din străinătate", "Doina", "Scrisoarea a III-a" vor ilustra cu asupra de măsură aceste aspecte, ca să nu mai vorbim de scrierile politice ale poetului care rămân la fel de actuale și astăzi.

Filosoful și analistul politic

"Cel mai filosof între poeți și cel mai poet între filosofi" cum foarte inspirat îl definea Constantin Botez rămâne poate cea mai frumoasă definiție pentru latura filosofică și artistică a creației sale. Neastâmpărul, curiozitatea și căutările neîntrerupte ale copilului și adolescentului Eminescu, se vor regăsi nealterate și în anii de maturitate creatoare a poetului. Aproape că nu există domeniu în care Eminescu să nu se regăsească, fie și numai tangențial, dacă nu de-a dreptul cu profunzimea-i cunoscută.

Studiul operei eminesciene, ne descoperă o personalitate cu o neostoită sete de cunoaștere, dornică de a-și însuși tot ceea ce oferea gândirea omenească în cele mai variate domenii de manifestare ale spiritului uman.

În căutarea Adevărului și Absolutului, caracteristice marilor titani ai gândirii, științei și culturii, Eminescu investea toate resursele sale de inteligență, trăire și simțire. "Nu e ramură de știință – afirma Ion Slavici despre Mihai Eminescu – pentru care el nu avea cum zicea particulară slăbiciune și când se-nfingea odată în vreo chestiune citea un întreg șir de cărți privitoare la ea".

Deși viața lui Mihai Eminescu nu este una exemplară, pentru cei care au reușit să o pătrundă este un motiv de uimire și admirație, pentru că dintr-un anumit punct de vedere, existența poetului este o curiozitate care te invită la reflecție.

În primul rând, derularea vieții sale personale pare ca o predestinație, în care fiecare moment existențial a avut un rol în formarea și devenirea genialității sale, mai mult, din fiecare moment a extras esența și ne-a transmis-o ca o adevărată perlă de gândire și creație artistică.

În al doilea rând, uimește imensitatea și diversitatea operei sale, realizată într-un timp extrem de scurt, majoritatea creației sale fiind realizată în primii 17 ani de activitate creatoare. Acest aspect presupune o muncă de-a dreptul herculeeană, neîntreruptă, fără zăbavă și fără odihnă, așa cum a și fost, și care avea să ducă la epuizarea psihonevrotică a poetului cu consecința sa cea mai gravă, alienarea, nu înainte însă, de a ne uimi prin complexitatea și profunzimea operei sale. "A făcut să coboare cel întâi la români frumosul în adâncurile cugetării filosofice (...), a reușit să zguduie și să copleșească răsturnând muntele gândirii în marea închipuirii, îndreptând spre alte țărături barca poeziei" va exclama cu admirație A.D. Xenopol.

Și dacă e să trecem prin "filiera minții noastre" tot ce reprezintă opera eminesciană, putem afirma că Eminescu, ca poet și ca spirit, a fost și rămâne "un latifundiar al minții și gândirii umane". Este și motivul pentru care Mircea Eliade considera că "Eminescu este singura personalitate europeană care poate sta alături de Goethe".

În loc de concluzii

Prin tot ce a gândit și a creat, prin întreaga sa operă, Eminescu a lăsat moștenire generațiilor ce au urmat acel pat germinativ" care să inspire, să insuflă dorința de a gândi și crea, să îndemne la muncă creatoare, în sfârșit să mobilizeze energiile creatoare ale națiunii pe făgașul emancipării sale, pe care Eminescu o vedea măreață și eroică.

De aici și datorită noastră de a-l cinsti și venera ca pe un sanctuar al cugetului nostru, în care noi și urmașii noștri ne regăsim și ne vom regăsi de-a pururi.

Iată de ce credem că are dreptate Elis Râpeanu când afirmă că Eminescu "prin măreția operei sale ne-a asigurat și ne va asigura un loc de cinste la masa celor mai alese seminții ale lumii", iar prin profunzimea și extensia operei sale este "contemporanul înaintașilor, este contemporanul nostru și va fi contemporan cu acei români care se vor naște peste sute de ani"

Iată de ce pentru cultura noastră Eminescu este un adevărat miracol.

VERSURI

Dr. Geta Elena Răducanu, București

DAR PENTRU PRIETENI

În zori ți-am prins o inimioara în pragul
casei
Dormeai profund, n-am vrut să te trezesc...
O s-o gasești ușor, lângă fereastră,
Prin care am putut să te privesc.

Ți-am prins o inimioară-n pragul casei
Ascunse-n ea alese fericiri
Te rog s-o porți atunci când pașii o să-ți
ceară
Să alergi prin codri după amintiri.
Am înmuiat-o-n roua dimineții
Și-am pus parfumul câmpului de mai
Cu dor și binecuvântări e inscripționată
Poartă în dansa prețuirea mea.
Te va-insoti discret aici, acolo,
Și-mi va transmite că ești foarte fericit
Că-ți strângi în suflet numai armonie
Prieten drag cu suflet infinit !

SPOVEDANIE

Am adormit pe-o frunză, leganată
Pe-al apei luciu dusă fără cale
Și m-am simțit în suflet relaxată
Visând la Dumnezeu și la iertare.

M-am zvârcolit întâi într-o furtună
Potop de gânduri biciuindu-mi mintea
Știind de toate câte sunt făcute
Și care mi-au rănit adânc conștiința.

Ți-am spus, o Doamne!, toate ale mele
Pe rând și cu sfială, vinovată
Deși ca-ntr-o oglindă urmărisei
Întregul adevăr și viața-mi toată.
Și poate mai erau atâtea multe
Pe care numai tu le știi în mine
Amare haine grele, nevăzute,
Te rog, o Doamne! Iarta-mă Divine!
Și lasă-mi sufletul ușor ca o petală
Chiar dacă lacrimile nu mă părăsesc

Eu Te implor, cu mare îndrăzneală
Ajuta-mi Doamne să nu mai greșesc!
Căci sunt nimic precum o frunza rătăcită
Pe luciul fără glas, cu ape-adânci
Privirea mea spre cer stă ațintită
Și doar tu Doamne știi-ncotro mă duci!

Sfinte Ioan Rusul, ai venit la mine
Ca valul la țărnul încins
Când boala-mi vărsase otrava în vine
Din brațele morții m-ai prins!
Și-lacrimi am stat respirând împreună
În inimă foc mi-ai aprins
Citind fără glas a ta vieții minune
Speranța și dor m-au cuprins.
Am vrut să trimit o scrisoare acasă
Parinții să-i știu sănătoși
Copiii-s departe cu soțul în pază
Sunt îngerii mei cei frumoși.
Și sora-mi cu zbateri neînchipuie
Având grija-a tot și a mea
De toate acestea și multe emoții

Doar foaia din carte știa!
Si-atunci precum Sfântul trimise la Mekka
Platoul pentru stăpânul său
Făcând o minune la Domnul și-toate
Așa l-am rugat plângând eu!

Minunile sunt foarte vii și există
Căci Sfântul ca fulger din cer
Cu voia divină pe toți îi ajută
atunci când cu sufletul cer!
Mi-a dus și scrisoarea
M-a dus și pe mine
Secunde și ore trecând
Cu spasme, cu lacrimi,
Pierdută și tristă
Pe toate le-a'nvins rând pe rând!
Acum, chiar acum, nu mai târziu și nici
mâine
Pe loc m-a salvat, m-a purtat
Sudoare și lacrimi mi-a șters de pe frunte
Căci el a mea lupta a dat!
Și sete mi-erea și o foame deșartă
Doream, ce-mi doream mi-a adus
De unde doar Sfântul aproape de stele
La toate și tot a răspuns!

*Te iubesc Sf Ioan Rusul! Și Îți mulțumesc din
adâncul sufletului pentru tot ceea ce ai făcut
pentru mine și pentru alții ca mine!*



SARUTAREA PLOII

Doamne! Cât de frumos ploua de sus din cer
Perdea de lacrimi nestemate ai revărsat
Precum șoptiri de psalmi din portativ
cântat

Iar timpul parcă trece încet, discret,
stingher.

Și apa care plânge spălând întreg pământul
Că binecuvântarea ce-o dă însuși cuvântul
În minte îmi pătrunde, îmi stinge setea care
Atunci când mă cuprinde tot sufletul mă
doare.

Căci trupul se v-a întoarce în lutul ancestral
Precum atâția alții topiți de timp, de val
O ploaie de la Domnul și-angelica-i cântare
Va îndulci uitarea, sădind în loc o floare.

Știm muzica aceasta

E-n noi de când ne naștem

Celulele tresara

Corpul o recunoaste.

Lumina,apa ,cerul,

Racoarea,puritatea,

Mirosul ierbii ude,

Le-avem in noi pe toate !

Asculta vocea ploii

Si uita-te pe tine

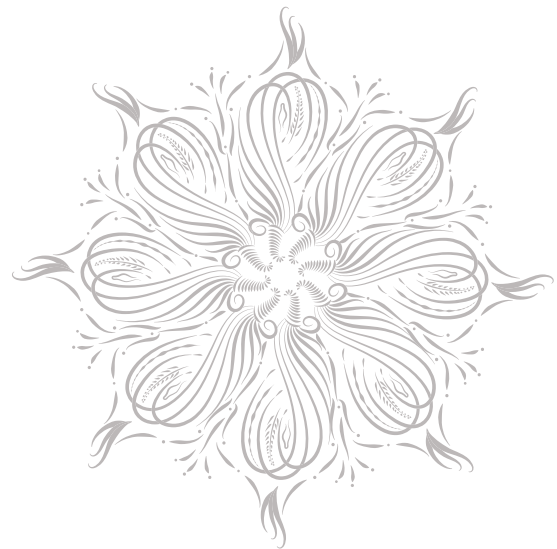
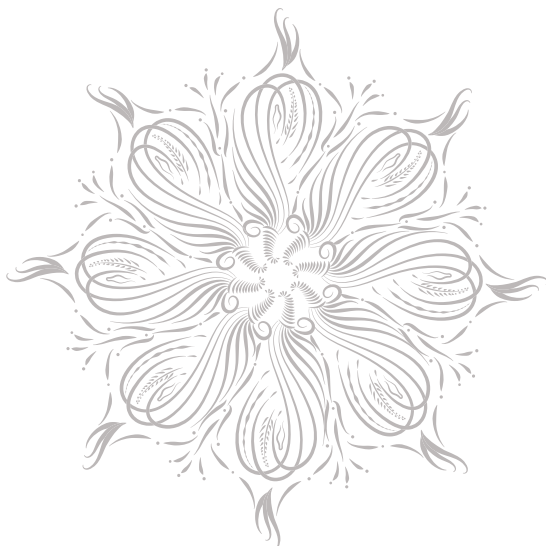
Ca sa primești din ceruri

Doar lacrimi si iubire !

COVID

Cand intunericul vine si vine si cade
 Cand cauti pierdut, speriat
 Un fir de speranta,o gura de aer
 Din minte si trup panicat...
 Si cauti ce ochii nu pot sa mai vada
 Si scormoni in sinele tau
 C-un strop de credinta sa afli o cale
 Venita de la Dumnezeu...
 auzi voci de ingeri aici langa tine
 Te-ajuta,te poarta,te duc
 Te-alina fantastic si iar te ridica
 Atunci cand credeai c-ai pierdut!
 Duc lupta cu tine in jocul cu timpul
 Acesti salvatori te-au preluat
 Purtand pentru mine durerea si greul avand
 un curaj neînfricat !

Si eu, si ca mine atatia si atatia
 Mai sus sau mai jos doborati
 Ne ajuta prin toata aleasa stiinta cu tot ce-
 au putut si-au crezut.
 puternici ca unul,intreg,o echipa
 Si orele fug fara glas
 Incinsi de costume,de masti,de halate
 Nu dau inapoi nici un pas !



Pun apa pe buzele arse de sete
 Ma spala ca pe un odor
 Dau hrana,emotii,cuvinte,iubire
 Si-n seruri pun suflet si dor.

Se intampla sa piarda o lupta sau doua
 Si sufera,simt si ii cred
 Sudoarea pe fete cu lacrimi se stinge
 Si-un suflet mai urca la cer.

Ar vrea sa-i salveze pe toti fara numar
 Sa rada cu dansii apoi
 De negura trista ramasa in urma trecuta in
 cronici de noi.
 As vrea flori din cer sa aduc pentru dansii
 As vrea sa-i sarut rand pe rand
 Sa-mi simta iubirea si pacea si gandul
 Cu lacrimi in ochi multumind!

Il rog pe cel bun
 Sa ii tina pe lume
 Frumosi,sanatosi fericiti
 Acasa, la munca, in tot si in toate sa-i stiu
 ocrotiti si iubiti!

*Mulumesc cu recunostinta si respect echipei
 ATI – Institutul "Matei Balș"*



Compania Farmaceutică AC HELCOR

**Inovație românească
pentru sănătate**



Divizia de Medicamente Rx/OTC



Divizia Vitamine și Suplimente
Alimentare BioSunLine®

Compania Farmaceutică AC HELCOR® produce medicamente, vitamine și suplimente alimentare în conformitate cu normele GMP

